

ŘÍM

moskva

PRAHA 1930

Ř Í M - M O S K V A

D R . J O S E F D O L E Ž A L

Ř Í M

M O S K V A

S E D M Á K N I H A Ž I V O T A

V P R A Z E L . P . M C M X X X

Úvod.

Papež Pius XI. listem kardinálu Pompilimu ze dne 2. února 1930 vyzval katolický svět k společným modlitbám v den sv. Josefa, patrona obecné církve, za odvrácení pronásledování křesťanství v Rusku a za usmíření ďábelských urážek Boha, jehož jméno napsal rouhavý režim bolševický písmem z krve vyznavačů Božích na prvním místě listiny psanců sovětského socialistického státu.

Katolíci českoslovenští uposlechli s radostí této výzvy. Hned druhého dne po publikaci listu Sv. Otce, 3. února, dalo křesťanské dělnictvo české podnět k velkým veřejným projevům po českých městech.

Protestní akce proti ohnisku rozkladu evropské demokracie a křesťanské kultury vypolala mohutný ohlas v celém československém národě, jemuž Řím názorně byl ukázán v jiném světle, než jakým osvětloval stolec Petrův osleplý reflektor českého pokrokářství minulé generace. Tyto hromadné protestní schůze i společné modlitby byly příkladem skutečné akce katolické v duchu velikého papeže Pia XI. a spolu s oslavami svatováclavskými, jejichž síť po všech českých obcích rovněž zasahovala myšlení celého národa, jsou dvojím příkladem nových cest katolické aktivity v národě československém.

Na paměť katolické české protestní akce, podniknuté v souzvuku se svědomím celého národa a v souhlase s přáním Sv. Otce jest vydána tato knížka, zachycující obrisy stavby babylonské věže v socialistickém státě bez Boha i soubor protestních činů, jimiž katolíci českoslovenští vyslovili solidaritu se slovanskými bratry křesťany, pronásledovanými barbarsky v sovětském Svazu.

*D*uchovní dominanty konfliktu Říma s Moskvou, dvou zdrojů energie, dvou mravních protipólů na mapě světa XX. století, tlakového maxima a minima, určujícího směr větrů v duších inteligence i sociálních konfliktech našeho věku, jsou obměnou dvou sil starého dramatu lidského na zemi.

Komunistický sen není vynálezem bolševismu. V křesťanství prvotním i pozdějším se ozvala nejednou touha obecného bratrství až k společenství všech statků. Křesťanství zbudovalo komunism dobrovolnou obětí a zápasem s třemi základními silami přirozeného lidského bytí: hladem ducha, hladem žaludku, hladem pohlaví.

Křesťanství zbudovalo dobrovolné komuny klášterní na překonání těchto tří sil: svázalo pokorou v Bohu pýchu rozumu; popřelo chudobou moc a bohatství světa; spoutalo čistotou pud pohlaví.

Pýcha rozumu, obžerství bohatstvím, smilstvo: toť peklo tří životních pudů a sil.

Poslušnost Boha v pokoře, chudoba, čistota: toť jejich ráj.

Život je harmonie stvoření, proto církev katolická doporučujíc je, neuzákonila komuny klášterní, ale posvětila v řádu obecném tyto živelné síly, obracejíc je k cílům vyšším: poznáním Boha rozumem; manželstvím; právem soukromého majetku a vlastní práce. Ve všech třech silách je možno se utopit jako v bažinných tůních; všechny lze zkrotit jak koně svorníkem nohou a silou zápěstí.

Tyto tři prozené síly jsou mravně neutrální, život, jenž je jejich bojem, je boj dobra a zla. Duch je podstatou všeho a hříchy proti duchu jsou nejtěžší.

Za snem komunismu, jenž je zmatenou a zatemnělou představou ideálu křesťanského, jde bolševism cestou opačnou než křesťanství: nikoli spoutáním tří přírodních principů přirozeného bytí lidského, ale vzpourou, uvolněním a vítězstvím osvobozených pudů. Jezdec nekrotí koně, ale kuň unáší jezdce neznámo kam. Všecky pudy, hlady a žádosti těla, všichni běsové řítí se, vypuštění ze žalářů, plány sovětského Ruska.

Vzpoura nevěry v bolševismu chce spasiti ne duše, ale těla rozvázáním všech pout pudů: je zabít soukromý majetek, zabito manželství a rodina, zabít smysl života, Bůh.

Duch zde staví vědomě osvobozenou hmotu proti Duchu, jenž dal hmotě v člověku pouta její. Přes úžasnou nenávist Boha v bolševictví, či právě pro ni, vytuší soustředěný pohled křesťanů, jak tajemné ruce pracují na odlitku ideálu křesťanského v gigantické vzpouře proti pravdě zjevené.

Spržení andělé v propastech nenávisť svou nemohou mířiti

jinam; oni to byli, kdo vedli proti Bohu prvního člověka v ráji, tito architekti dali člověku plán věže babylonské a do říše podle jejich snu, určeného zatměním Boha, žene rudý car Stalin s knutou v ruce, přes rudé moře revoluce a třinácti lety ziznivě pouště mručící stádo 150milionového národa.

I v ráji pokoušel had člověka slibem svobody naprosté: budete jako bohové ., aby jej učinil pak otrokem své viny i hmoty země.

A osvobození proletariátu a národa v Rusku od Boha končí stejně ztrátou každé svobody osobní, hospodářské, politické, vědecké i náboženské. Hmota, zbožněná duchem, zabíjí ducha lidského i hmotný život člověka.

Konflikt Říma a Moskvy, papeže Pia XI. se Stalinem, je v čase a prostoru XX. století, z vin a sil minulých dob nastrádaný, vyrazivší výbuch, ve kterém se utkaly dvě síly, které spolu v člověku a o člověka zápasí od počátku.

Bojem proti Bohu, největším dosud v lidské historii, končí krise moderní kultury, hluboká až na obnažené kořeny života společnosti.

Není to tragedie jen ruská, ten požár ruské společnosti, plné hořlavin, zapálených bleskem západní filosofie. Je tu přes všecku cizost ruského evropsko-asijského prostředí, úzká spojitost osudová. Nevěra a materialism, jenž vybuchuje v dlouhých, přerývaných exploších na Rusi jako požár obrovského skladiště válečného, ta fyziologická reakce národa, s jakou zvrací nauky nevěry na stůl celého světa, ten bouřlivý zápas nevyčerpaného organismu s infekcí z cizího duchovního prostředí — toť výstraha kultuře západu.

Marxism neovznikl na Rusi; byl dítětem rozkladu kapitalismu a evropského společenského života. V Rusku jeho nauky explodovaly v prostředí historií nahromaděných hořlavin. Tak dnes Evropa, bojující proti sovětskému bolševictví, sama naráží na sebe, na svůj vlastní blud, na svou vlastní vinu. Na západě chodil ďábel jako obchodní cestující se vzorky, ale na svaté Rusi ikon je vidět jedoucí běsy s kopyty, zvířecími chlupy i rohy nad šikmýma očima.

V historickém faktu revoluce sovětské není ovšem čirý extrakt zla. Je to v událostech jednotlivých zjevů a činů nepřehledná stupnice příčin, trestů za viny minulé, karneval zločinů současných i rýžování duší pro úkoly příští. V výsledkem krvavých a hladových let, jejichž délka je úměrna vinám inteligence i zaostalosti lidu, stejně jako povolání ruského národa v budoucnu ve světě, může býti i pokrok v různých směrech společenských i duchovních; poznání toho všeho je úkolem stejně náboženského jako sociologického a historického

výkladu duchovních a společenských sil, působících v revoluci. Cesty různosměrného tohoto zkoumání neprotiví se nikterak sobě, naopak vzájemně se doplňují, umocňujíce k vyšší jednotě naše poznání pravdy. A katolík nemůže pohledem své víry nepozorovati na ruském nebi světelná znamení Prozřetelnosti Boží.

Zůstávají-li cíle »dějů Božích skrze Rusy« skryty očím, zamlženým přítomností, můžeme přece pozorovati, jak obrovskou revolucí sjednocuje se směs národů na jedné šestině zeměkoule k společnému vědomí a názoru; jak zápasem s idejemi západu vřazuje se, byť krvavě bojovnou cestou, v soustavu myšlení evropského, jak Evropa rozšiřuje bolševickou revolucí své duchovní hranice až k žlutým vodám šikmých očí Japonska a Číny. Oekumenicita všelidská je tu na novém pochodu novou aktivitou bílého plemene. I bolševism, organisující světově, ve všech státech a plemelech svůj systém společenský, napomáhá, třeba negací, vyšší lidské jednotě, k obecnějšímu uvědomění si obecně lidských hodnot, rádu, myšlenkových souvislostí a tak i tento světový útok na Boha, rodinu, soukromý majetek, na tyto přirozené city všech národů všech dob přinese jistě nový světový klad. Vidíme takřka fysicky výhybkáře, jenž překládá koleje dějin na jedné ze stanic ke konečnému cíli: a bude jeden ovčinec a jeden pastýř. Duch záporu, jenž i když »das böse will, das gute schafft«, rozorává bolševickým traktorem nové prostory a hloubky země a duši pro přijetí evangelia, jež zvěstováno bylo chudým. K duši Asie vede cesta přes Rusko a strašlivá průrva, kterou bolševická smršť za sebou v této oblasti zanechala, zkrátí dálku mezi křesťanskou Evropou a Asií. »Untergang des Abendlandes« byla úrava evropské civilisace a kultury bez Boha; bolševictví, vypalující jméno Boha z duši 150milionového státu, otvírá cestu obnově křesťanské katolicity v celém světě. V tom je i vypolení ruského národa, uvědomujícího si v bolesti sebe sama. Pius XI., jenž vysvětlil proní čínské biskupy a udeřil svědomí všeho kulturního světa protestem protibolševickým, přerostl přítomnost.

Katolíci českoslovenští, připojivše se k projevu papežovu tak spontanně, chtěli tím upozorniti i vlastní svůj národ, aby se zamyslel nad směrem svých cest.

Běsové po 12 letech znovu trhli vpřed vozem revoluce.

Světová válka a bolševická revoluce ruská není jen největší zkušeností lidstva první čtvrtiny 20. století, ale tyto dva nárazy na myšlení i fyzický život skoro všech národů světa a skoro všech občanů těchto národů znamenají počátek nové dějinné epochy.

Světová válka ožebračila Evropu, ve které se zřítily stavby tří monarchií, udržujících aspoň v některých rysech stopy řádu ještě feudálního, vyvýšila Ameriku na kapitalistického diktátora světa, uvedla v pohyb čínské a indické mraveniště a na šestině zeměkoule, na prostore carství ruského vznítla obrovskou sociální revoluci, v níž materialistické filosofie evropského západu zapálily temná zřídla ruské duše. Zápas z největších v lidské historii, boj socialistického komunismu, nevěry chudých, mstící se svému zploditeli, nevěře bohatých, po dvanáct let bodá svědomí celého světa.

Neochabující aktivita bolševická organisuje ve všech národech nepokoje a sociální revoluce pomocí sekcí III. internacionály, a novými a novými nárazy útočí na mozky vzdělců i představy zástupů o vlastním blahu na zemi.

První výbuch sovětské revoluce roku 1917 zapadl ještě do rámce války a mnozí, kdož se báli uvědomiti si pravý dosah této krvavé revoluce, jež je krisí moderní společnosti bez Boha, byli nakloněni hledati hlavní příčiny výbuchu ve válce, nikoli v duchu moderní kultury. Čas však ukázal, že opadávající vlny válečné psychosy ve světě nepodlomily dynamiku ruské revoluce, která osvědčila vnitřní sílu tak mocnou, že dnes celý svět je nucen zahleděti se v hloubku propasti, rozvírající se pod celou moderní civilizací.

Revoluce komunistická roku 1917, vedená Leninem, zničila velkostatkářstvo ruské a horní vrstvu městské buržoasie: šlechtu, klerus, obchodnictvo, finančníky, průmyslníky, vojenskou třídu i všecku bohatší vrstvu soukromníků. Zabrala za pomoci mužíků veškerou půdu statkářstva, kterou dala mužíkům. Rozvrátila celou strukturu starého státu, ale nemohla týmž dechem vybudovati stát nový, stát své utopie.

Západní socialism věřil, že přechod k socialistické společnosti je kapitalistický systém výroby a distribuce, který logicky, železnou nutností se v sobě zhroutí. Proto Marx nevěřil v možnost budování socialismu na zaostalém Rusku, které kapitalistické období národohospodářské ještě neprodělalo.

Komunisté ruští jsou názoru úplně jiného. Věří, že je možno vybudovati ideální socialism a stvořiti nejvyšší formy hospodářské, to jest socialistické výrobní a spotřební i v nejhorším a nejzaostalejším prostředí ruském, nezralém hospodářsky, politicky i kulturně. Tento skok přes kapitalistické období vývoje světového, skok z feudálního systému (ruská revoluce zachvátila druhou generaci od zrušení roboty 1861) přímo do integrálního socialismu pokusil se provésti Lenin hned po revoluci v prvním tříletí 1918—1921.

Tento pokus však úplně zkrachoval a končil obrovským hladem. Obyvatelstvo a výrobní vrstvy válkou zdemoralizované nemohly býti povzbuzeny k mimořádným pracovním výkonům socialistickým principem naprosto stejné mzdy bez ohledu na kvalifikaci a tak Leninův pokus, ukojiti národní spotřebu socialistickou metodou výrobní, selhal.

Za tři léta komunisačního pokusu klesla národní výroba na bod hladu.

R. 1913 činila národní výroba v miliard. rublů předv.	6·39,
r. 1916	7·42,
r. 1917	4·78,
r. 1918	2·16.
r. 1919	0·95,
r. 1920	0·82.

Za této katastrofy průmyslové a současného poklesu výroby zemědělské z 11·61 miliard rublů r. 1913 na 8 miliard rublů r. 1920 obrátil Lenin o 180 stupňů celou sovětskou politiku hospodářskou.

Za velikého hladu, kdy různé cizí mise, americká, papeže Pia XI. a j. rozdělovaly v sovětském Rusku potraviny ze západu, po porážce rudých vojsk u Varšavy, kdež byl zabit plán rozšířiti revoluci do ciziny, připustil sovětský stát zase k slovu soukromou iniciativu a práci hospodářskou, ve městě i na vesnici.

Ve městech rychle se zvedaly drobné živnosti, obchod nutnými předměty spotřeby, bazary, a na vesnici šířila se plocha osevu, vzrůstala produkce a rostla třída středních a větších rolníků, kteří zásobovali přebytkem ty vrstvy, které státního zásobování nepožívaly. Tato politika Nepu měla veliký hospodářský úspěch, takže za šest, sedm let výroba sovětská dosáhla předválečné úrovně z roku 1913 a v dalších dvou letech ji i předstihla.

V roce 1926 činila totiž výroba průmyslová 6·72 miliard rublů proti 6·39 před válkou; v roce 1927—8 stoupla na 8·14 a roku 1928—29 na 8·76 miliard předválečných cen.

Pro srovnání možno uvést, že v Československu předválečné úrovně výrobní dosaženo bylo roku 1927—28. Při tom ovšem nutno vzít v úvahu hospodářskou zaostalost předválečného Ruska a okolnost, že československý průmysl tvořil dvě třetiny průmyslu 52milionové říše Rakousko-Uherské.

V období nové hospodářské politiky nastal určitý klid zbraní ve městech i na vesnici a sociální struktura vsi se ustálila. Za několik let po likvidaci období vojenského komunismu byla hospodářství zemědělská rozdělena tak, že roku 1926 největší třídu tvořili středňaci s rozlohou osevu do 4 děsjatin; těch bylo 64 procent všech hospodářství a vyráběli také asi 60 procent veškeré zemědělské produkce. Velmi odlišné rozdělení výrobních prostředků bylo však v části druhé. Zbývajících 36 procent tvořila jednak bédňacká hospodářství bez dobytka užitkového a bez osevu (5 procent), dále větší hospodářství od 4 do 8 děsjatin, jichž bylo 23 procent, a potom hospodářství nejlepší nad 8 děsjatin, kterých bylo 7 %.

Pokud jde o výrobu, mělo 10 procent největších hospodářství víc než třetinu všech výrobních prostředků: půda, dobytek, stroje, kdežto 30 procent nejnižších hospodářství mělo jen jednu desetinu těchto prostředků. Veliký střed šedesáti procent výrobních prostředků měli střední a středně malí rolníci. Nejvyšší hospodářská třída, tak zv. kulactvo, vyráběla však 40 procent obchodního obilí a oni vlastně drželi v rukou obilní sovětský vývoz, který před válkou činil 16 procent veškeré produkce. Kulaci tedy rozhodovali o vývozu i části vnitřního zásobování, což se také v praxi objevilo, když tato dobře situovaná část rolnictva prováděla ke konci politiky Nepu tajnou pasivní resistenci. Roku 1926 totiž sovětská vláda vyvezla za hranice ještě 450 milionů pudů obilí, kdežto roku 1927 mohla vláda prodati už jenom 150 milionů. Jakmile tedy byla dosažena a předstižena předválečná úroveň celkové výroby národní, objevoval se hospodářský tlak zemědělské uvědomělé vrstvy na vsích i rozrůstání nepmanů v městech. To byl čas, kdy sovětská vláda stála před nutným rozhodnutím: nechat vzrůstat hospodářské a tím nutně i politické a kulturní sebevědomí živlů protikomunistických, individuálně hospodářských a nechat se ohrozit jejich různosměrnou aktivitou, nebo provést znovu pokus komunisace říše, zabíjení soukromé podnikání, uskutečnění marxistickou utopii vytrháním všech kořenů řádu soukromohospodářského. Revoluce sovětská dala se touto cestou.

Trocký, vůdce opozice proti Stalinovi, radil už dávno nastoupiti ostrý kurs proti kulakům a nepmanům a to nejdříve daňovými rekvisicemi a kontribucemi, aby obilní vývoz byl

zajištěn a příjmy rozpočtové zvýšeny. V zápase o moc byl Trocký a jeho stoupenci poraženi, Trocký vypovězen ze země — ale Stalin a celá strana jali se uskutečňovat jeho návrhy a levý směr.

Za politiku Nepu hlavním heslem bolševictví doma i za hranicemi bylo agitační heslo: »vláda dělníků a rolníků«. — Byla to jenom přechodná zbraň agitace, byl to účelový podvod, neboť zašel úplně s politikou Nepu. Podle plánu nové socialistické výstavby, začaté pětiletkou, budou v sovětském svazu jenom dělníci, jen proletariát měst a venkova.

Během let 1927 a 1928 komunistická internacionála nastoupila všude v cizině nový, radikálnější kurs a přestavbu komunistických sekcí v čisté, třebas malé komunistické úderné roty. Nastává všude boj se sociálpatrioty, s II. internacionálou, a tak zvaná bolševisace strany.

U nás v Československu to rozvrátilo komunistické odborové organizace, a také stranu, která vyloučila takřka celé své poslanecké, senátorské a intelektuální vedení, pokud neodešli sami. Zkrachovaly nařizované »rudé dny« 6. července 1928 a stejně 6. března 1930. Bylo zavrženo »podpůrnictví« odborových organizací při mzdových bojích a vedení se opřelo o neorganizované, trvale nezaměstnané a mladé dělníky, to jest skutečně revoluční část dělnictva. Stejný obrát k radikalismu a novému náporu revoluce, která má provést rychle socialistickou utopii v život, blížil se v samé sovětské unii.

Tak rok 1928 znamená likvidaci období Nepu ve městě i na vesnici a prudké tempo kolektivisace všeho života 150miliónové říše. Jako by nákladní vůz běsu revoluce, zapadající pomalu v širokou, prachem hlubokou ruskou silnici, zabral náhlým trhnutím nejvyšší rychlost, pluh zaryl co nejhluběji brázdu, vír chytil lidi, mozky a odtrhl od země, po které už už si zvykali chodit, tovární píšťaly začaly řvát na poplach, revoluce zapadla do spodnějších vrstev všeho života a vyvalila odtud nové zdroje radikalismu. Začalo nové vnitřní stěhování národů, nové výbuchy v skladišti hořlavin ruské duše a nová záře nad evropsko-asijskou hranicí ozářila okna západní Evropy.

Tento nový výbuch sopky po dvanácti letech mírnícího se výtoku lávy, výbuch mnohem prudčí prvotního, to jest, co otrásl svědomím a vědomím celého světa. Zemětřesením na východě zachvěla se opět celá stavba novověké civilisace a kultury. Období kolektivisace, vyhlášené roku 1929 jako program nejbližších několika let a s divokostí asijskou hned prováděný, znamená integrální vtělení marxisticko-komunistického socialismu v život obrovské říše, násilné vražení 150mi-

lionového národa do úzkého, železného lože materialistické teorie. Znamená zničení celého sociálního řádu kulturního světa a vytrhání všech kořenů, z nichž roste: *úplné zničení soukromého vlastnictví a soukromé práce, vypálení vědomí Boha z duší a vyhlazení náboženství a konečně zrušení instituce rodiny s jejím poměrem dětí a rodičů, muže a ženy.*

Všecky ideály křesťanství i desatero jsou zde popřeny, veškeren základ sociálního řádu západu, ale *také všechny ideály politické: demokracie a osobní svobody* a tato negace všeho byla uváděna v život metodou neslýchaného teroru, násilí a vražd, v nichž zbytky morálky úplně odumřely. Radikalism cíle a krutost metod, jimiž cíl uváděn v život, jest ovšem znakem všech revolucí ideových (husitská, francouzská), ale v sovětské unii to není produkt vášně či sebeobranu, nýbrž chladné, racionelní úvahy při provádění plánu v obrovských, dosud nevídaných rozměrech.

Násilná kolektivisace, odstranění soukromého majetku a práce v SSSR.

I. Pětiletka v průmyslu.

Pětiletý plán zvýšení výroby průmyslové o 164 % vypracoval přítel Stalinův, inž. Křižanovský, s aparátem prvních rudých techniků. Plán tento bez mimořádných eventuelních nehod snad uskutečnitelný, byl v prvním roce kolektivisace někde nedosažen, ale v některých oborech překročen. Toho využila sovětská vláda jako lakadla a příležitosti, aby si opatřila peníze vypsáním nové půjčky, zvané »pětiletka ve čtyřech letech«, nucenou konversí všech čtyř půjček dosavadních (tří výherních půjček industrialisačních a půjčky pro upevnění selského hospodářství), při čemž nepmani a kulaci byli technikou převodu podstatně zkráceni.

Za pět roků plánu¹⁾ (říjen 1928 až říjen 1933) má býti vystavěno 33 velkých továren na stroje. Největší z nich v Rostově bude vyrábět ročně strojů za 75 mil. rublů. V Čeljabinsku závod na výrobu traktorů pro 30.000 dělníků. R. 1930 je už z polovice hotov. Závod v Charkově pro 34.000 dělníků na hospodářské stroje, na Donu továrna na drobné hospodářské stroje pro 14.000 dělníků. Roku 1933 má býti vyrobeno 180.000 traktorů. Největší továrna na ně má býti v Stalingradě na

Volze, vyrábějící 40.000 traktorů ročně. Stalingrad je budován už jako nové, socialistické, kolektivistické město, kde není bytů pro rodiny. Do roku 1933 má být vyrobeno 8 milionů tun umělých hnojiv, která prý zmnoží zemědělskou výrobu o 1 miliardu rublů. Do konce pětiletky bude zařízeno 125 velkých státních velkostatků, sovchozů (nyní jich je 45), které budou pracovat s 15.000 traktory na 5 milionech ha a dají 1,640.000 tun obilí.

Do téže doby musí být ztrojnásobena výroba litiny, proto musí být vybudováno 18 závodů, z nichž největší v Telbessu na Sibiři dá ročně 350.000 tun, takže v této výrobě má být SSSR. třetí za Amerikou a Německem; ve výrobě uhlí (hlavně v pánvi donecké) na místě čtvrtém za Amerikou, Německem a Francií.

Na Dněpru bude zbudována obrovská přehrada s hydrocentrálou Dněprostroj,²⁾ která bude vyrábět elektrickou energii 1 kw za 68 hal. Při této stavbě, prováděné nákladem 90 milionů dolarů, dostávají jen znalci fy Siemens a americké firmy 4 miliony dolarů ročně za konsultaci. V Záporoží, v okolí Dněprostroje, jenž bude aspoň rok zahálet, má vzniknout řada továren a kolektivisované město pro 200.000 obyvatel. Na Urale je budován obrovský metalurgický závod Magnitostroj za 120 milionů dolarů. Zde bude rovněž město naprosto socialistického typu.

K těmto podnikům, vesměs s nejplnější technickou vzorkovou dokonalostí zbudovaným, jsou vedeny železnice, zkracující dálku mezi odbytištěm a místem výroby. Turkestansko-sibiřská dráha do Taškentu má umožnit, aby středoasijsí rolníci pěstovali bavlnu a nikoli obilí, které jim bude dodáno. Byla hotova v květnu.

Tento na pohled úžasný plán investiční, provádějící vesměs obrovité stavby a podniky, přece však na prostore, které je určen, je jenom kapkou do džberu ve srovnání se západní Evropou, kdyby se jí sovětské Rusko chtělo skokem přes celé století technicky přiblížit. A přece i to málo je vykoupeno obrovským strádáním a bezpříkladným snížením životní úrovně milionů obyvatelstva, kde jen privilegovaná malá vrstva komunistického dělnictva a vojska se nají a ostatní živoří v polohladu, bídě oblečení a bídě bydliče. Jako obrovské stádo hnán je tu národ pouští do zaslíbené země socialistické utopie.

Souběžně s tímto investičním plánem jde úplné rušení soukromého obchodu a likvidace nepmanů, i když to jsou obchodníci nebo kobylníci jako na našich poutích. Ti nepatří do socialistické společnosti, z níž je soukromý obchod vůbec vy-

lučován, a připouštěna jediné směna mezi kolektivisovanou prací a socialisovanou výrobou. Zhublá třída zbytků soukromohospodářského řádu je vydána hladu a vymření, poněvadž v kolektivních prodejnách a jídelnách ničeho nedostane a knížky odběrní na potraviny rovněž ne. Sebevraždy »bývalých lidí« jsou zde na denním pořádku.

S likvidací soukromého obchodu a hospodářství vůbec souvisí i snaha po odstranění peněz ve smyslu kapitalistickém a návrat k výměně zboží primitivních hospodářských dob s primitivními lidskými potřebami. V důsledku usnesení z 30. ledna 1930³) nahrazuje se v tak zv. komunisovaném sektoru národního hospodářství obchodní úvěr úvěrem t. zv. bankovním. Státní podniky nemají práva nejen vydávati zboží na úvěr, ale nemohou si navzájem ani poskytnouti úsluh na úvěr. Všecky účty, jež mají podniky mezi sebou, přecházejí na banku, která vyúčtování vykoná na základě hospodářského plánu podniků a plnění tohoto plánu. Směnka je nástroj kapitalistického obratu, a proto se úplně zrušuje. Účty vzájemné budou podniky mezi sebou zapravovati nikoli hotově, nýbrž převodem z účtu na účet. Nová reforma přibližuje SSSR. ke chvíli, kdy v socialistickém státě vůbec zmizí celá podstata výroby a výměny, kdy i výměna vůbec zmizí jako hospodářská operace, a tak všechny operace budou záležeti pouze z jediné socialistické výroby a z jediného socialistického rozdělování. Tvůrcové »nové reformy« již nyní vyslovují naději, že »peníze budou stále víc a více nabývati rázu vyúčtovacích poukázek«. Stalin se vrací k tomu, co se již Lenin pokoušel uskutečniti roku 1921, ale marně. (Viz sborník »Sociální revoluce a finance«, vydaný roku 1921 komisařstvím financí jako celkový souhrn všech »socialistických« přetvoření v období válečného komunismu.) Celá »nová« stránka tudíž je zúplna opakováním toho, co dávno bylo napsáno a dávno se zhroutilo.

Jak vidět, zápasí zde státní sovětský kapitalism se spotřebním i výrobním komunismem o uskutečnitelnou formu sspolečnění všech věcí i potřeb podle Marxova sociálně-revolučního snu.

Tyto podniky směřují hlavně k výrobě výrobních prostředků, jichž je nutně zapotřebí k vyplnění pětiletého plánu.

A odkud bere vůbec sovětská vláda peníze k této veliké rekonstrukční akci průmyslové i zemědělské, k zdvaapůlnásobení výroby průmyslové, k zvýšení výroby zemědělské o polovinu? Pětiletý plán nepočítá přirozeně se zahraničním úvěrem a tak všechny veliké sumy peněžní k provedení plánu musí býti vystřebány z obyvatelstva.

Finanční program pětiletky v průmyslu, rozpočtený na 19

miliard 396 mil. červ. rublů (15 miliard 622 mil. předválečných rublů) je podle zdrojů rozvržen takto:

vlastní prostředky průmyslu	14.810 milionů rublů,
z rozpočtu státního	3.832
z prostředků obyvatelstva	54
zahraniční úvěr	700

Tímto nákladem má se zvýšiti výroba velkopřůmyslu o 164 procent, mají býti sníženy ceny uhlí, výrobní cena výrobků i index cen průmyslových tovarů.

Jak z tohoto číselného programu je vidět, hlavním zdrojem financování pětiletky v průmyslu jsou vysoké ceny průmyslových výrobků, které určuje státní monopol průmyslový. Zhoršenou kvalitou výrobků a velikým, ne hospodářským zvýšením cen jsou odssávány ony vysoké peněžní částky z obyvatelstva, přirozeně na úkor potřeb ostatních. Druhou částí jsou velké daně soukromohospodářské části výroby, za třetí státní půjčky a konečně podceněné zemědělské výrobky na-diktovanou přejímací cenou.

Na kolektivisaci zemědělství a zvýšení jeho produkce o polovinu je rozpočten finanční náklad na 23 miliard červ. rublů:

z prostředků kolektivních hospodářství	514 milionů rublů,
státní a místní rozpočet	2.991
státní měnové a žirové operace	1.124
prostředky obyvatelstva	18.385
zahraniční úvěr	100

Tímto nákladem má býti rozšířena osevní plocha o 22 %, vývoz celkový o 25 %, ceny obilí sníženy o 4 % a úhrnná výroba rostlinná zvýšena o 54 %, živočišná o 50 procent.

Malá poměrně i absolutně částka, která má plynout z kolektivních hospodářství, ukazuje, že veškerá tíha financování plánu spočívá v rozpočtu na soukromohospodářské části zemědělství.

K tomu nutno hned přidati vysvětlení, že v plánu pětiletky bylo provésti kolektivisaci jen jedné pětiny osevní plochy SSSR. Praxe při provádění, dále vylíčená, ukazuje, jak se teorie bortila a že tedy finanční předpoklad, sanovat celý plán z prostředků soukromohospodářského sektoru, byl porušen.

Finanční přehled právě podaný ukazuje, jak sovětská vláda provádí geologický převrat hospodářský od kapitalismu směrem k marxismu vědomě na účet životní míry obyvatelstva. Nutná jinak rekonstrukce a rozvoj průmyslu a zeměděl-

ství, který by musela prováděti každá vláda, je tu spojena s vůlí, uskutečniti současně marxism a na tuto utopii, která chce přeskočiti celý kapitalistický vývoj hospodářský, dopláci ruský národ, hlavně zemědělské obyvatelstvo a intelligence, ale i dělnictvo, strašným snížením celé životní úrovně.

Socialism a marxism měl býti podle utopistů vyšší hospodářskou formou než kapitalism, vyšší v tom, že uskutečňoval příměji a spravedlivěji rovnoměrné rozdělení národního důchodu; při tom podstatnou známkou této vyšší hospodářské formy byla samozřejmě předpokládaná vyšší životní úroveň obyvatelstva.

Toho v sovětském Rusku není. Naopak, ruská forma kolektivní jak na vsi, tak v průmyslu je hospodářsky zaostalejší, vyjma snad ukázkové sovchozy a některé závody průmyslové podle vzoru kapitalistické racionalisace.

Tak, jak sověty provádějí dnes rekonstrukci hospodářskou a nový řád, tak stavěli egyptští faraonové pyramidy a obrovské stavby pozemní i vodní: zotročením pracující masy, upjaté a upotřebené výlučně k produkčnímu účelu. Nová hospodářská forma musela by spojit obojí prvek: racionelnější hospodářský řád a vyšší individuální i kolektivní svobodu lidskou, s vyšším blahobytem.

To, co provádí sovětská vláda, je kolektivní zotročení. Tak mohli sice, jak řečeno, provádět obrovské podniky starověcí tyrani římských i předřímských dob, či středověký systém roboty, ale to je právě starý kolektivní, pracovně hospodářský primitivism. Je pravda, že se podařilo vybudovat takto veliká díla, stavby, podniky, ale právě jen zotročením pracující masy, jejíž sociální útisk byl předpokladem provedení velikých podniků, jinak finančně i pracovně neuskutečnitelných.

Strašná sociální bída a osobní útisk byl zazděn do základů všech velikých staveb starověku, ale i tam většinou aspoň o žaludek se tyrani postarali (viz egyptské hrnce, na něž vzpomínali Židé na poušti). Sovětská vláda, užívajíc téže metody při výstavbě marxistického státu, je daleko i za těmito tyrany starověku. Nejde v sovětském Rusku o vyšší hospodářský a sociální řád, k němuž cesta vede hospodářským a sociálním vzestupem všech, demokracií a vyšší osobní svobodou; sovětský systém je systémem starého primitivismu tyranů, je to zotročení mas, nikoli osvobození jejich.

Jiná je sice věc, soudíme-li dnešní režim jako historický fakt, a vyšetřujeme příčiny, z nichž vzešel. Zde, po carském, ne často lepším režimu, musíme přijmouti pozitivně, co jest, jako to, co býti muselo. Ale nikdo nás, kulturní lidi, nemůže nutit a získati pro názor, abychom v bolševismu mohli vidět

ideál svobodného, kulturního člověka XX. století! Jestliže po válce celé dělnické a socialistické hnutí západu uhýbá od marxismu směrem k demokracii hospodářské (II. internacionála), je to důkazem, že dělnictvo socialistické, dosáhnuvši obecného stupně vzdělanosti a určité sociální úrovně, marxistickou utopii za svůj ideál už také nepokládá. Odvrhne jej i ruský dělník, pokud jej má, až sociálně i kulturně vyspěje.

Že pětiletý průmyslový plán ostatně ani v prvních dvou letech se nedaří podle propočtů, je jasno z mnohých nařízení ústředních orgánů, kterými se musí přes všecku komunistickou ideologii rovnosti a nivelisace dávat v průmyslu větší slovo odborníkům a nikoli komunistickým agitátorům. To je princip kapitalistické racionalisace a komunistická strana jej musela zavést, nechtěla-li nechat pětiletý plán v průmyslu padnout.

Sovětské listy z 12. dubna otiskly usnesení výkonného výboru komunistické strany o vedení průmyslových podniků z 10. dubna. Nařízení je vypracováno na základě referátu o práci kovodělného průmyslu a praví v úvodu, že metody vedení podniků nepřizpůsobily se dosud podmínkám rekonstruktivního období; ředitelé podniků omezují se zpravidla na povšechné řízení a nesnaží se osvojit si techniku podniku a svalují odpovědnost za technické vedení úplně na techniky a odborníky. Toto rozdvojení vedení vyplývá buď z naprostého nebo částečného nedostatku znalostí u ředitelů podniků, jakož i přetížeností ředitelů jinými povinnostmi, na př. schůzemi a pod. Vyzdvihování kvalifikovaných dělníků a sovětských specialistů na odpovědná místa pokračuje krajně pomalu. V ohromné většině podniků není uvedena v život direktiva z 5. září 1929 o úpravě vedení podniků a jednotném vedení (jedinonačalije). Racionalisace nepokročila v dostatečné míře a nebyla učiněna dostatečná opatření proti záškodnictví.

Ústřední výbor se usnáší: 1. Vychází z přesvědčení, že ředitelé podniků v nynějším údobí rekonstrukce musí být nejen povšechnými vůdci podniků, ale musí také řídit techniku výroby. Konstatuje určitý vzrůst technické gramotnosti u nynějšího kádru ředitelů, uznává jej však za zcela nedostatečný a ukládá všem organisacím, řídicím výbor pracovníků, aby přistupovali k otázce vyzdvihování vůdčích činitelů podniků s hlediska, zda mají potřebné technické vědomosti. Při tom ústřední výbor upozorňuje zvláště na nutnost, aby se podstatně zlepšila výchova ředitelů a vůdčích činitelů a aby se rozhodně zlepšily kádry vůdčích pracovníků smělejším povoláváním k odpovědné práci jak stranických, tak sovětům věrných bezpartijních dělníků, mistrů a techniků, vyni-

kajících svými znalostmi techniky a administrativními schopnostmi. Všesvazový sovět národního hospodářství a správy sdružení kovodělného průmyslu mají do týdne vypracovat směrnice pro převýchovu vůdčích kádrů a poskytnout potřebné částky, aby se zajistily potřebná literatura a učitelské síly tak, aby do tří měsíců všichni ředitelé průmyslu byli zahrnuti do vyučování. Do 15. května musí sovět národního hospodářství referovat, že nejméně 50 ředitelů kovodělných podniků začlo se učit. Ve velkých průmyslových střediscích mají se zřídit krátkodobé kursy, na kterých se má přednášet ředitelům o jednotlivých disciplínách. Ředitelům má se zajistit právo vybrat si zástupce, podléhající schválení trustů a sdružení.

2. Nejdůležitější otázkou je výběr vůdčích kádrů v cechu (náčelník, jeho zástupce, mistři, brigádníci). Při výběru těchto kádrů nutno se řídit především znalostí věcí, technickou průpravou a administrativními schopnostmi. Správy jednotlivých sdružení a sovět národního hospodářství mají organisovat široké povolávání na místa náčelníků cechů atd., pracovníky jak stranické, tak bezpartijní, a nezastavovat se před povoláním bezpartijních dělníků, mistrů a specialistů ani na nejodpovědnější místa.

3. Za účelem upevnění jednotného vedení zakázat přemísťování dělníků nebo podřízených technických sil z továrny při všelikých mobilisacích a individuálním komandování bez svolení ředitele továrny nebo náčelníka cechu, zakázat povolávat z továrny v době práce k jakýmkoli cílům pracovníky bez svolení ředitele. Mobilisovaní dostávají plat na účet oněch podniků, v jejichž zájmu byla mobilisace provedena.

4. Stanovit ve všech podnicích pořádek práce, při kterém celý personál od ředitele až po náčelníky cechů a jejich zástupce za vzájemného střídání byl by stále u výroby.

5. Aby se ulevilo náčelníkům cechů a mistrům od kancelářské práce, má se jim zajistit v nutných případech jmenování speciálních pracovníků, na které by se mohly přenést tyto práce.

6. Uznává se za potřebné co nejvíce omezit vyšetřování v podnicích; příslušné organisace se žádají, aby v tom směru do 2 týdnů vypracovaly příslušné pokyny.

7. Spořádané vedení naléhavě požaduje větší aktivnosti ve výrobě se strany inženýrů a techniků. Vedle odstranění záškodníků z jejich řad je třeba postavit úkol skutečné politické převýchovy základní masy specialistů a přiblížit je dělnictvu a straně. Sovětští specialisté musí mít jistotu, že budou podporováni při provádění nezbytných opatření, zajišťujících

správnou organizaci práce ve výrobě. Sovět národního hospodářství a svaz odborových svazů mají vypracovat řadu opatření, týkajících se omezení pohybu specialistů, poslání specialistů do nejdůležitějších rayonů; má se dbát, aby specialisté byli zaměstnání přímo ve výrobě. Ústřední výbor stanoví, že *inženýři, technici a mistři ve výrobě musí být postaveni na roveň dělníkům, pokud jde o zásobování a zlepšení bytových poměrů.*

8. Sovět národního hospodářství je povinen organisovat technicko-výrobní vedení v první řadě podniků.

9. Všechny stranické i odborové organizace se vyzývají, aby zahájily širokou vysvětlovací kampaň o těchto směrnících mezi dělnictvem a učinily příslušná opatření k zajištění podmínek, umožňujících skutečně jednotné vedení. Zejména nutno rozhodně vyhladit vměšování stranických a odborových organizací do operativních disposic správy, a naprosto zajistit ředitelům a náčelníkům cechů právo samostatnosti ve jmenování a překládání administrativně technického personálu.

10. V řadě hospodářských rayonů jsou materiálně-životní a kulturní poměry kovodělníků neuspokojivé. Příslušné orgány jsou povinny, provést zlepšení a referovat o tom do 25. května.

11. Za šest měsíců vyslechne ústřední výbor referáty sovětu národního hospodářství a ředitelů 5 podniků kovoprůmyslových o provedení direktivy z 5. IX. 1929 o jednotném vedení.

12. »Hospodárná rozvaha« (chozrasčet) má být dovedena do nejmenších jednotek výrobních.

13. Zajistit zásobování výrobními prostředky, aby nerušeně byl proveden plán.

14. Tisk má dostat pokyny o propagaci direktiv. Zároveň s tímto nařízením otiskuje se druhé, kterým se rozšiřuje jeho platnost na všechna průmyslová odvětví.

*

Všecka tato nařízení ukazují, že rekonstrukci průmyslu nemůže sovětská vláda provést jinak, než metodami racionalisace zemí kapitalistických, z odborněním výroby a ukázným vedením jejím odborníky s pravomocí větší, než dělníci výkonní.

Ztroskotala zde zřejmě jedna ze základních snah přímočarého, prvotního socialismu, jenž většinu nerovností mezi lidmi vysvětloval sociálními poměry v kapitalistické společnosti. Tak první socialisti zločinnost a stejně různost nadání chtěli jednak svést na různost příležitosti k vzdělání a zděděnou

zaostalost, jednak ji anulovali prostým požadavkem: všem stejně podle jejich potřeb. Až zmizí kapitalistická společnost s hnací silou podnikání: osobním ziskem, zmizí i průvodní zjev, vyšší platy za odbornější a vyšší úkony pracovní. Krach vojenského komunismu prvních 3 let a znovu za pětiletky ukazuje blud rovnostního socialismu, jenž chtěl provést rovnost tím, že seřízl hlavy všem, kdo vyčnívali nad nejmenší.

Do rámce »pětiletky« průmyslové zařazena je i výstavba nových socialistických měst, přizpůsobených novým formám kolektivního života se společným bydlením, kolektivním stravováním v hromadných kuchyních; na tomto pokusu nejvíce vyniká obludnost socialistického programu Marxova a tuhost zotročení jednotlivce na kolektivistické galeji, která se jmenuje socialistický stát.

Na jaře 1930 zahájena byla v Závolží stavba prvního socialistického města⁴⁾ nového typu, přizpůsobeného k podmínkám sovětského života, daným kolektivizační politikou. Stavba měst, která ještě před rokem zdála se býti fantasií, se nyní uskutečňuje. Sověty začínají realizovati nový pokus. »Idea socialistického města — píše »Krasná Gazeta« — zrodila se hned v prvních dnech revoluce, avšak teprve nyní je nám možno uvést ji v život, dát konkrétní formu myšlenkám Marxe a Engelse o odstranění rozdílů mezi městem a vesnicí.« V nových sovětských městech konají se pokusy kombinovati selské hospodářství s průmyslem.

Jak je prováděn tento pokus? V tomto roce byly ve státní plánové komisi v Moskvě revidovány projekty na socialistická města, vypracované sovětskými architekty. Těchto projektů jest asi dvacet. Jsou mezi nimi návrhy přímo fantastické, avšak jsou i takové, jež sovětská státní plánová komise uznala za uskutečnitelné.

Jako první město je budován Magnitogorsk. Je to město-sad, určené nejprve pro 30.000 obyvatelů, později až do 50.000 obyvatelů. Podle jakého plánu je Magnitogorsk stavěn? Stará města měla ve svém centru banky, bursy, obchodní čtvrti. Podle komunistického plánu budou ve středu města výrobní podniky. Kolem nich v kruhu budou vědecko-výzkumné ústavy, jejichž účelem bude zásobovati továrny svými vynálezy a vymoženostmi. V dalším pásmu budou úřady obstarávající správu a vedení podniků. V posledním pásmu konečně budou příbytky obyvatelů města, v jichž sousedství bude hned příroda.

V centru města budou nejen továrny, nýbrž i vysoké školy, které zároveň s výrobou budou připravovati nové odborníky. Pracovní část města bude od obytných domů oddělena širokým bulvárem.

Domy budou zde postaveny nikoli odděleně, nýbrž ve skupinách. Domy, v nichž bude bydlet 2000—3000 lidí, nazývají se kombináty. Každý kombinát je od druhého oddělen sadem. Kombináty budou postaveny po vzoru šachovnice a celé město pro 50.000 obyvatelů zaujme 5—6 kilometrů do délky a 2—3 kilometry do šíře.

Co jsou to kombináty? Velký dům, skládající se ze dvou částí. Každý obyvatel bude mít nevelký pokoj, v němž pouze spí a odpočívá. Ženatí budou bydlet v pokojích řadou vedle sebe, spojených zasouvacími dveřmi. V kombinátě je společná jídelna, čítárny, pokoje pro rozptýlení (hudba, zpěv atd.). Při kombinátu jsou také dětské jesle. Jsou ve zvláštní budově, spojené s domem teplou chodbou, aby rodiče byli v přímém styku s jeslemi. Děti ve školním věku budou v nových městech žít odděleně od rodičů v zelených školních koutkách. Školy budou stavěny podle hesla: »Škola musí být školou celého dne a celého roku.«

Naproti těmto ukázkovým experimentům socialistické teorie stojí zproletarisovaná armáda celého národa, zbídačelá hladem a nedostatkem všech potřeb. Rovnosti zde bylo docíleno při hranici životního lidského existenčního minima a při tom se do tohoto minima počítá jenom jídlo, šaty a bydlení. A toto minimum ještě nemají všichni, nýbrž jen protežované třídy komunistické. Potraviny se v Rusku vydávají jen na lístky a nejvyšší dávka pro komunistické dělníky je měsíčně: 12 kg chleba, 2,5 kg masa, 20 dkg másla, 2 dkg omastku, 2,2 kg cukru, 4 dkg slanečků, 8 dkg krup. Tak bídne se u nás nemá nejposlednější nádeník, nehledě k tomu, že i kvalita jídla je ve společných jídelnách a konsumech horší než na západě.

Neobyčejné snížení životní úrovně celého národa, jehož ideálem je především dost jídla, a pak snad teplé šaty a místo pro vyspání — to je cesta socialismu na Rusi. Cesta pouští!

Kolektivisace ruské vesnice.

Likvidace kulaků jako třídy. Sespolečenštění výrobních i spotřebních prostředků. Boj o jarní osev.

Mělo-li se uskutečnit socialistické uspořádání společnosti v sovětské unii, nemohlo přirozeně zůstat při kolektivisaci města a průmyslu, když ze 150 milionů obyvatel unie je jich 120 milionů připoutáno k výrobě zemědělské a životu na vsi.

Pohnout však touto masou lidstva, uskutečniti i zde stoprocentně Marxovu teorii — proti průmyslu stejně veliké objekty v zemědělství — uskutečniti tato kolektivistická hospodářství, kolchozy, vedle státních sovchozů, to znamenalo novou revoluci a větší ještě, než byla první, poněvadž šlo o masy mnohem početnější a poněvadž šlo o rolníka, typicky srostlého s výrobou půdy, takže obecně se stal představitelem práce na svém za všech dob a ve všech národech. A byl tu skok i technický aspoň o sto let. Zmechanisovat zemědělskou výrobu pomocí strojů, když ještě 6 milionů rolníků ze 26 milionů samostatných hospodářů pracovalo dřevěnými pluhy.

Stalin diktátor s Leninem rázu Džingischánova a Petra Velikého nezarazil se před touto obrovitou akcí, která znamená vybití celé třídy bohatších rolníků, t. zv. kulaků, a všechny ostatní přivádí z vlastních podniků do námezdního poměru na cizím. Toto úžasné vnitřní stěhování národů dělo se právě před našima očima cestou krvavého donucení. Celá mužická Rus rozdělila si s radostí a ne bez krutých metod často majetek bývalého statkářstva a pokládala v celku toto rozdělení, provedené před i za bolševické vlády (která tak vyvlastnila program socialistickým revolucionářům) za stav definitivní. Ale teď, po 12 letech, Stalin provedl mužíkům totéž, co mužík učinil šlechtě: vyvlastňuje ho a to s naprostou bezohledností. Pro poměry komunismu mimo hranice sovětské unie je to konec velikého bolševického podvodu s »vládou dělníků a rolníků«, kterýmžto heslem agitovaly, byť nezdařeně, komunistické sekce na vesnici západních států a jak se pamatujeme u nás. Teď po 12 letech je socialistický stát uskutečňován mezi mužíky nahajkou, revolverem a vyhnanstvím k polárnímu kruhu.

Průběh kolektivisace sovětské vesnice popsal očitý svědek, jenž prodělal »všecky revoluce«, dopisovateli »Centro-European Pressu«⁵):

»V revolučním procesu obyvatelé ruských vesnic byli rozděleni na třídy: na kulaky, kteří mají nad 8 desjatin půdy, 2—3 koně, krávy, ovce, drůbež, selsko-hospodářské náčiní a nájemné pracovní síly, t. j. třeba jednoho zemědělského dělníka — na průměrné sedláky (srědňaky), kteří mají skrovnější hospodářský inventář, obyčejně jednoho koně, nikoli však hospodářské stroje — a konečně na chudé sedláky (bědňaky), kteří mají nevelkou polní držebnost, stavení, ale nemají dobytka. Poslední třídou jsou »nádeníci«, t. j. nájemní zemědělští dělníci, kteří nemají vůbec majetku. Z těchto »nádeníků« se obyčejně utvoří selská komunistická buňka, která je faktickým orgánem komunistické vlády na vesnici a kon-

troluje hospodářský a politický její život. Kolektivní hospodářství se může utvořit buď na přání celé vesnice, při čemž se o tom usnáší vesnická schůze, nebo na přání komunistické buňky.

V prvním případě do »kolchozu« vstoupí všichni sedláci ve vesnici s výjimkou »kulaků«, kteří jsou zaregistrováni již od dřívějška a tím zbaveni práva býti členy kolchozu. Kulaci jsou odsouzeni k zničení. Sedláci, kteří vstupují do kolektivního hospodářství, jsou povinni odvésti společnému fondu veškerý svůj majetek bez ohledu na své postavení. Bohatý sedlák odvede veškerý svůj dobytek, kdežto chudý nedá do společného hospodářství nic, ale práva má stejná.

Tvoří-li se kolektivní hospodářství, mohou do něho vstoupiti i náhodní příchozí, kteří ve vesnici nežijí, ale náhodou jsou na cestě osadou, která buduje »kolektivní hospodářství«. Venkovská valná hromada nemá práva odepřítí těmto cizincům přijetí. Teprve, když kolektivní hospodářství je založeno a úředně zaregistrováno, jeho členové mohou odmítnouti přihlášky nových osob. Jakmile členové vstoupí do kolektivních hospodářství, stanou se prostými dělníky, kteří pracují za mzdu. Přejí-li si vystoupiti z kolektivu, nedostanou svého vkladu v nové vlastnictví. Mohou však svůj vklad převést do jiného kolektivního hospodářství, ovšem jenom tehdy, jestliže se stěhují a do nového kolektivu vstupují. Vrátní se do individuálního hospodářství účastníci kolektivu nemohou. Nedostávají ani majetku, ani půdy.

Nátlak z ústředí je posilován neuvěřitelnými hospodářskými a často také politickými represáliemi úřadů. Sedláci, kteří by nepřistoupili ke kolektivům v osadách, kde se utvořily, nebo sedláci, kteří jsou zapsáni mezi »kulaky«, jsou zdáněni tak hroznými poplatky, že je vůbec nemohou zaplatit. Pak ale statek individuálního hospodáře přijde jako »zadlužený« do dražby a je prodán obyčejně kolektivnímu hospodářství. Prodává se za pakatel. Držebnost, která stojí 1500 až 2000 rublů, se prodá za 80—100 rublů. Starý vlastník se stane žebrákem, je vyhnán ze svého domu a nemůže vůbec býti přijat někde do práce nebo vstoupiti do jiného kolektivního hospodářství. Je potom obětí »ostrakismu«.

Tím lze vysvětliti, proč nyní popud k tvoření kolektivních hospodářství vychází nejen od nádeníků a chudých sedláků, nýbrž také od zámožných rolníků; právě oni se chtějí zachrániti a uchovati si majetek, nebo alespoň zůstatí ve stavení jako zemědělstí dělníci. Ostatně každý je si dobře vědom toho, že popud k utvoření kolektivního hospodářství dá komunistická buňka, neodhodlají-li se k tomu průměrní sedláci.

Pak bohatší rolníci do kolchozu nebudou přijati a zbude jim žebrácká hůl. Již dnes po ruských stepích se potulují tisíce ožebračených sedláků, ale moskevské úřady se nad tím nikterak nepozastavují a prohlašují, že při přebudování zemědělského řádu jsou oběti nevyhnutelné. Bývají i kuriosní pokusy, aby byl zachráněn soukromý majetek. Mužové se formálně rozvádějí se svými ženami, sami vstupují do kolektivního hospodářství a ženě ponechávají část své držečnosti. Tento úskok zachraňuje však soukromé hospodářství jenom na čas, neboť po nějaké době kolektivisace postihuje i ženu, která se »rozešla« se svým mužem. Komunistickým bičem celé zemědělské Rusko je zaháněno do zveřejněných hospodářství.«

Kulaků, z nichž se stávají na pouhý pokyn Stalinův psanci, bylo napočteno přes 5 milionů, s rodinami tedy 15 až 20 milionů osob. V sovětských listech ze dne 6. a 7. února byly otištěny stanovy pro zemědělské artěly, kolchozy v místech, kde je prováděna všeobecná kolektivisace. Tyto stanovy přímo zdůrazňují nutnost fyzického zničení kulaků a úplnou likvidaci soukromého vlastnického práva na sovětské vesnici. Stanovy zakazují přijímati do artělů kulaky, všechny osoby, zbavené volebního práva do sovětů, jakož i ty hospodáře, kteří před vstupem do kolchozů zabíjejí nebo prodávají svůj dobytek, inventář a semena. »Pravda«, komentující stanovy, poznamenává: Cílů a úkolů, vytčených stanovami, nemůže býti dosaženo bez krutého boje, bez třídního boje kolchozů-artělů s kulackým rolnictvem, vedeného k úplné likvidaci kulaků.

Že ani mezi sovětskými vládci nebylo úplné jednoty v názoru, zda mají býti kulaci vybiti, o tom svědčí referát nižněvolského tajemníka výboru komunistické strany, uveřejněný zároveň se stanovami, a v němž se praví:

»Jsou ještě útlocitní a soucitní lidé, kteří jsou více zneklidňováni tím, kam se podějí kulaci, zbavení svého majetku, co bude s jejich rodinami, než tím, jak organisovati nádeníky, chudinu a nezamožné sedláky. Je samozřejmo, že do továren, dílen a kolchozů kulaka, ani toho, který byl již zbaven svého majetku, nepustíme! Avšak nejen to, musíme se postaratí o to, aby odtud byli vyhnáni, jestliže se jim podařilo dostatí se sem. Nesmíme také připustiti, aby se kulaci rozběhli, kam jim libo a prováděli své černé dílo tam, kde je nikdo nezná. Musíme uskutečniti tato opatření nejrozhodnějším a zároveň organisovaným způsobem pod vedením stranických organisací.«

Soukromé vlastnictví na vesnici ruší stanovy úplně tímto rozkazem:

»Všechn pracovní dobytek, selsko-hospodářský inventář,

všechn produktivní dobytek, krmivo, hospodářské budovy, všechny podniky na zpracování zemědělských surovin jsou zevšeobecnovány.« To znamená, že soukromé vlastnictví veškerého majetku, s výjimkou obytných domů (těch pak dočasně), oděvů a předmětů pro domácí potřebu, se zakazuje. Rolník mění se na dělníka, který — podle stanov — má za svou práci dostávat akordní plat. Všechny kolchozy v rayonech všeobecné kolektivisace, kde těchto stanov bude používáno, pozbývají práva prodávat cokoli pod rukou, nebo kupovat na volném trhu. Jsou naopak povinny podle plánového pořádku odevzdávat všem svou produkci státu, stát pak naproti tomu se zavazuje zásobovat artěly-kolchozy výrobními prostředky, spotřebními produkty a vším nutným. Místo obchodu ustanovuje se nová zásada socialistické výměny produktů.

Stanovami musejí se řídit kolchozy v místech všeobecné kolektivisace, která do jednoho roku má se rozšířit na polovinu selského hospodářství v Rusku.

Aby tato kolektivisace mohla být hospodářsky provedena, byla mobilisována armáda techniků, agronomů a všech, kdo někdy k zemědělství přičichli a poslána na vesnice k osevu. Také 20.000 lékařů (většinou zubních), jimž byla zakázána soukromá praxe, bylo vyzváno, aby se dali do kolchozů.

Přirozeně, že musel být organisován především teror a tomu v čele jde armáda a vojska Gepu. Revoluční vojenská rada SSSR. vydala počátkem února rozkaz, podepsaný vojenským komisařem Vorošilovem o přípravě rudých vojáků ke kolektivisaci vesnice. Tento rozkaz týkal se jednak výchovy v rudé armádě pro novou politiku Stalinovu, jednak charakteru kolchozů, jež budou do značné míry povojenštěny.

V souvislosti s tím Vorošilov navrhl politické správě rudé armády připravit veškeré rudé vojsko i mladé nováčky k aktivní účasti ve výstavbě socialistické vesnice a k likvidaci zamožného rolnictva jako třídy. Sedláci vracející se ze služby v rudé armádě měli být podle plánu revoluční vojenské rady získáni pro kolektivisaci hospodářství. V rudé armádě byla zahájena velká propagační práce, jejímž účelem jest přetvořit psychologii rudoarmějců, kteří vstoupili do armády jako sedláci-majitelé, na psychologii občanů přijavších »kolektivně-hospodářské smýšlení«. Politické správě rudé armády bylo proto nařízeno, aby ihned změnila politickou práci v armádě tak, aby agitační činností byla propagována kolektivisace hospodářství. Zároveň má být změněn obsah vojenských novin, práce v klubech atd. Rudoarmějci musejí se za své vojenské služby naučit pracovat s traktory, obsluhovat zemědělské stroje a naučit se praktice, jak přeměňovat prostá kolek-

tivní hospodářství v hospodářství vyšší formy. Kromě toho bylo politické správě rudé armády nařízeno, aby vypracovala veškerá opatření, umožňující nováčkům v rudé armádě prostudovati v teorii i praxi všechny základní otázky kolektivně-hospodářského hnutí. Začátkem příštího roku mají pak býti do učebního plánu všech vojenských učilišť a akademií pojaty otázky kolektivisace selského hospodářství.

Tak veškerý mocenský aparát sovětské unie hnul se na pokyn Stalinův, aby změnil sociální řád ruské vesnice a vyhladil třídu rolnickou. Státní policie, vojsko, komunistická strana, svaz bezbožníků i techničtí úředníci vrhli se na stodvacetmilionovou masu ruského lidu, aby z ní uhnětli těsto, vražené do formy marxistické teorie.

Z měst byly na vesnice vypraveny dělnické brigády, které vyučují sedláky, jak zacházeti se stroji v gigantických hospodářstvích, remontují traktory a zabývají se technickým zařízením kolektivních hospodářství. Pro řízení jarního setí odešly na vesnice brigády studentů z hospodářských vyšších škol, aby studentských sil mohlo býti využito k praktické práci o výstavbě komunistické vesnice. Vedle těchto technických brigád vrhly se z měst na vesnice i brigády agitační, protináboženské, divadelní, osvětové za účelem likvidace negramotnosti a zavádějíce na vesnici městské mravy či negaci mravů pomocí filmu, přednášek a divadelních představení.

Tento útok na vesnici se neobešel ovšem bez krvavého zápasu, jenž nabyl rázu pravidelné vnitřní války s třídním nepřítelem. Kde k tomu byla jen možnost a síly, sedláci se bouřili a zejména v pohraničí polském ti, kdo měli příbuzné v Polsku, snažili se uprchnout. Němečtí kolonisté, vesměs kulaci, odtáhli už předtím z části do Německa, z části byli zahnaní a přinuceni se podrobiti. Vedle krvavých bitev se sedláky začaly sověty pravidelně vyvážet kulaky, kteří mají více než 6 děsjatin půdy, do amurské polární oblasti na Sibiř. Za několik týdnů v únoru a březnu bylo jen z Minska vypraveno šest vlaků s takovými vypovězenci.⁶⁾

Pokus o útěk nebo vzpouru, na jejímž konci nečekala než smrt, mohla podniknout přirozeně jen malá část sedláků. Ostatní vstoupili rychle na oko dobrovolně do kolchozů, aby zachránili, co se vůbec zachrániti dá. Tyto narychlo stvořené kolchozy mají ihned provéstí osetí veškeré ruské půdy, pokud se tak nestalo na podzim, kdy byl proti letům minulým pokles osevní plochy (6 % proti normálním 20 %). Sovětská vláda ví ovšem o obtížích takové rychlé přeměny celého výrobního procesu zemědělského a poněvadž útrapy obyvatelstva nic jí neznamenaají, všímá si jen hospodářských poruch při tom.

Moskevské listy starají se při provedené kolektivisaci vesnice jen o cíl: dosažení žádoucí plochy osevu, což není malá věc. Členové kolektivních hospodářství velmi zřídka znají zvláštnosti zemědělské práce ve velkém měřítku.⁷⁾

Většinou byli zvyklí na individuální drobnou práci, na obdělávání nevelkého kousku země pomocí často nejprimitivnějších prostředků. V kolektivních hospodářstvích je nutná pravidelná organizace práce, aby mohlo býti produktivně využito všech sil a aby práce každého člena kolchozu doplňovala práci druhých členů. Nutná je i psychologická příprava k práci v kolektivních hospodářstvích. Aby práce byla produktivní, je nutno, aby členové »kolchozů« pohlíželi na veškeren majetek kolektivu jako na majetek svůj. Zatím však ve většině případů členové kolektivních hospodářství se domnívají, že pracují na státním majetku, na státní půdě. A tím je pak také určován jejich poměr k majetku a k práci.

Moskevský komunistický list »Pravda« na příklad oznámil, že »kolektivní hospodářství má co činiti s četnými případy porušování pracovní discipliny, neplněním pracovních rozkazů, se zpožďováním, samovolným odchodem z práce, nedbalostí o společný majetek atd.« Při zakládání kolektivních hospodářství je proto nutno věnovati pozornost stanovení pravidel pro vnitřní pořádek a na zesílení discipliny. Podle těchto pravidel zavádí se takový systém, že výrobní proces je svěřován vedení jediné osoby. To znamená, že určitá osoba má diktátorskou plnou moc a řídí rozdělování práce. Ředitel prací odpovídá před volenou správou a jest možno jej kritisovati na veřejných schůzích; při práci však jeho rozkazy musejí býti bezpodmínečně plněny.

V teorii představuje tedy kolektivní hospodářství svobodné sdružení, založené s cílem zlepšiti způsob práce a dosáhnouti nejlepších pracovních výsledků. V praxi se však »kolchoz« mění v nevolnické hospodářství, kde »pořádkem pracovní discipliny« účastníci kolektivního hospodářství jsou pouhými dělníky, nucenými plniti nařízení vedoucí osobnosti.

V kolektivních hospodářstvích vzniká již zákoník pro život v kolchozech, zákoník disciplinárních opatření, důtek, pokut za neplnění práce, materiální odpovědnosti za ztrátu majetku atd. Účastníci kolektivních hospodářství stávají se stále více jejich zajatci a svobodná práce v selském hospodářství v SSSR. postupně mizí, měníc se v nucenou kolektivně-hospodářskou robotu.

Moskevská »Pravda« ze 6. března 1930 otiskuje vzornou směrnici pro kolchozy, schválenou kolchozcentrem. Jde v ní o určení odměny za práci při jarní osevní kampani. Odměna

se určuje tak, že se stanoví nejdříve denní plat pro *desítihodinový* pracovní den (u mechanické tažné síly osmihodinový), dále norma pracovního výkonu za tuto dobu. Denní plat za 10hodinový pracovní den se stanoví obnosem 1 ruble, pracovní povinnost za 10 hodin při 11řadovém secím stroji 4 hektary. Za osetí jednoho hektaru je tedy mzdová taxa 25 kopějek. Směrnice stanoví podrobně tyto úkolové sazby pro jednotlivé druhy práce s různými technickými prostředky. Odměna, mzda se vyplácí za skutečně vykonanou práci, nikoli za čas pracovní. Při tom se však provádí ještě odstupňování mezd podle složitosti a kvalifikace výkonu. Zavádějí se tak platové stupnice a to u mechanisovaných kolchozů (s traktory a jinými stroji) 7 stupnic, u ostatních 5 stupnic. Při tom u mechanisovaných kolchozů musí plat nejvyšší stupnice býti třikrát větší než nejnižší, u ostatních kolchozů dvakrát. Zvláště vynikající výkony jednotlivců, skupin nebo pracovních brigád jsou odměňovány prémiei z fondu, který se zřídí tak, že se do něho vloží 25 kopějek za každý osevní hektar půdy.

Zavádí se pracovní disciplína podle rozkazů vedoucích kolchozu a dozorců: správců, šafářů, drábů. Přirozeně že nescházejí ani tresty za sabotáž práce, což je přečin proti proletářskému státu a jeho výstavbě.

Kdo neulpí na povrchu hesel a teorie a především hodnotí skutečnost, vidí, že socialistický řád, zaváděný na Rusi, je vlastně stará robota, ale podstatně zhoršená. Robota znamenala nucenou práci na velkostatcích (obdobně sovchozech neb kolchozech), ale vedle toho každý sedlák mohl pracovat na svém. Sovětská revoluce kolektivisační vrhá ruského mužíka ještě v hlubší porobu, než byla ta, ze které se selskými bouření a osvobozovacím zápasem západní sedlák dostal před sto, stopadesáti lety.

Je lhostejna teorie, skutečným svým výsledkem je sovětský řád hospodářský primitivism kolektivního násilí. Je to obdoba, jak řečeno, kolektivní pracovní roboty starověkých samovládů.

Tento úžasný pokus ve 20. století, vyvlastnit 120 milionů sedláků až na to, co mají na sobě, se na první náraz, aspoň navenek, zdařil.

I zrní k setbě bylo vybráno 36 milionů metr. centů z 39 určených a vláda pro některé rayony, kde zrní sebráno nebylo, dala kolchozům ze svých zásobáren 2,370.000 q a po 1. březnu 1,640.000 q pšenice, a sice pro území: Sibiř, Kazakstan, Ural, Střední Volga, Dolní Volga, ASSR. Němců povolžských, Baškirsko, Dálný Východ, Krym, Severní Kavkaz.

Původní plán sovětské vlády nebyl ani kolektivovat veške-

rou sovětskou půdu, nýbrž jen v rayonech tak zv. kolektivisace, v socialistickém sektoru. V pětiletce byla obsažena kolektivisace 20 milionů hektarů, to jest z celkové plochy sovětské půdy 140 milionů hektarů jedna sedmina. Pochod zahájený lákáním středních a malých sedláků, ukazováním traktorů, obrovským zdaněním bohatých a nakonec terorem se však zrychlil lavinovitě, takže překročil více než dvojnásobně rozpočet. To znamenalo však, že sovětská vláda také nemohla dodržet rozpočet, to jest sliby, že opatří kolektivisovaná hospodářství traktory a hospodářským nářadím a ostatními potřebami. Obděláno bude prý v roce 1930 130 milionů hektarů, ale přece pokles osevní plochy podzimní a jistě i jarní způsobí pokles výroby a perspektiva hladu objevuje se už zase na obzoru.

Státní sovchozy, nejlépe a racionelně obdělávané, mají vzrůstí koncem pětiletky na 5 milionů hektarů. Jedním z ukázkových sovchozů je tak zv. Gigant na Kavkaze, o 180.000 hektarech, kde se pěstuje jen pšenice a který dává výtěžek z hektaru 9—10 metrických centů, což je pořád méně než u nás. Stroje sem dodal Ford a organizaci provedl americký farmář z Dakoty. Státních sovchozů bylo koncem roku 1929 celkem 45.

Stav kolektivisace k 1. březnu — statistika.

Sovětské noviny z 9. března otiskly přehled stavu kolektivisace a příprav na jarní osevní kampaň od 20. ledna do 1. března na celém území SSSR.

	20. I.:	1. II.:	20. II.:	1. III.:
1. Organisováno kolchozů v tisících	59.4	87.5	108.8	110.2
2. V nich pojato hospodářství v tisících	4.593.1	8.015.1	13.675.9	14.264.3
3. Procento kolektivisovaných hospodářství k jejich celkovému počtu na jaře 1929	22.6	22.5	52.7	55.0
4. Tažného dobytka v hospodářstvích, jež vstoupila do kolchozů, v tisících	2.110.2	5.160.0	10.526.9	11.932.7
5. Procento ke všemu tažnému dobytku v SSSR. na jaře 1929	15.2	22.4	41.9	48.5
6. Zkolektivisovaného tažného dobytka v tisících	366.4	2.670.9	8.549.3	9.235.3

7. V procentech k tažnému dobytku hospodářství, jež vstoupila do kolchozů	17.4	51.8	81.2	77.4
8. Zkolektivisováno orné půdy v tisících ha	31.237.9	52.763.5	82.647.4	87.868.7
9. Průměrný počet hospodářství v jednom kolchozu	73.9	91.5	125.6	129.2
10. Průměrný rozměr orné půdy v 1 kolchozu	525.9	602.3	759.6	797.4
11. Sebráno kolchozních fondů proti plánu v proc. (plán 39,177.700 q)	12.3	32.1	83.6	99.9

Z této sovětské statistiky je vidět bouřlivé tempo kolektivizace od 20. ledna do 1. března a hromadný přechod sedláků do kolchozů. Zkolektivisováno bylo tak skoro dvě třetiny půdy sovětské unie, ale přece jen zbylo ještě na 40 procent individuálních hospodářství, na nichž rozhodně záleží i celková úroda za rok 1930.

Vedle kolchozů, rozdělených jednak na plné komuny, jednak na kolchozy se zachovanými ještě zbytky individuálního hospodářství, jsou tu ještě státní statky, tak zv. sovchozy. O těch píše »Pravda« z 10. března. Praví, že SSSR. dobyl již světového rekordu ve velkém obilním hospodaření. Nikde na světě není nic podobného sovchozu Gigant, který má přes 100 tisíc ha orné půdy. Největší kapitalistické hospodářství světa, statek Campbellův v Americe má 30.000 ha, kdežto v SSSR. je už přes 100 obilních sovchozů, z nichž každý má více než 30 tisíc ha orné půdy. Polovina z nich má od 40 do 60 tisíc ha, sedmnáct od 60 do 100 tisíc i více. Sovchozy předechnaly Ameriku, protože jsou mechanisovány na 100 procent. Osevní plocha kolchozů proti loňskému jaru vzroste šestkrát a dosáhne 1,050.000 ha. To však jest jen základ pro další vývoj. Během letoška má vzrůst na 4 miliony, v roce 1931 na 8 milionů.

Zernotrust v roce 1929 dal 1 milion q tovarového obilí, letos má úroda dát 6.1 milionu, v roce 1931 35 milionů, v roce 1932 70 milionů q. Kulaci v roce 1927 dávali asi 22 miliony q tovarového obilí; jen sám Zernotrust má převýšit napřesrok tuto produkci půldruhokrát, v roce 1932 dá dvakrát tolik, než velkostatkářská půda před válkou.

List zdůrazňuje, že sovchozy snižují výrobní cenu obilí. 1 q obilních kultur v Gigantu má výrobní cenu 3 ruble 45 kopějek. Výrobní cena klesá i v jiných sovchozech, nemajících tak výjimečně příznivých předpokladů jako Gigant. Průměrně

činí výrobní cena 1 q 4 ruble 77 kop. Produktivita sovchozů je asi o 30 procent vyšší než u okolních selských hospodářství. Sovchozy ujímají se úlohy u kolchozů a stávají se prý také mocným agitátorem pro socialistickou revoluci na celém světě.

První nápor kolektivizačního teroru se tedy zdařil. Diktátor Stalin na chvíli zvítězil a dokonce více než chtěl, poněvadž lavinovitý přechod celých krajů do kolchozů do jisté míry překvapil. Sovětský tisk●otiskl v únoru rozhovor Stalinův s deputací studentstva moskevské komunistické akademie, ve které sovětský diktátor vylíčil cíle kolektivisace. Prohlásil, že kolektivisace rolnictva je nejbližší a nejdůležitější etapou ve vybudování sovětské unie. »Až vyhladíme soukromé vlastníky půdy, kteří u nás dosud tvoří určitou společenskou třídu, pak na území sovětského Ruska bude žít jen velká, jednotná armáda proletářů«, pravil Stalin. Dále projevil názor, že jakmile kulaci budou zbaveni existenčních prostředků, t. j. půdy, dojde k rychlé a automatické přeměně v ústrojí ruské vesnice, neboť pak malozemědělci a drobní vlastníci půdy spojí se v selské komuny, ve kterých mužik nebude hrát více roli vlastníka, nýbrž pouhého pracujícího proletáře. A tento přerod uspiší vývoj Ruska ve skutečný sovětský stát. Teprve pak se prý bude moci říci, že vláda sovětů jest opřena o více jak 100milionovou armádu proletářů. Svoji rozmluvu s deputací zakončil Stalin prohlášením, že po dosažení této etapy otevrou se široké možnosti pro komunistickou revoluci v celém světě.

Náhlé zabrzdění Stalinovo.

Divoký nástup mužictva všech stupňů: bědňaků, středňaků i kulaků, pokud byli vpuštěni do kolchozů i komun, se naráz na papíře zdařil, dík velikému teroru sovětských orgánů i chudiny, která zde viděla zase příležitost k rekvisičnímu zásobování. Mimořádný zdar prvního kolektivizačního náporu však zhroutil celý výpočet vlády a celý strategický smysl kolektivisace, totiž docílení větší osevní plochy než loňského roku a možnost vývozu obilí do světa. Kolektivisace byla provedena, výrobní prostředky, stroje, potahy, zrní, ale i slepice, byt, ba někde i šatstvo, sespolečenštěny, ale co nešlo podle plánu — bylo setí! Na papíře byly dány rozkazy a přiděleny traktory, ve skutečnosti selhala organizace; sedláci čekali na rozkaz, na pracovní plán, na stroje, někde i zrní a nic nešlo a vláda viděla, že sliby splnit nemůže. A tak došlo k historickému činu, ráznému zákroku Stalinovu, který náhle kolektivizační tempo přerval a obrátil se proti »zkřivení linie strany«

levými radikály, kteří prý porušili princip »dobrovolnosti« kolektivisace.

Proto 1. března 1930 otiskuje Stalin v moskevských listech článek, kterým troubí na ústup. Zdůrazňuje v něm, že bylo dosaženo velkých úspěchů při kolektivisování zemědělství, varuje však zároveň před ukvapeným přeceňováním dosažených výsledků. Podle statistiky ze dne 20. února t. r. bylo kolektivisováno 50 procent selských usedlostí v Sovětském svazu, to znamená, že vzhledem ke kolektivizačnímu plánu, propočtenému na pět let, byl stanovený program překročen více než dvojnásobně. Tím jest zajištěn obrát venkova k socialismu. Na podkladě těchto úspěchů jsou mezi některými členy strany patrný dobrodružné pokusy, řešiti všechny otázky socialistické výstavby na jeden ráz.

Stalin vybízí k rozhodnému boji proti všem, kdož nechtějí rozuměti, že jest nutno zajistiti napřed dosažené úspěchy a plánovitě jich využívat k dalším krokům kupředu. Stalin upozorňuje, že úspěchy kolektivizační politiky strany spočívají na dobrovolném provádění kolektivního hospodářství, varuje před pokusy násilného uskutečňování kolektivního hospodářství a poukazuje, že jest nutno postupovati zvláště obezřetně v končinách zaostalých, kde není příznivých podmínek k okamžitému organisování kolektivního hospodářství.

Toto zřejmé zabrzdění rozjetého kolektivizačního motoru způsobila jen obava, že panický útěk sedláků do kolchozů přivodí zmenšení osevní plochy a menší produkci obilní v r. 1930. Vždyť sedláci vybíjeli při přechodu do kolchozů tajně dobytek, ovce lepšího chovu, ničili nenápadně náradí, zakopávali obilí a prováděli nestihatelnou tajnou sabotáž. Úžasný teror však Stalinovým článkem nijak zmírněn nebyl, o čemž svědčí bitvy vojska Gepu se sedláky na polských hranicích, na Kavkazu, Ukrajině a jinde.

Hlavním důvodem, proč byl zabrzděn trochu neslýchaný teror, bylo poznání, že sovětská vláda není schopna splniti hlavní účel kolektivisace: zvýšiti produkci obilní a že není schopna dodati kolektivním hospodářstvím potřebné stroje k setí. Příšera hladu zvedla hlavu na obzoru příštích žní. Musely se tedy individuální včely nechat, aby se osev a sklizeň zdařila.

To pověděly »Izvěstija« z 22. března v úvodníku, v němž si chválily nejen rozsah kolektivisace, ale i zdařilé vybrání potřebného množství zrní k osevu a chuť pracovní v kolchozech, ale přece vyslovují obavu z celkového úspěchu plánu. Slabým místem dle listu je nedostatečná příprava individuálních hospodářství, kterých je přec jen 40 %

a na jejichž přípravu místní orgány vynaložily málo úsilí. A značná část celého osevního plánu závisí na tom, jak půjde práce v této mase rolnictva. List se zmiňuje ještě o jiných *slabých místech*, jako je nedostatečná kontraktace (provedená jen z 50 %); mnohé místní orgány při výměně zrní čistých druhů za zrní obyčejné zapomenuły, že se platí rozdíl mezi cenou čistého druhu a obyčejného a nepostaraly se včas o peněžní prostředky, takže z této příčiny se zdržuje výměna.

Tyhle všechny nedostatky vedly Stalina k tomu, aby dal povel k zabrzdění teroru kolektivisačního a výkonný výbor komunistické strany Stalinovu direktivu široce a konkrétně rozvedl.

»Pravda« z 15. III. otiskla na úvodním místě *novou direktivu ústředního výkonného výboru komunistické strany* »o boji se křivením linie strany v kolchozním hnutí«.

Je to »generální linie«, která uhýbá před odporem středního sedláka, a ústup tento maskuje útokem na »zkřivení linie« kolektivisační.

Zprávy o postupu kolektivisace ukazují, že vedle skutečných úspěchů lze pozorovat fakta, svědčící, že linie strany se v různých rayonech zkřivuje.

Porušuje se především princip dobrovolnosti ve výstavbě kolchozů, a v mnoha rayonech nahrazuje se nucením ke vstupu do kolchozů pod vyhrůžkou »odkulačení«, zbavení volebního práva atd. V důsledku toho se mezi »odkulačované« dostává mnohdy část středňáků, ba i bědňáků, při čemž v některých rayonech procento »odkulačovaných« dosahuje 15 a zbavených volebního práva 15—20 %. Pozorují se fakta výjimečně hrubého, nestvůrného, zločinného zacházení s obyvatelstvem se strany některých subalterních pracovníků, kteří jsou mnohdy obětí připlétajících se protirevolučních živlů (maroděrství, dělení majetku, zatýkání středňáků a bědňáků atd.). Průpravná práce a vysvětlování nahrazuje se v mnoha rayonech byrokratickým, úřednickým dekretováním nabubřelých číslic shora a umělým nadýmáním procenta kolektivisace (v některých rayonech se za několik dní dospívá od 10 do 90 procent).

Zároveň se v některých místech pozoruje nepřípustné a škodlivé donucování ke zkolektivisování obytných budov, drobného dobytka, drůbeže, zahrádek a pokusy o *překotné přeskočení od artěle ke komuně*. Zapomíná se, že není hlavní ani »drůbeží«, ani »okurkový« problém, ale problém obilní, že základním článkem kolchozního hnutí není komuna, ale selško-hospodářská artěl. Důsledkem tohoto zkřivování jest v mnoha rayonech diskreditace kolchozů a odliv sedláků z narychlo upečených a nepevných komun a artělí.

Posléze ústřední výbor pokládá za nutné ukázat na naprosto nesprávné zkřivování linie v oboru boje proti náboženským předsudkům a v oboru směny zboží mezi vesnicí a městem. Je to administrativní zavírání kostelů bez souhlasu většiny vesnice, jež vede obyčejně k posílení náboženských předsudků, a odstranění trhů a bazarů v mnoha místech, jež vede k zhoršenému zásobování města. Taková praxe lije vodu na mlýn protirevolucionářů, a je přímým porušením politiky strany a nařízení jejích vedoucích orgánů, přímou brzdou dalšího vývoje kolchozního hnutí a přímou pomocí třídním nepřátelům. Další rychlý růst kolchozního hnutí a likvidace kulaků jako třídy je nemožná bez neprodlené likvidace tohoto zkřivování.

Výkonný výbor ukládá tedy organisacím strany:

1. Zastavit praxi donucovacích metod kolektivisace a vést zároveň úpornou práci pro vtažení sedláků do kolchozů na základě dobrovolnosti a posílení existujících kolchozů.

2. Soustředit pozornost na hospodářské zlepšení kolchozů, organisaci polních prací a upevnění dosažených výsledků, jakož i organizačně-hospodářské zformování selsko-hospodářské artěle.

3. Nedopouštět převod artělů na komunu bez schválení okružních kolchozních svazů nebo okružních výkonných výborů a zastavit kolektivisování obytných domů, drobného dobytka, drůbeže, dojného dobytka, nedávajícího prodejních produktů.

4. Přezkoumat seznamy »odkulačovaných« a zbavených volebního práva, napravit omyly, jež tam byly provedeny vůči středňákům a bědňákům, bývalým rudým partyzánům, členům rodin selských, učitelů a učitelek, příslušníků rudé armády a rudého loďstva (řadových i důstojníků).

5. Přísně se řídit pravidlem, nedopouštět do kolchozů kulaků a jiných osob, zbavených volebního práva, ale dopouštět výjimky z tohoto pravidla pro členy rodin, v jejichž řadách jsou osoby, oddané sovětské moci, rudí partyzáni, příslušníci rudého vojska a loďstva, selští učitelé a učitelky za podmínky, že se zaručí za členy své rodiny.

6. Zakázat zavření trhů, obnovit bazary a neomezovat prodej sedlákům, mezi nimi ani kolchozníkům, aby prodávali své výrobky na trhu.

7. Rozhodně zastavit zavírání kostelů administrativní cestou, fiktivně zakrývanou veřejně-dobrovolným přáním obyvatelstva. Dopouštět zavírání kostelů jen v případě skutečného přání drtivé většiny sedláků a to ne jinak, než na zá-

kladě potvrzení usnesení schůzí (schodov) oblastními výkonnými výbory. Za urážlivé, posměšné výpady (izděvatelskije vychodky) vůči náboženským citům sedláků a selek volat provinilé k nejpřísnější odpovědnosti.

8. Pracovníky, nedovedoucí, nebo nechťící vést rozhodný boj proti zkřivování linie strany, odstraňovat s míst a nahrazovat jinými.

Tato direktiva komunistické strany není ovšem ústupem od konečného plánu úplné kolektivisace vesnice. Vyplynula jen ze strachu, že plocha osevu z minulého roku nebude letos oseta. Proto vydala vláda výzvu k rozšíření osevní plochy a to jak kolchozům, tak individuálním hospodářům, slibujíc jim různé výhody daňové.

»Pravda« z 14. III. otiskuje dvě direktivy lidového komisaře zemědělství Jakovleva. První z nich upozorňuje na to, že téměř polovina zemědělských hospodářství bude provádět jarní osev individuálně a že vyplnění plánu o rozšíření osevní plochy bude provedeno jedině tehdy, když i individuální hospodářství bědňacká a středňacká zvýší plochu nejméně o 30 procent. Doporučuje se tedy rozvinout práci, pokud jde o organizaci těchto hospodářství a sjednávat s nimi kontraktační smlouvy, organisovat prostřednictvím selských sovětů obilnou pomoc ze zásobních semenných fondů a vysvětlovat daňové výhody vyplývající z rozšiřování osevní plochy.

Druhá direktiva zakazuje do konce osevní kampaně přeskupovat a rozšiřovat artěle a převádět je k stanovám komun. Dále se kategoricky zakazuje sbírat semena individuálních hospodářství do zkolektivisovaných fondů a volat k odpovědnosti, kdo se proti tomu proviní.

Že tahle dočasná shovívavost vůči středňakům a kulakům je jenom přechodnou taktikou, aby bylo oseto co nejvíce půdy, to přímo dosvědčují sovětské listy.

»Izvěstija« z 24. III. pod titulem »Organisovat osev«, »Rozdrtit odpor kulaka«, píše, že likvidace takového zkřivování linie, jako bylo porušování principu dobrovolnosti v kolchozním hnutí, přeskakování přes formu artěle k formě komuny, nedostatečné oceňování zvláštností nacionálních rayonů a nátlak na středňaka kulaci využívají k tomu, aby ji líčili jako odřeknutí se kolektivisace, jako »zpětné tažení«. Zároveň s likvidací zkřivené linie nutno se tedy postavit na odpor pokusům kulaků, aby se znovu postavili na nohy. *Takové pokusy musí se zmařit tím nejnemilosrdnějším způsobem.* Likvidace kulaků jako třídy musí být v rayonech naprosté kolektivisace dovedena až do konce. Každý pokus protisovětské politické aktivity kulaků musí být přefat v kořeni. Nutno po-

silovat organisovanou aktivnost chudiny, zesílit práci mezi ženami, také bojovat proti tendencím směřujícím k odstranění srédňaka od účasti ve správě kolchozů. Úspěšné provedení osevní kampaně je nemyslitelné bez rozhodného boje proti pokusům kulaků, desorganisovat osev.

»Pravda« ze dne 15. března v článku »Pravá úchylka a ,levé přehýbání«, který je doprovodem nové direktivy komunistické strany, odmítá výklad, který prý se šíří u řad kulaků, podkulaků a s nimi sympatisujících živlů, a který sdílejí i někteří soudruzi z těch, kterým se zatočila hlava z úspěchů; ten totiž, že stanovisko strany je ústupem. Ve skutečnosti je to boj strany s levičáckými úchytkami, které kazí dosažené už úspěchy a pomáhají tomu, že roste počet osob, sympatisujících s kulaky. Je ovšem nepochybné, že také leckdo z těch, kdo si zachovali pravičácké tendence pod pláštěm hezkých resolucí, začne teď v koutu říkat: »Vidíte, jaká je to naprostá kolektivisace ., vždyť jsme to říkali, varovali, aby se neudávalo takové tempo.« Těm se může odpovědět, že kolektivisace je největší hnutí milionové masy k novému životu a bez tohoto přesunu nebyl by možný tak velký rozsah kolektivisace. Nutno tedy bojovat proti zkřivování linie napravo i nalevo.

Nová směrnice či zákon o kolektivisačním hnutí způsobil obrovský zmatek v kolchozech i celé komunistické straně. Komunistické orgány, které násilím nutily sedláky ke vstupu do kolchozů a zahnały je tam, byly nyní vydány jak posměchu kulaků a nenávisti srédňaků, tak nemilosti ústředního vedení. Tito komunisté najednou měli tvořiti kolchozy jen z těch, kdo se tam hlásili dobrovolně a vraceti majetek, nářadí a dobytek všem, kteří na základě nové směrnice z kolchozů vystupují. Na mnohých místech se podobala kolektivisace rabování. V obci Prigibech, v kremenčugském okrese na př. byla spáchána loupež, ve kterou se kolektivisace změnila tak, že shromáždění chalupníků a dělníků se usneslo zbaviti obec kulaků. Dosadili 16člennou komisi, která ve dvou skupinách ve dne v noci zabavovala ostatním majetek: hospodářské nářadí, malý inventář, dobytek, slepice, ba i psy a všecko se nakupilo do kostela. Tak bylo kolektivisováno 28 hospodářství. A kdo potom měl vykonati osevní práce a čím?

Při tom sedláci, zbavení všeho, se opět mstili kolchozům. V samarském okrese v obci Gromkých byly otráveny všechny ovce kolchozů. V židovských koloniích v Kalinidorfu došlo k srážkám, když kolonisté hlučně se domáhali vrácení krav. V oděském okrese přepadali sedláci příslušníky kolchozů, lámali secí stroje a snažili se znemožniti jarní polní práce. V kubánské oblasti byli členové kolchozu »Česta socialismu«, jdou-

cí na pole, ze zálohy přepadení a zbití. Podle zprávy z Jekaterinodaru zavraždili a pak rozčtvrtili sedláci básníka Makajeva, který propagoval kolektivisaci.

Po změně směrnic, po odtroubení donucovací cestě, byli diskreditováni komunisté, kteří »na třídní frontě« boj vedli. A ovšem nastal přímý útěk z kolchozů. Plenární zasedání moskevské organizace usneslo se po referátu soudruha Bauman, přítele Stalinova, schváliti směrnici Stalinovu, ačkoli zde útěk z kolchozů byl po článku Stalinově největší. Ze 72 procent kolektivisovaných hospodářství dne 1. března zůstalo jich za čtrnáct dní pouze něco málo přes 25 procent. Nastal všude zmatek o tom, co dělat, zda držet násilím sedláky v kolchozech, či je nechat odejít.

A jak si sedláci vykládali směrnici Stalinovu, obsahující i nařízení o zdobrovolnění zavírání kostelů, o tom svědčí tento humorný případ:⁸⁾

V jedné vesnici ve středním Rusku konal se v těchto dnech slavnostní průvod, v jehož čele byly triumfálně nesený svorně vedle sebe obrazy Stalina a papeže. Sedláci v této vesnici se totiž domnívali, že papež ujímá se pronásledovaných ruských křesťanů na podnět Stalinův a že se postará o to, aby organizace kolektivních hospodářství byla zpomalena a aby sedlákům bylo dovoleno prodávati zase na trhu maso a zeleninu.

V jiné vesnici provolávali sedláci na schůzi: »Třikrát hurá Stalinovi! Pryč s CIKem! (Ústřední výkonný výbor komunistické strany), jako kdyby byl Stalin diktátorem, který může vládnouti nezávisle na ústředním výboru. Rozšířila se také, částečně ovšem odůvodněná, víra, že venkovští sovětské úředníci a činitelé komunistické strany nesou vinu na bezohledném zakládání kolektivních hospodářství, jen proto, aby se mohli pochlubit rekordními úspěchy. Komunističtí vůdci v Kremlu se sami přičiňují o to, aby tento názor byl potvrzen. Několik set úředníků, kteří zavinili, že kolektivní hnutí bylo diskreditováno, bylo zatčeno. Jsou obviňováni z krádeží u bohatších sedláků, z nesprávného postupu při plnění svých povinností, kterého se dopustili tím, že hrozbami a nesplnitelnými sliby donutili sedláky ke vstupu do kolektivních hospodářství. V Samarkandě v Turkestanu slibovali chudým sedlákům dokonce i ženy, poněvadž v Turkestaně, přes všechno úsilí sovětské vlády, jsou ženy získávány koupí. Když se organizátoři kolektivního hospodářství přesvědčili, že nemají peněz na koupi několika set mladých dívek, ztroskotala celá jejich práce se zakládáním kolektivního hospodářství.

Že dojem ze zásahu papežova, proti němuž konány byly demonstrace a ze současného zabrzdění kolektivisace vesnice

Stalinem splynul svou současností v myslích mužů v příčinou souvislost, líčí J. E. Šrom (tiskový ataše čsl. v Moskvě) 6. dubna takto:⁹⁾

»Není dnes v Rusku populárnější osoby, než je papež Pius XI. a — Stalin. Vesnice ani neví, jak se vlastně Svatý Otec jmenuje, v celé kampani znělo jen papež, ale vesnice se dnes křížuje a žehná papeži, křížuje se a žehná soudruhovi Stalini, že oba měli odvalu a vystoupili proti snímání zvonů s věží a proti kolektivisaci dojných krav. — V této zajímavé směsi setkaly se oba pojmy, protináboženský boj a kolektivisace zemědělského hospodářství.

Katolická církev měla i zde s nebe štěstí, její renomé, které v Rusku nikdy nebylo valné, se povzneslo až do oblak. Rozhodně přispěla aspoň k okamžitému ulehčení situace milionů těžce zkoušených. Někdy se takové věci ani v historii nezapomínají.«

A moskevský tisk přizvukuje, nechtě, nové náladě sedláků proti kolchozům, třeba je vychvaluje dál a žádá likvidaci kulaků jako třídy.

Moskevská »Pravda« (ústřední orgán komunistické strany) musela přiznat, že při kolektivisaci bylo učiněno mnoho omylů, a že »kulaci« (zámožní sedláci) »spekulují« s těmito chybami. V Dněpropetrovském (dříve Jekatěrinoslavském) rayoně, na příklad, byla ihned rozhodně položena otázka o úplném zveřejnění všeho majetku, až po krávy, vepře, ovce, drůbež. Tím byl vzbuzen odpor nejen mezi zámožným rolnictvem, nýbrž i mezi chudinou. Proto také agitace proti kolektivisaci v tomto rayoně poslední dobou velmi vzrostla. Řada sedláků se dožaduje, aby jim byl vrácen inventář a dobytek. Sedláci prohlašují, že osejí pole nikoli kolektivně, nýbrž individuálně. V některých místech byla dokonce založena nikoli kolektivní hospodářství, nýbrž komuny. Ve vesnici Voronovce jedna taková narychlo založená komuna se nyní rozpadá.

Na Kavkaze a v kabardinském rayoně, kde bylo kolektivisováno 80 procent hospodářství, zemědělci nyní prohlašují: »Oklamali nás, kolektivy vytvořili předčasně, jak sám Stalin o tom píše,« a domáhají se rozformování kolektivních hospodářství. V jednom místě dva členové kolektivního hospodářství v předvečer osevu sebrali v noci čtyři koně a odešli, aby se »zařídili samostatně«. Ve Ferganě, kde byla zasévána bavlna, bylo nutno přimět sedláky k setí pod vyhrůžkou. »Pravda« konstatuje, že »zmatek a zbytečný spěch přivedly k tomu, že začátek orání polí zdržel se v některých kolektivních hospodářstvích o několik dní a nebezpečí, že osevná kampaň bude znemožněna, je teď plně oprávněno.«

Stalinovo trnutí zpět kolektivizační opratí přivodilo i revisi zbavených volebního práva. Nešlo ovšem jen o volební právo, ale následky jeho, poněvadž takto deklasovaní vůbec nedostanou přidělu, to jest lístků na potraviny, nebo jsou zařazeni do třídy s nejhorším zásobováním, jsou často vystěhováni z bytů a jejich děti nebývají přijaty do úřadů ani do školy a jejich příbuzní jsou vždy první propuštěni z úřadů při každém čištění.

Nové nařízení stanovilo tedy přesněji pojem kulaka a třídního nepřítele a zakázalo zásadně zbavovat vydědence volebního práva beze všeho i knížek na potraviny, odpírati jim lékařskou pomoc a děti jejich vylučovati ze škol.

Úleva to ovšem nebyla ani tak pro kulaky jako pro středňaky, menší rolníky, kteří byli za kulaky krátkou cestou prohlášeni. Kulak ostatně není ještě žádný boháč podle našeho názoru, je jím každý příčinlivý sedlák, který vyrobí více, než sám s rodinou sní.

Kdo má býti pokládán za kulaka a likvidován jako třída, to stanovil nový »řád o jednotné selsko-hospodářské dani«. Paragraf 29 tohoto zákona praví:¹⁰⁾

»Hospodářství jsou počítána za kulacká a jsou individuálně zdaňována za těchto příznaků: a) *zaměstnává-li hospodářství systematicky pracovní síly* k vykonávání prací v hospodářství, v kustarním průmyslu a podnicích, vyjímajíc případy, kdy podle zákona používání nájemných sil nemá za následek zbavení volebního práva do sovětů; b) *je-li při hospodářství mlýn, dílna na stloukání vlny, mlýn na kroupy, ovocná nebo zelinářská sušárna*, zabývá-li se hospodářství stloukáním másla nebo jiným průmyslovým podnikáním, při němž je používáno mechanické, větrné nebo vodní síly; c) *pronajímá-li hospodářství systematicky hospodářské stroje nebo motory*, nebo pracuje-li těmito stroji za plat v jiných hospodářstvích; d) *pronajímá-li hospodářství jednotlivé zařízení budovy k bydlení* nebo pro různé podniky; e) *pronajímá-li hospodářství půdu* za takových podmínek, že za nájemné zaváže se najímající k určité práci; f) *pronajme-li hospodářství zahradu, vinici* atd. za účelem obchodní nebo průmyslové exploatace; g) *zabývají-li se členové hospodářství obchodem, lichvářstvím* nebo mají-li jiné nepracovní důchody (mezi ně patří též ti, kdož berou plat za církevní úkony).«

Podle těchto zásad každé selské hospodářství, které pracuje nikoli jen pro krytí svých potřeb, nýbrž také výdělečně, třeba jen prostým pronájmem nevelké zahrady, jest podle zákona »kulackým«. Každé hospodářství, které pronajme hospodářské náradí nebo stroje, nebo má-li jakékoli, třeba i nejprimi-

tivnější zařízení pro zpracování selsko-hospodářských výrobků.

Jak viděti, chce sovětská vláda zničit vůbec všecku vyšší výrobu zemědělskou v rukou soukromých a provádí rovnost tím, že celou hladinu selsko-hospodářského podnikání snižuje na nejnižší spotřební úroveň, na samu hranici chudoby a zachování holého života. Na této hranici obecné bídy se také na prostá rovnost jediné dá provést.

Jaký zmatek vyvolán byl krutým náhončím systémem do kolchozů a pak zase couvnutím Stalinovým a jak na tyto všechny změny rychle sedláci reagovali hned vstupem a hned výstupem z kolchozů, o tom znamenitý obraz podal na sjezdu plena moskevského oblastního komunistického výboru soudruh Bauman, o němž se stala už zmínka a který také přes své vítězství byl v zápětí hozen přes palubu jako smírná oběť Stalinova a vypovězen do Samarkandu.

Třebas i všude jinde nastal pokles, přece nejlépe je vidět pohyb mumlajícího němého stáda mužického ve zmíněné moskevské oblasti. »Pravda« z 29. března referuje o zprávě Baumanově, který vylíčil dynamiku kolchozního hnutí v moskevské oblasti takto:

1. října 1929 bylo v kolchozech 2·7 proc. všech zemědělských hospodářství, 1. ledna 1930 12·7 %, 1. února 36 %, 20. února 72·2 %, 1. března 71·8 %, 20. března 38·5 %.

Soudruh Bauman ovšem to pokládá za veliký úspěch a bouřil jak proti těm, kdo Stalina obviňují z ústupu, tak proti jiným, kteří jsou vůbec proti násilné kolektivisaci. Obojí toto »zkřivování generální linie strany« je nutno co nejvíce potírat. Pro Stalina a stranu přece první účel kolektivizačního plánu byl zdar jarního osevu. Proč obavy o tento zdar byly odůvodněny, to líčila »Pravda« z 29. března na těchto případech:

»1. března bylo v SSSR. 57 % kolektivisovaných hospodářství, ale tažného dobytka jen 47 %, na střední Volze kolektivisovaných hospodářství bylo 57·4 %, tažného dobytka jen 42·7 %, na Sibiři je poměr 46·8—32·5 %. Napětí v otázce tažné síly neznamená nemožnost rozšířit osevní plochu o 30 %.

Kromě toho jsou zde strojně-koňské stanice, kterých bylo 10. března 4706. Ale stanice plní práce slabě; v tom směru byl 1. března plán vyplněn jen z 63 %. Organizace stanic děje se slabě na Severním Kavkaze, kde byl plán o jejich organizaci splněn jen ze 4 %, na Sibiři 20·6 %, na Dolní Volze bylo ze 675 stanic, se kterými počítal plán, organizováno jen 191. Dost velkého napětí je v zajišťování semen pro kolchozy, nezbytných pro rozšíření osevní plochy o 30 %. 10. března

bylo v kolchozech sebráno 41.442·8 q zrní, to jest 105 % plánu, v zemědělských společnostech 94 % plánu, ale plán byl splněn nerovnoměrně v jednotlivých rayonech, někde jen z 25—50 procent. Silně zůstávají pozadu republika Povolžských Němců, Kirgizsko, Baškirsko, Dolní Volga, Dálný Východ. V Sibiři, Kazakstanu, Sev. Kavkaze a Baškirsku musily být úplně vyčerpány zajišťovací fondy. Slabě se plní program výroby hospodářských strojů, traktorů atd. Také transport strojů a jejich rozdělení (1. března bylo distribuováno na př. 34·5 % pluhů).«

Jak to vypadalo uvnitř kolchozů, život komun, placení mzdy, přiděl strojů a rozdělení práce, o tom se vyslovila schůze kolegia lidového komisariátu dělnicko-selské inspekce RSFSR. »Ekonomičeskaja Žizň« z 1. dubna referuje o zprávách na této schůzi podaných o výsledcích šetření, které bylo podniknuto v některých rayonech naprosté kolektivisace na Sibiři, v centrálně-černozemní oblasti, dolnovolžském a severním kraji. Vedle velkých kvantitativních výsledků byly odhaleny pobuřující fakty administrativního nátlaku, kolektivisace na papíře atd. Nebrán zřetel na stupeň připravenosti ke kolchoznímu hospodářství. Na př. v ostrgožském rayonu bylo zkolektivisováno 100 procent hospodářství, ale bylo tam jen 50 procent pluhů, ani jeden traktor. Na Sibiři a severním kraji byl zaznamenán zcela umělý vzrůst komun. Princip dobrovolnosti byl nadobro a veskrze porušován. Typickou metodou bylo postavit před sedláka otázku: pro koho jsi, pro kulaka nebo pro sovětskou vládu? Jestliže se sedláci vyslovili proti kulakovi, znamenalo to jednomyslné přijetí vstupu do kolchozu. Provádění opatření proti kulakům provádělo se neorganisovaně a proto docházelo k častým případům zneužívání těchto opatření.

Organisace výroby v kolchozu, v níž byla provedena revise, jest zajištěna velmi špatně. Lze pozorovati, že pracovníci se dávají strhnouti obrovskými programy, které však zůstávají jen na papíře. Zprávy kolchozů jsou velkých rozměrů a těžkopádné a bývají ve velké vzdálenosti od výrobních úseků. Ani v největších kolchozech o několika desetitisících hektarů není jediného agronoma, ani účetního. Kolchozy nemají výrobních plánů. Nevede se evidence pracovních sil. Odchod kolchozníků na sezonní práce se ztěžuje. Jestliže kolchozník přes to odchází na sezonní práce, je vybaven v některých případech osvědčením, že »je desertérem kolektivisace«.

Pracovní síly využívá se v kolchozech špatně. V mnoha zrevidovaných kolchozech jest až 40 % dělníků bez práce. V některém kolchozu dluží značnou měrou mzdu. Obtíž tu ře-

šil tilginský kolchozní kombinát, dluhující 75 % mzdy, tak, že prostě polovinu výdělku započtl do tak zv. nedělitelného fondu, 40 % usnesl se uložit na knížku a jen 10 % vyplatit. Systém odměn za práci je nejasný. Vynalézavost některých míst v tom směru hraničila někde s nesmyslností; dával se na př. přírůstek za »kolektivní uvědomení«. Snaha místních orgánů o zkolektivisování všeho dobytka a drůbeže způsobila hromadné vyhubení dobytka v rayonech naprosté kolektivisace. Zaznamenává se neupravenost mezi průmyslovými družstvy a kolchozy. Kolchozy snaží se likvidovat řemeslnické artěle a tovaryšstva. V některých rayonech bylo vytyčeno heslo »Likvidace kustara (podomáckého řemeslníka) jako třídy«. Provádění tohoto hesla vedlo k likvidaci řemeslnického družstevnictví a znemožnění jeho dodávek. Pro likvidace některých cihlářských artělů přestala v některých místech výroba cihel, ačkoliv se blíží stavební sezona.

Do těchto zmatků, nejistot a vůdcovských debat zasáhl Stalin rozhodně ještě jednou, aby obhájil svůj postup i linii strany proti levým, kteří v Stalinově prvním článku viděli ústup vlády před sedlákem.

Všechny ústřední orgány sovětské z 3. IV. otiskly nový projev Stalinův, zaujímající celou stranu formátu »Pravdy«. Projev byl nadepsán »Odpověď soudruhům kolchozníkům« a Stalin jej odůvodnil potřebou veřejné odpovědi na dopisy, které ho docházely po jeho článku »Závrať z úspěchů« a po dalších direktivách strany od členů kolchozů, vzhledem k tomu, že mnozí zapomněli udat svou adresu, a otázky, jimi kladené, mají hluboký význam politický. Projev byl psán ve formě otázek, na něž Stalin odpovídá a dokládá své vývody četnými a rozsáhlými citáty z Lenina. Celkem je zde 10 otázek a odpovědí:

1. V čem vězí kořen omylů v selské otázce?

V nesprávné metodě vůči středňakovi, v tom, že se vůči němu dopouštělo násilí a zapomínalo se, že hospodářská smyčka se středňakem se buduje na základě dohody a spojení s ním. Zapomenulo se, že základem kolchozního hnutí v dané chvíli je spojení dělníků a chudiny se středňakem proti kulakovi. Dokud se vedla ofensiva proti kulakovi v jedné frontě se středňakem, všechno šlo dobře. Když však někteří opojení soudruzi začali sklouzávat s cesty ofensivy proti kulakovi na cestu boje se středňakem a v honbě za vysokým procentem kolektivisace začali užívat násilí, zbavovat jej volebního práva, »odkulačovat« ho a expropriovat, ofensiva se začla křivit, spojení se středňakem se začlo trhat a kulak se mohl postavit znovu na nohy. Zapomnělo se, že násilí, nutné

a prospěšné v boji s nepřítelem, je nepřípustné a zhoubné vůči srědňakovi-spojenci. Zapomnělo se, že dragonády, vhodné při řešení úkolů válečných, jsou nevhodné a zhoubné při řešení úkolů kolchozní výstavby. V tom je kořen omylů v selské otázce. (Dále Stalin cituje Leninovy výroky o nepřípustnosti násilného postupu vůči středním sedlákům.)

2. Jaké jsou hlavní omyly v kolchozním hnutí?

Při nejmenším tři:

a) Byl porušen leninský princip dobrovolnosti při stavbě kolchozů, dispoice strany a vzorné stanovy zemědělské artěle o dobrovolnosti kolchozní výstavby. Leninism učí, že sedláky možno uvádět na cesty kolektivního hospodářství jen dobrovolně, přesvědčováním o jeho výhodnosti proti individuálnímu hospodářství. Každý pokus nasadit kolchozy násilně musí vésti jen k negativním výsledkům a odpudit sedláky od kolchozního hnutí. Dokud se dbalo tohoto pravidla, bylo kolchozní hnutí úspěšné. Jestliže někteří nasazovali kolchozy donucovací cestou, není divu, že negativní důsledky nedaly na sebe dlouho čekat. Rychle vzniklé kolchozy začaly stejně rychle tát a sedláci, kteří ještě včera chovali se ke kolchozům s důvěrou, začali se od nich odvracet. (Doklady z Lenina.)

b) Byl porušen leninský princip ohledu na různost poměrů v různých částech SSSR., pokud jde o kolchozní výstavbu. Zapomnělo se na to, že je různé hospodářské složení a kulturní úroveň, že jsou pokročilé, střední a zaostalé oblasti, a že tempo a metody kolektivisace nemohou být všude stejné. Cituje v tom smyslu Lenina a praví, že na základě těchto poukazů Leninových ústřední výbor má tři skupiny oblastí s různou možnou lhůtou úplné kolektivisace. Ale někteří zapomněli na pokyny Lenina a usnesení ústředního výboru. Moskevská oblast v horečné honbě za nafouklými číslicemi začla orientovat své pracovníky na skončení kolektivisace na jaře 1930, ač měla k dispozici 3 léta — konec 1932. Centrální černozemní oblast orientovala se na první polovinu 1930, majíc k dispozici dvě léta do konce 1931. Zakavkazci a Turkestanci orientovali se na nejkratší dobu, ač měli k dispozici 4 léta do konce 1933. Není divu, že při takovém rychlopalném tempu bylo třeba uvést v chod zesílený administrativní nátlak. Výsledky jsou známy: motanice, kterou bylo třeba rozmotávat intervencí ústředního výboru.

c) Byl porušen leninský princip, nepřeskakovat přes nedovršenou formu hnutí, nepředhánět vývoj mas, nedekretovat hnutí mas, ale jít s masami a vést je vpřed. Na základě tohoto

Leninova principu (citát) ústřední výbor v nařízení o tempu kolektivisace přiznal za hlavní formu kolchozního hnutí zemědělskou artěl a prohlásil nepřípustnost dekretovat kolchozní hnutí shora a »hrou na kolchozy«. To znamená, že se má držet kurs ne ke komuně, ale k zemědělské artěli jako hlavní formě, že se nesmí přeskakovat přes artěl.

Místo toho, aby upevnili artělovou formu hnutí, začli nuceně »kolektivisovat«
všechno a převádět artěl k stanovám komuny. Pevné komuny zpravidla z toho nevznikly, zato byla puštěna z rukou řada artělí. Zbyly »hezké«
resoluce.

3. Jak mohly vzniknout tyto omyly a jak je musí strana napravovat?

Vznikly na základě rychlých úspěchů, ze kterých se mnohdy zatočí hlava. To se může snadno stát u zástupců strany, která je u moci, zejména u takové, jako je naše. Zde je skutečně možná víra ve všemohoucnost dekretu, resoluce, dispozice, »komunistická nafoukanost«, se kterou bojoval Lenin. Na této půdě vznikly omyly. V čem spočívá jejich nebezpečnost? Že nás vedou přímou cestou ke zkompromitování kolchozního hnutí, k rozladění se srěďňakem, ke zmatku ve vlastních řadách, k obnovení kulactva. Stručně řečeno: tyto omyly vykazují »tendenci vytlačit nás s cesty upevnění svazku se základními masami selského lidu na cestu roztržky s těmito masami, na cestu podkopání proletářské diktatury. Nebezpečí to vzniklo už ve druhé polovině února, kdy část našich soudruhů oslepena úspěchy, hnala se tryskem od leninské cesty. Ústřední výbor strany uvážil toto nebezpečí a neváhal vmísit se do věci, pověřiv Stalina, aby dal ukvapeným soudruhům výstrahu zvláštním článkem o kolchozním hnutí.

Někteří si myslí, že článek »Závrať z úspěchů«
je výsledkem osobní iniciativy Stalinovy. To je ovšem nesmysl. Ústřední výbor u nás neexistuje pro to, aby dopouštěl v takové věci osobní iniciativu kohokoli. To byl hluboký výzvěd ústředního výboru. A když se vyjasnily hloubky a rozměry omylů, ústřední výbor neváhal udeřit na omyly celou silou své autority a publikoval své proslulé usnesení z 13. března.

Je těžko zastavit se v zuřivém běhu a zabočit na správnou cestu, ale ústřední výbor nazývá se proto leninským, že dovede překonávat i takové nesnáze. Je těžké, aby se zastavily v takovém běhu celé oddíly strany a spořádaly své řady v chůzi, ale strana se nazývá leninskou právě proto, že má k tomu dosti pružnosti. Hlavně jde zde o to, projevit mužnost, uznat své chyby a najít v sobě sílu, likvidovat je v nejkratší lhůtě. Strach přiznat omyly po opojení nedávnými úspěchy, strach ze sebekritiky a nechuf napravit omyly rychle a od-

hodlaně — v tom je hlavní obtíž. Stačí překonat tuto obtíž a přesunout pozornost na úkoly organizačně hospodářské výstavby kolchozů, aby po omylech nezůstalo ani stopy. Není pochyby, že strana v podstatě překonala tuto nebezpečnou nesnáz.

4. Není boj s úchylkami ústupem?

Ovšem že ne! O ústupu mohou mluvit jen ti, kdo pokračování v omylech pokládají za ofensivu. Vytyčili jsme zemědělskou artěl jako základní formu kolchozního hnutí. Ustupujeme od toho? Ne. Vytyčili jsme výrobní spojení dělnické třídy a chudiny se středňákem — ustupujeme od toho? Vytyčili jsme heslo likvidace kulactva jako třídy jako hlavní heslo naší praktické práce — ustupujeme od něho? Ovšem že ne! Udali jsme v lednu určité tempo kolektivisace, rozdělivše území svazu na určité skupiny a určivše každé skupině zvláštní tempo. Ustupujeme od toho? Ne. Kde je zde ústup strany? Chceme, aby lidé, kteří se dopustili omylů a zkřivování, ustoupili od svých omylů, poněvadž jen za té podmínky bude se pokračovat skutečný nástup. Což není zřejmo, že jen podivíni a »leví« úchylkáři mohou to vykládat jako »ústup«! Lidé, kteří žvaní o ústupu, nechápou při nejmenším dvou věcí:

a) že ofensiva bez upevnění vydobytých posic je ofensiva, předurčená k nezdaru (Stalin ukazuje na historii polské a pozdější sovětské ofensivy roku 1920);

b) že ofensiva má svůj třídní ráz. Křičí se o ofensivě — ale je otázka, proti komu a s kým? Což potřebujeme jakoukoli ofensivu a ne ofensivu proti určité třídě ve spojení s určitou třídou? Vavříny Dona Quijota nedávají pokoje »levým« zkřivovatelům.

5. Jaké je hlavní nebezpečí, pravé či »levé«?

Pravé nebezpečí bylo a je hlavním nebezpečím. To neodporuje thesi v direktivě z 15. března, že omyly »levých« zkřivovatelů jsou hlavní brzdou kolchozního hnutí. Levé omyly jen upevňují půdu pravým úchylkám, poněvadž usnadňují diskreditaci strany a tedy i boj pravých oportunistů proti vedení strany. »Leví« jsou objektivně spojenci pravých. Tím lze si vysvětlit, že někteří »leví« často mluví o bloku s pravými, i to, že někteří »levičáci«, kteří včera hlásali hurá — ofensivu, skládají dnes ruce v klín.

6. Jak ocenit odliv části sedláků z kolchozů?

To znamená, že se narodil určitý počet nepevných kolchozů, které se nyní očišťují od nestálých živlů. Nafouklé kolchozy zmizí a zůstanou pevné. To je normální zjev. Někteří soudruzi upadají z toho v zoufalství a křečovitě se drží nadmutých procent. Jiní škodolibě prorokují nezdar kolchozního hnutí. Ti a oni se mýlí. Z kolchozů odcházejí především »mrtvé du-

še« — tím kolchozní hnutí jen získá — za druhé cizí a nepřátelské živly, což je také na prospěch, a posléze živly váhající, oni sedláci, které se dnes ještě nepodařilo přesvědčiti, ale které jistě přesvědčíme zítra. Odchod takových sedláků značí vážnou, byť dočasnou ztrátu. Proto boj o váhající je teď hlavním úkolem. Uváží-li se to vše, není odchod z kolchozů jen negativním zjevem. Jestliže jsme před měsícem počítali, že máme přes 60 procent kolektivisace v obilních oblastech, a nyní je patrné, že tato číslice byla přehnána, pak přece, zastaví-li se kolektivisace po částečném odlivu na 40 procentech a to je dojista uskutečnitelné — bude to převeliký úspěch kolchozního hnutí. To je číslice průměrná pro obilní oblasti, věda při tom, že jednotlivé rayony vykazují číslici 80—90 procent. 40 % znamená, že původní pětiletý plán dovedli vyplnit z jara 1930 dvojnásob. Kdo má odvahu popřít rozhodující ráz tohoto historického úspěchu?

7. Jednají váhající sedláci dobře, že vystupují z kolchozů?

Ne, jednají špatně. Staví se do nevýhodného postavení, neboť se sami zbavují povolených úlev. Stalin citáty z Lenina odůvodňuje úlevy a výhody poskytované kolchozům a podotýká, že v těchto dnech usnesla se sovětská moc (listy zároveň s článkem otiskují příslušný návrh ústředního výboru strany, podaný ústřednímu výkonnému výboru a radě lidových komisařů SSSR.), osvobodit od zdanění na dva roky všechn z kolektivisovaný tažný dobytek v kolchozech (koně, voly atd.) a všechny krávy, vepře, ovce, drůbež atd., jak v kolektivním držení, tak v soukromém užívání členů kolchozů, dále odložit na konec roku uhrazení úvěrové zadluženosti kolchozníků, zrušit všechny pokuty a soudní vymáhání, uložená před 1. dubnem na sedláky, kteří vstoupili do kolchozů, a posléze závazně dát úvěr kolchozům v r. 1930 v rozměru 500 milionů rublů. Těchto úlev nedostane se sedlákům, kteří vystoupí z kolchozů.

8. Co se má dělat s komunami, nemají se rozpustit?

Ne, a není také důvodu. V obilních oblastech je řada velkolepých komun. To jsou staré komuny. Nové, nedávno založené, mohou si uhájit existenci jen na základě dobrovolnosti bez donucování. Artěl je dnes základem a jen podle toho, jak se upevní, vznikne půda pro hromadné hnutí ke komunám.

9. Co se má stát s kulactvem?

Kulak je nepřítel dělnické třídy. Naše politika vůči němu je politika jeho likvidace jako třídy. To ovšem neznamená, že ho možno likvidovat na jedno posezení, ale že budeme musit vést bitvu tak, abychom jej obklíčili a zlikvidovali. Tyto krvežíznivce, pavouky, pijavky a upíry, jak je nazval Lenin, trpěli

jsme, provádějící politiku jejich omezování, poněvadž nebylo čím nahradit kulackou výrobu. Teď máme možnost nahradit ji výrobou kolchozů a sovchozů. Trpět dále tyto pavouky a krvežíznivce, zabíjející kolchozní činitele a hatící osev, znamenalo by jít proti zájmům dělníků a sedláků. Politika likvidace kulaků musí se provádět s veškerou důrazností a důsledností, jaké jsou jen bolševici schopni.

10. V čem spočívá nejbližší praktický úkol kolchozu?

V boji o osev, o největší rozšíření osevní plochy, o správnou organizaci osevu. Dosud středem pozornosti kolchozních pracovníků byla honba za velkými číslicemi kolektivisace, to musí se nyní odvrhnout. Pozornost se musí soustředit na to, aby se kolchozy upevnily, aby dostaly organizační formu a aby v nich byla organizována správně práce. Pozornost soustředila se na budování kolchozních gigantů, často papírových. Tato záliba pro okázalost musí být odvržena. Věnovalo se málo pozornosti tomu, aby k vůdčí činnosti v kolchozech byli povoláváni středňáci, mezi nimiž jsou výborní hospodáři. Nutno více pracovat mezi vesnickými ženami. Komunisté v mnoha rayonech vycházeli z toho, že mohou všechno rozřešit vlastními silami. Kdyby se komunisté zavírali do skórápky a zahrazovali se před bezpartyjnými, zahubili by všechno. Správná organizace osevu je úkolem soustředění pozornosti na hospodářských otázkách, pak je prostředkem k rozřešení tohoto úkolu.

Potud druhý historický projev Stalinův.

Veliká, potěmkinská stavba kolektivizačních čísel z 1. března se tedy nejen sama seschla, ale pohled dovnitř odhalil zcela jiný vývoj věcí, než Stalin nejdříve očekával. Příliš náhlé zabrzdění Stalinovo, přiznejme vůdcovské, vzbudilo zase křik oposice, pokud vůbec oposice může křičet a výtky nejbližších aspoň funkcionářů diktatury. Tím si také vysvětlíme prudkost Stalinovy sebeobhajoby, právě citované.

Účelem její není nic jiného než umožniti jarní osev, který byl vyřazením soukromé práce ohrožen. Aby připoutala vláda i tyto soukromé hospodáře zase v poslední chvíli k osevní práci, vydala narychlo nové směrnice o volebním právu, které bylo dříve velmi radikálním výkladem kulactví odpíráno široké vrstvě třídních nepřátel režimu.

Presidium všeruského ústředního výkonného výboru vydalo v dubnu 1930 doplňkové nařízení k dekretu presidia ústředního výkonného výboru SSSR., jež stanoví, které orgány určují speciální komise, jež mají provést revisi seznamů osob zbavených volebního práva a přezkoumat stížnosti, podané do zbavení volebního práva. Stanoví se dále, kterým

orgánům má se oznámit vyškrtnutí ze seznamů osob zbavených volebního práva v případech, kde bude nalezeno, že odnětí bylo proti ustanovením volebního zákona. Kategoricky se stanoví: Obnovit ve volebních právech a neprodleně vyškrtnout ze seznamu osob, zbavených volebního práva všechny, kteří dosáhli plnoletosti po roce 1924, členy rodin osob, zbavených volebního práva, jestliže tito členové byli zapsáni do seznamu jen proto, že v minulosti byli vydržováni osobami, zbavenými volebního práva, a jestliže se v přítomné době zabývají samostatnou, veřejně prospěšnou prací, třebaž bydlili společně s osobami, zbavenými práva volebního, nebo žijíce odloučeně, jsou vydržováni osobami, požívajícími volebního práva. Z jiných členů rodiny osob zbavených volebního práva, nemohou být zbaveni volebního práva ti, kteří v přítomné době mají prostředky k existenci výlučně ze zaměstnání veřejně-prospěšnou prací a nejsou hmotně závislí na osobách, zbavených volebního práva.

Citovanými dvěma historickými projevy, jimiž zakřikl útok na střední hospodáře, stal se Stalin faktickým diktátorem nové taktiky »generální linie«, která není ničím jiným, než linií nejmenšího odporu. Stalin postavil svou osobu do středu všeho života a zápasu komunistické strany a přerostl mocně všechny své konkurenty i odpůrce. Oposice také pochopila jedinečnost postavení, které na sebe Stalin strhl, dav osobní signál a rozkaz ke změně kolektivizační praxe. Oposice mu vytýkala, že jmenované dva články neměl vydati svým jménem, ale jménem ústředního výboru. Stalin však, pochopiv výhodnost osobní iniciativy a možnost získání popularity, napravil svůj neosobní impuls ke kruté kolektivizaci osobním zastavením výstřelků. Stalin se stal ovšem za to předmětem útoků.

Orgán A. Kerenského »Dni« přinesl totiž koncem března zprávu o rvačce v Kremlu, která se strhla za porady sovětských hodnostářů, svolané za účelem pojednání o hospodářské situaci. Sovětští hodnostáři druh po druhu vystupovali s obviněními proti Stalinovi. Uglanov prohlásil, že zřizování kolchozů podle Stalinova receptu, jímž se řídí aparát kom. strany, zmařilo zdar »pětiletky«, odňavši všem podnikům příliv pracujících sil. Vorošilov ujišťoval, že politika komunistické strany zasela rozklad v rudé armádě jeho péči svěřené; Jenukidze, jako zástupce sovětské administrativy, trpce si stěžoval na Stalina, který komunistickým aparátem zřizuje podkop pod sovětskými úřady. Jako důkaz se uvádělo vyslání komunistických brigád, kterými Stalin si usmyslil — jak tvrdí Jenukidze — nahraditi selské sověty.

Stalin se rozvzteklil a počal křičeti, ale v zápětí hned se ozvaly kolem výkřiky a nadávky, sypající se na jeho hlavu: »Intrikáne, zrádče, darebáku, šejdíři, taškáři.« Tato výměna slov se ukončila všeobecnou rvačkou, při které by Stalin byl býval ohrožen, kdyby Ordžonikidze nebyl začal křičeti něco o Robespierovi, jehož zavražděním se počal Termidor. Když bylo po rvačce, pohrozil Stalin svým odchodem, na což mu odpověděli: »Teď nemáš práva! Cos nadrobil, to si také sněz!« (Russ., duben.)

Prudká diskuse sovětských diktátorů byla vyvolána právě zmarem osevní kampaně, při níž byla vyměněna veliká spousta papírových nařízení a seznamů, ale selhala organizace strojně-koňských stanic, oprava a rozdělení traktorů, očišťování zrní. »Izvěstija« z 26. března 1930 se sice radují, že přestalo hromadné vybíjení dobytka, které mělo v minulém čtvrtletí velké rozměry, ale přiznávají, že je mnoho případů teroristických aktů jak na kolchozních, tak na vyslaných specialistech a dělnících. Ještě nikdy po občanské válce neprojevila se prý tak jasně protirevolučnost kulactva, jako v této etapě socialistické přestavby vesnice.

Vybití dobytka, jímž sedlák reagoval na ostré rekvisice krmiva, i strach z vyvlastnění při přestupu do kolchozů, zasáhly ovšem celý zásobovací systém země velmi citelně, takže hned počátkem dubna vláda nařídila značné snížení přidělů masa, poskytovaných na poukázky. Průběhem nejbližších 6 měsíců obdrží privilegované třídy, t. j. dělníci a státní zaměstnanci, pro určité dny každého měsíce po 100 gramech masa. Jenom v hlavních dělnických okresech, na př. v Moskvě, v Leningradu, v donské pánvi uhelné a v pánvi naftové, budou vydávány dvojnásobné přiděly.

To je opět důkaz, za jak strašně snížené životní úrovně, za jaké i tělesné bídý se provádí stavba socialistického státu, ve kterém nakonec nikdo nebude ničím.

Osevní plán druhého roku pětiletky nebyl splněn. Lidový komisariát zemědělství sdělil (Tass 21. V.), že do 15. května v celém sovětském svazu bylo oseto přes 50 milionů hektarů, což činí 65 procent osevního plánu. Kolektivní a individuální hospodářství dělila se o tuto plochu na polovici.

Není věcí tohoto popisu žádné proroctví. Na dokladech sovětského tisku a oficielních usnesení má být jen ukázáno, s jakými oběťmi a za jakých útrap vzpouzejícího se, i když nutnostem se podvolujícího národa ženou sovětské vládcové lid ruský do říše socialistické utopie. Všecky kořeny, jimiž člověk roste k svobodě, jsou tu přesekány: kolektivisace vesnice přesekává hmotně, citově i mravně plodný vztah člověka

k půdě, poněvadž práce na vlastní půdě je pramenem určitého lidského sebevědomí, které už samo je něčím, co socialistický řád pokládá za svého nepřítele. Socialistický řád směřuje nikoli k svobodě hmotné i duchovní, ale právě naopak, k duchovnímu i hmotnému poddanství neosobní modle, nade vše kruté: marxistické utopii. Kázeň ďáblová je tvrdá a smutná — tvrdší kázně Boží.

Likvidace rodiny, základní buňky společenského a mravního řádu křesťanského.

Zákonodárství proti rodině. Osvobozené pohlaví. Podporování potratů kinem a organizací lékařských zákroků. Osvobození ženy od rodiny — žena do veřejného života. Kolektivní bydlení a stravování, konec rodinných obydlí. Výchova dětí patří státu. Přirozená práva otce a matky likvidována. Autonomní rodina kořenem kapitalistického řádu.

Šéf protináboženské propagandy bezbožníků sovětských, soudruh Jaroslavskij, vykládá v Leningradě na schůzi nově přijatých dělníků do komunistické strany, proč strana vyžaduje tak tuhou disciplinu od svých stoupenců, pravil: »Především proto, že my (komunisté v SSSR.) jsme obklopeni masou maloburžoasních živlů. I když víme, že v SSSR. bylo kolektivisováno 40 % rolnických hospodářství, nesmíme zapomenouti, že zůstalo ještě alespoň 15 milionů individuálních selských hospodářství. A Lenin pravil, že malovýroba rodí kapitalismus, buržoasii vytrvale, každodenně, živelně a v masovém měřítku.«

Proto musí býti komunistická strana stálým, ukázněným vojskem *lapků, kteří vyhlásili věčné zášti* (abych užil terminologie revoluce táborské) *všem kořenům kapitalistického řádu.*

Toto trhání kořenů kapitalismu z duší a přirozených lidských sklonů velikého národa zasáhlo tedy současně jak soukromou práci a soukromé podnikání (a jeho výsledek soukromý majetek), tak především psychologické důvody tohoto individuálního pracovního procesu — rodinu — prvotní, přirozenou sociální instituci a přirozenou buňku mravní. Vztah dvou lidí, ustálený nerozlučným manželstvím v autonomní sociální instituci s mravní náplní a hlavním úkolem výchovy a zabezpečení dětí, je samou svou povahou a účelem už zdro-

jem soukromé energie ve prospěch především této instituce, rodiny, a hlavně dětí. Láska matky a otce k dětem vede oba rodiče k snaze, zabezpečiti jejich život i pro budoucnost nahromaděním majetku. Toť přirozený kořen — dědictvé vôle a dědictví, které je už institucí sociálně nerovnostní a jistě tak zv. kapitalistickou.

Spořádaná rodina je psychologicky i sociálně živlem konservativním, protirevolučním a každá krise rodiny, stane-li se zjevem hromadným, je krisí celého společenského řádu. Pro tuto konservativnost, pro tuto protirevolučnost, pro přirozenou touhu klidu, pro pud shromažďování majetku k zabezpečení dětí, což je sociálním výrazem přirozeného pudu mateřského, pro tuto protikolektivistickou povahu instituce rodiny, která ve formě nerozlučnosti manželské je pramenem odporu proti »ideálům« socialistického sovětského státu, začal bolševism sekeru do kořenů rodiny, aby je přesekal ve všech větvích, vrostlých v masiv přirozených sklonů lidského těla i duše. Zejména na tomto úseku bolševické akce vidíme hlubokost sovětské revoluce, rozvazující nejjemnější vaziva společenského řádu posledních dvou tisíciletí křesťanské kultury. A zde právě nejlépe pochopíme, že sovětská revoluce je krisí celé moderní společnosti, neboť západní civilisace evropská, rozkládající rodinu, trhala už tím vazbu krovů nad sebou i pevnost základů pod svým domem.

To, co se plánovitě a zákonně a úmyslně děje v Rusku shora, to přece v západních státech ve skutečnosti dávno existovalo nejdříve v horní kapitalistické a pak i sociálně nižší společnosti. Vraždy nenarozených se trestají totiž v kapitalistických státech jen u chudých, kteří nemají peníze na lékařský zákrok; čtete zprávy ze soudní síně a vidíte, že to jsou vlastně jen chudé služky a dcery chudáků. Bohatá společnost má právo na všechno a uniká zákonu. Populace všude v tak zv. kulturních státech klesá, všude je uzákoněn rozvod a rozluka ve formách tu volnějších, jinde tužších. Sovětský stát jenom zkolektivisoval, socialisoval právo bohatých na vyžití se a na zločin proti nenarozeným pro všechny. Uzákonil rovnost práva na zločin. A moralista, jenž by chtěl vyřknout spravedlivý soud nad těmito dvěma vinníky, ženou bohatou, zabíjející v sobě plod pro osobní pohodlí a touhu vyžití se bez přírodou daných morálních pout, a ženou, zabíjející v chudobě ze strachu před bídou pro sebe i své dítě, musel by především zavrhnout ženu boháčovu! Moralista tedy, soudící rozvrat rodiny v bezvěrecké společnosti kapitalistické a bolševické, musel by nejdříve opakovat prokletí: »běda, skrze koho pohoršení pochází«, než by vyřkl soud nad

oběma, nad celou společností, od Boha odvrácenou, poněvadž zlo je jen jedno. Bolševism je mstitelem kapitalistických vin, zlo hyne zlem, příčina svým důsledkem, otec rukou svého zplozence.

Díváme-li se tedy s hrůzou na morální rozvrat sovětské společnosti, musíme si býti vědomi, že jde o logické důsledky nevěry západu i v tomto směru. Zrušení nerozlučitelnosti manželství v státech moderních je počátek cesty, na jejímž konci stojí bolševická kolektivní noclehárna se společnou stravovou a pěstiteckou stanicí dětskou. Nade vším tím se šklebí socha modly, kolektivistického státu, jenž jsa v očích podrobených milionů vším, pro sebe si šeptá: *nihil sum!*

*

Sovětské zákony provedly především dávný socialistický požadavek (Bebel: »Žena«) osvobození ženy od pouta sociálního poddanství ženina, od rodiny, která je formou kapitalistického, sociálního jejího útlu. Sovětský zákon nepočítá zásadně s doživotním manželstvím a definuje sňatek jako časově neomezené, dobrovolné soužití, založené na svobodné dohodě muže a ženy, kteří se pokládají mezi sebou vzájemně za manžely. Jak široká je brána pojmu manželství, tak širší jsou ještě možnosti útěku z něho. Stačí prohlášení jednoho z manželů, aby princip svobodné dohody byl porušen a tím usku- tečněn konec manželství. Zásadní popření doživotní trvalosti manželské vedlo skutečně k uzavírání sňatků u dělníků třeba na sezonu pracovní či předem už jen na určitý čas. Jestliže se sňatky registrují úředně, je to jen z důvodů administrativních a policejních, z důvodů evidence o stavu obyvatelstva. Ale i proti tomuto ústupku byli někteří teoretikové socialističtí, poněvadž i tato registrace se jim zdála zbytkem buržoasních zvyklostí.

Překážkou manželství je v sovětech jen nedostatek věku a nejbližší pokrevnosti: otce a dcery, matky a syna, bratra a sestry. Další příbuzenství překážkou není.

Rozumí se, že neexistují žádné rozdíly mezi nemanželskými a manželskými dětmi. Povinnost vydržovati děti má muž i žena ze svého výdělku, žila-li žena s několika muži, všichni »faktičtí otcové«.

Kolektivisace vesnice vyvolala ovšem nutnost nového opatření alimentačního v kolchozech a komunách.

»Bědnota« z 5. března oznámila, že lidový komisař spravedlnosti SSSR. za součinnosti kolektivizačního ústředí vypracoval návrh nového zákona o postupu při vymáhání alimentů

od členů kolchozů. V tom případě, kdy kolchoz podle svých stanov bude povinen úplně vydržovati děti členů kolchozů, přesunuje se plat za vydržování dětí s rodičů na správu kolchozů. Nebyli-li rodiče členy kolchozů, má kolchoz právo žádati od nich náhrady svých výdajů na výchovu dětí, a to částkou, jak ji stanovil alimentární závazek. Byl-li majetek všech členů kolchozů zkomunisován, srážejí kolchozy alimentární příspěvky z platů, jež vyplácejí svým členům. Avšak vymáhati alimenty z majetku, náležejícího kolchozu, se na-prosto nedovoluje.

Sovětská vláda plánovitě podporuje vykořenění všech mravních předsudků křesťanských a náboženských vůbec a tak nejen dovoluje obecně umělé vyhánění plodů, ale podporuje je přímou agitací. Demoralisací a smazáním hranic zločinu proti plodu chce zasáhnout prakticky i víru náboženskou. Filmy státní, vyobrazující porod i odstranění plodu, jsou předváděny na vesnicích i mládeži k poučení. Rozdíl mezi mravním a nemravností zmizel jako »část opia náboženského, jímž je lid držen v poddanství a tmě neuvědomělosti«. Právo zločinu je zde kolektivisováno. Sověty jen žádají, aby potrat prováděli lékaři a školené osoby. V Petrohradě za rok 1926 bylo podáno 19.253 žádostí o potrat, z nichž 17.053 provedeno. Za 6 měsíců r. 1927 provedeno 11.732 operací ze 14.189 žádaných. (»Rudá Gazeta«, 10. listopadu 1927.)¹¹⁾

Tyto číslice, třebaže ukazují strašné zlo, nejsou ovšem obžalobou jenom sovětského režimu. Od zákonů náboženských odvrácená Evropa trpí tímto morem stejně, a kapitalistické vrstvy nevěrecké šířily toto zlo hromadně mezi lid již dávno. Populace všech západních národů klesá a nejen Francie, kde obyvatelstva už nepřibývá.

V sovětském Rusku má tato akce ovšem vědomě zamýšlený protináboženský obsah; je logicky důsledná v boji proti všemu, co tvoří základ křesťanského společenského řádu.

Sovětský řád, jenž ženu staví stejně jako muže především do služeb proletářského státu, láme všechna pouta rodiny, aby ženu uvolnil pro veřejnou činnost výdělečnou. Osvobozuje tedy ženu, pokud to je možno při přirozeném zákonu, že žena rodí děti, od těchto dětí. Pro děti v nově stavěných socialistických městech staví se kolektivní dětské vychovatelný i obydlí, jakési komunistické pěstitelské stanice. Děti jsou po odkojení odebrány matce i otci a společně vychovávány. Všeukrajinský ústřední výbor a rada lidových komisařů vydaly za účelem kolektivisace dětského života nařízení, kterým se ukládá místním sovětům rozvinouti síť jeslí, dětských zahrádek a ozdravoven ve věku školním i před ním.

Rada lidových komisařů žádá, aby k vybudování fondu pro kolektivisaci a pro ozdravení dětského života byly přizvány všechny veřejné organizace a široké vrstvy pracující veřejnosti. Za tím účelem i rodiče, kteří dostávají ve veřejných službách pevný plat, jsou povinni přispívat na přebudování dětského života. Rodiče odvádějí určité procento ze svého platu fondu pro kolektivisaci dětských institucí.

Organizace jeslí a dětských ozdravovacích ústavů je ukládána orgánům lidového komisariátu zdravotnictví, organizace dětských sadů orgánům komisariátu lidové osvěty.

Všechna opatření ke kolektivisaci dětského života mají být na sovětské Ukrajině uskutečněna během let 1930 a 1931.

Žena musí být ovšem osvobozena nejen od péče o děti, ale hlavně také ode všech domácích prací. Byt a potrava, to jsou dva hlavní činitelé lidského života, při jejichž opatření a udržování byla žena nejvíce vázána. Osvobození ženy je nemožné tedy bez zřízení společného bydlení a stravování. Žena, která nebude vázána domácími pracemi a kuchyní, bude teprve schopna široké činnosti v životě veřejném a v politické práci, která je komunistickým programem vyžadována. Zřízení kolektivních stravoven je hlavním úkolem dokonalého provedení kolektivisace veškerého sovětského života. Tažení proti soukromé kuchyni, hlubokého to kořene soukromohospodářského řádu, je programem pětiletky a zavádí se všude v městech. Byla proto nařazena na začátku roku 1930 »všesvazová přehlídka společného stravování«, aby zvláštní komise přezkoumaly, jak prospívají nové kuchyně továrny, a nutily všechny občany k likvidaci soukromé kuchyně.

K provedení všesvazové přehlídky společného stravování byla založena speciální »Ústřední přehlídková komise«, která vypracovala obšírné instrukce, v nichž jsou určovány úkoly »přehlídky« a technika jejího provádění. Podle těchto instrukcí základním úkolem přehlídky společného stravování jest: 1. hromadné zkoumání prováděné dělnictvem a jejich rodinami v existující již síti veřejného stravování, jakož i studium těch nových forem společného stravování, které se vyvíjejí v poslední době (rayonní kuchyně atd.); 2. rozhodný přechod k nástupu proti domácím individuálním formám stravování a pro vytvoření nových forem společného stravování v podnicích, v kolektivních hospodářstvích, ve školách, v dělnických domech a v obytných domech; 3. podrobiti veškeré společné stravování hromadné stálé kontrole dělnictva a jejich rodin.

K přehlídce společného stravování byl určen termín od 15. března do 1. dubna.

Dobýti soukromou kuchyni, tuto »pevnost individualismu«,

je podle Stalina ještě těžší než zkolektivisovat vesnici. Zprávy o přehlídkách veřejných kuchyní to také potvrdily.

Leninská »Krasná Gazeta« sdělila, že »četné dopisy dělnických čtenářů listu, jakož i materiál závodních organizací přímo nařikají na nesčetné nedostatky v zařízení a vedení společného stravování. Stěžují si na špatnou jakost obědů při jejich vysokých cenách, na nedbalý a nevšímavý poměr družstevních jídelen k spotřebiteli atd.«

Tím vším je odůvodněna domněnka, že při zvětšení rozměrů společných jídelen jejich nedostatky budou vzrůstat. Nesnadno bude na příklad zlepšiti jakost obědů v kuchyních, které fabrikují přes 10.000 obědů denně. Stejně nesnadno bude odstraniti v jídelnách fronty v době největšího návalu strávníků a organisovati rychlé podávání obědů.

Je velmi těžká věc zuniformovat, zrovnoprávniti žaludky při nestejnosti zdraví a tělesných dispozic všech, při různých nemocech a potřebách. Ale rovnost je rovnost a revoluce žaludků musí býti podle komunismu provedena jako na vojně. Tak bude osvobozena žena od kuchyně a zrovnoprávněna s mužem, soudruhem dělníkem. Při všem tomto nejde o racionalisaci pracovní, aby bylo v poledne v továrnách opatřeno dělníkům rychle jídlo, nýbrž o plán proti soukromohospodářskému řádu i za cenu, že tím bude opět trvale snížena životní úroveň všech a osobní svoboda všech v nejosobnějších záležitostech. Slovo »soukromý« je vůbec proklete v sovětském řádu. Všecko je veřejné a kolektivní.

Naprostý rozvrat rodiny a revoluční doba měla za následek největší bídu a zpustnutí ruského dítěte. Děti bez přístřeší, hladové a roztrhané, nemocné, kouřící a pohlavně zkažené bloudí ruskými městy, nejsmutnější ztracení a oběti revoluce.

Leninova žena Krupskaja napsala r. 1925 v »Pravdě« č. 65: »Máme 7 milionů opuštěných dětí úředně zjištěných a v našich útulcích je místa jen pro 80.000. Kolik jiných bloudí bez cíle Ruskem?« Žena Kalininova v »Izvěstijích« napsala: »Desetitisíce dětí hyne v našem hlavním městě fysicky i morálně. Celé armády proletářských dětí jsou odsouzeny k fysické i morální zkáze.« Komisariát spravedlnosti v publikaci »Právní postavení dětí RSFSR.« na str. 85 uvádí o těchto dětech: »Jsou to nejčastěji děti, přišedší z provincií, buď aby hledaly práci, nebo aby našly své příbuzné nebo aby něco nakoupily. Nemohouce najíti ve městě útulku, hledají noclehy, kde se dá, bývají okradeny o své doklady, a pak, nemajíce jiného východiska a aby neumřely hlady, jsou nuceny krásti. Díky nezkušenosti, jsou obyčejně chyceny ihned při prvním pokusu a poslány na policejní komisařství. A odtud buď se do-

stanou do asylu neb do vězení.« (»Le Monde Sl.« 1928, IX. 473.)

Z těchto potulných dětí pak se přirozeně rodí zločinci tak-
řka hromadně. V téže publikaci komisariátu spravedlnosti,
str. 84, se o tom praví: »Mezi mladými zločinci jsou nesmírně
rozšířeny alkoholism, morfinism, kokainism a jiné druhy nar-
komanie. Čísla ukazují, jakých léků děti potřebují: Ze 2445
dětí, ošetřených na policejním komisařství v Moskvě v prvním
pololetí roku 1925, bylo nemocných 400, z nichž 16 syfilitiků,
55 psychopatů, 114 narkomanů.« Profesor Guermet v anketě
ve »Večernaja Krasnaja Gazeta« z 30. V. 1926 praví, že ze
120 dětí, které léčil, jenom dvě nepily a nekouřily. Více než
80 % podlehló vášni kokainistické, 50 % mimo to silně kouřilo
a pilo. Děti, které užívají jen jednoho narkotika, jest velice
málo. Některé děti začaly užívatí těchto jedů, nemajíce ještě
desíti let. Dívky jsou většinou prostitutkami. Často se prodá-
vají za kokain.«

»Boj proti zlu — psala v »Pravdě« 20. dubna 1927 A. Kalini-
nová — setkává se s nesmírnými obtížemi a vyžaduje, aby
tato sociální nemoc byla likvidována, všeobecné mobilisace sil
státu i obyvatelstva. Zlo není jen v tom, že nalézáme v mo-
skevských ulicích tak veliké množství opuštěných dětí, nýbrž
že po těch, které jsou z ulic vzaty, objevují se jich nové zá-
stupy ustavičně. Již mnohokráte byly učiněny rozhodné kro-
ky, aby byly tyto děti vytrženy ulici a násilím dány do
ústavů. Nuže? Za krátkou dobu po každém takovém čištění
zástupy opuštěných dětí znovu zaplavily ulice. Častokráte
jich byly ulice zbaveny a přece počet opuštěných dětí, nále-
žejících podle soudu obyvatelstva k typu nebezpečnějšímu
než dosud, se nikterak nezmenšuje. Jsou zde jako můra téměř
na všech křižovátkách.«

Tato mládež páchala ovšem i všechny možné zločiny a sám
komisař vnitra Běloborodov v »Pravdě« 16. září 1926 konsta-
toval, že »nejvíce trestuhodné zločiny byly spáchány mladíky
od 17 do 25 let.«

Dr. Hageman v »Deutsche Juristenzeitung« 1923 (seš. 13
až 14) uvádí, že »jenom v Moskvě bylo spácháno za rok 1922
malými dětmi 4606 zločinů. Z toho 10 případů vražd, 37 lou-
peží, 22 zranění, více než 1000 krádeží, nemluvě o případech
prostituce a znásilnění.«

Obraz bídy ruského dítěte, zbaveného domácího krbu, ro-
dičů a jejich dozoru i Boha v duši, není dokreslen obrazem
bludné armády malých vyděděnců úplně. I ty miliony nor-
málních dětí, předčasně zestárlých, byly vrženy v svět, dět-
skému zcela cizí. I ony byly kolektivisovány. Čtvrté příkázání
desatera: cti otce svého i matku svou, je vydáno v sovětském

státě posměchu, poněvadž mladý komunista nesmí podlehnouti zaostalému, přirozenému citu k otci i matce, a smí je ctít jedině tenkrát, jsou-li komunisty. Jinak se má zřít i otce jako třídního nepřítele. Takových prohlášení dětí, zříkajících se otců, sluhů církve či lidí starého režimu, nebo kulaků, bylo lze čísti v sovětských listech mnoho na důkaz komunistické výchovy.

Rodina a všechny přirozené vztahy její, city čistě lidské, jsou rozmetány v sovětské ideologii a v sovětském státě tak, aby ze základů i stavby křesťanského řádu společenského nezůstal kámen na kameni. Nenávist a těžký smutek leží nad rudou říší proletariátu, nad velikými marxistickými galejemi, na něž »osvobozený« proletariát byl vyhnán. V sovětském státě nemůže nikdo žít sobě ani své rodině, dětem, ani své práci; všechn jeho čas, všechna práce i ovoce její je zabráno pro stát — pro modlu, která ve jménu proletariátu zotročila člověka jako dosud žádný absolutistický režim v dějinách.

Tak skončil režim, osvobozený od zákonů a vědomí Boha.

Vědomí Boha, vnitřního nepřítele sovětského státu, musí býti vypáleno z duší proletariátu.

Pronásledování církve a křesťanství, bořené chrámy či proměňované na skladiště a kluby, mučednictví kněží, likvidace vánoc a velikonoc, zrušení neděle.

Podtrhávající hlavní dva pilíře společenského řádu křesťanského, svobodnou soukromou práci a majetek a křesťanskou rodinu, rvou komunisté ruští z hloubek vědomí a života národního nejsilnější kořen mravních sil lidu i princip autority společenského řádu lidského: vědomí Boha, náboženství, i organizaci tohoto vědomí, církev. Všecka náboženství ovšem, všechny církve. »Náboženství je opium národů«, toto heslo marxistického materialismu, pokládající víru v Boha a nesmrtelnost duše primitivně barbarsky za nástroj kapitalismu k ovládnutí chudých, pracujících vrstev, toto heslo, opakované Leninem, je zákonem sovětského režimu. Náboženství je hlavním zákopem protibolševické akce a tvrzí individualismu; uspává vůli lidu k revoluci a k boji za diktaturu proletariátu

tím, že odvrací pohled jeho k Bohu a od něho čeká spravedlnost. Náboženství je nástroj boháčů a kapitalistů, jímž drží na uzdě touhu proletariátu po vyvlastnění kořistníků. Náboženství je drátěný plot kolem loupežných skladišť buržoasie. Není Boha, náboženství je představa otroků a strachu nevzdělaných mas.

To je asi obsah bolševického atheistického názoru na svět, který násilím, krví a železem vtlučují do mas, vypalují z duše lidu vědomí Boha, vnitřního nepřítele a spiklence proti sovětskému režimu. A přece nikdy v dějinách nebyla přítomnost Boha na nebi ruském tak jasně prostým okem pozorovatelná, jako dnes při rudém, úplném jeho zatmění.

Protináboženský boj působí v sovětské revoluci ze zřídelské úžasné intensity opakovanými, vlnovitými nárazy, jako by zpocený režisér, unaven a vysílen svou nenávistí, musel vždy nabrat dechu, jednak aby odpočinul, jednak aby promyslel, jak vésti novou ránu a na jaké nejcitlivější místo. Boj proti Bohu nabývá během let vnitřní síly, je soustředěnější, posedlejší. V začátcích smetl výbuch revoluce církevní zřízení a vedoucí osobnosti jako spojence starého carského režimu, v začátcích bylo v boji proti církvi více msty za minulost, za viny osob i institucí. Když tato vlna se přehnala, domnívali se velmi mnozí, ba celý svět, že bolševický režim, odloučivší se od církve a zbavivší ji i její sluhy každé moci a vlivu, stane se, třebaš podporovatel atheismu a oficiální hlasatel jeho, přece do určité míry neutrálním k soukromým projevům náboženského přesvědčení. Tomu zdálo se přisvědčovat ústavní povolení náboženské propagandy vedle oficiální protináboženské. V prvních letech po janovské konferenci existovala skutečně jakási velmi omezená svoboda vnitřního kultu. V té době za velkého hladu vyslal papež do Ruska pomocné výpravy pro děti s knězem, později biskupem drem Herbignym v čele, z té doby je v paměti veliké řečnické utkání Lunačarského s metropolitou Vvedenským v moskevském divadle.

Z těchto všech zjevů zdálo se na západě, že postupem doby ostrosti protináboženského boje ubrousí se hrany a bude možný jakýs takýs život církve ruské i církví ostatních. To bylo v době Nepu, nové ekonomické politiky, kdy také v hospodářském ohledu zmírnilo se tempo komunistické revolučnosti, na vsích vyrostla třída drobných hospodářů, t. zv. kulaků, a v městech malých obchodníků, nepmanů. Za této situace zachovával i papež vyčkávací, chladnou neutralitu vůči moskevské vládě, která ovládajíc jako každá jiná vrchnost území svého státu, vzbuzovala svou politikou přípustnost názoru: tolerari posse, tím spíše, že od budoucnosti očekáván byl ve

směru likvidace revoluce vývoj další. V té době »přechodné konsolidace kapitalismu«, jak zněla devisa Moskvy, III. internacionála mluvila o vládě dělníků a rolníků a v západních státech nabýval vrchu názor, že navázáním styků se sověty budou tyto dříve vtaženy do evropského, hospodářsky kulturního společenství. To byla ideologie pro navázání oficiálních styků se sověty všude, i u nás. To komunistické sekce začínaly se přibližovat sociální demokracii a uvažovat o možnostech aktivity jiné než revoluční.

Hlubokost zřidel sovětské revoluce, odpovídající úměrně hlubokosti krise moderní společnosti, nebyla však zdaleka vyčerpána. Nitro sopky pracovalo k novému shromáždění výbušných sil, jedy v organismu ruského národního těla znovu hledaly ven; kola revolučního vozu zapadala hlouběji do bezedného prachu a bláta široké ruské silnice a držitelům diktatury objevovala se čím dále jasněji dvojí osudová možnost: neodvratný pád revoluce i diktatury, nebo nová, revoluční akce, intensivnější ještě, než byla v roce 1917—18.

Revoluce se samy likvidovat nemohou, musí, pokud zdroje síly hmotné i duchovní stačí, vpřed. Tato cesta byla nastoupena. Uspíšila ji tíseň hospodářská, dokonalé ovládnutí státního aparátu, odstranění opozičníků z leva i z prava. Nastoupen pochod výstavby socialistického státu podle půdorysu a stavebního plánu Karla Marxe a Lenina. Po dvanácti letech revoluce nový výbuch vnitřní energie, nové trhnutí spřežením ven z bláta a strašná houževnatost ruské síly žene se vpřed. Mění se plán boje uvnitř i v sekcích za hranicemi, přetrhávají se znovu narostlé šlachy srůstu s řádem evropského západu a světa, radikalismus se zvedá ke kolektivisaci a komunisaci sovětské společnosti a očišťují se zarezatělé sekce III. internacionály od rzi na nahé, ocelové zbraně, byť značně ztenčené. Propast mezi sověty a Evropou se znovu rozevírá do hloubky prvních revolučních let.

V plánu pětiletky je nejen výstavba nové společnosti sovětské, ale zničení kořenů mravního řádu ostatního světa a veškeré kultury dosavadní: náboženství, každého náboženství, vědomí Boha vůbec. Protináboženský teror je obnoven a propaganda na vesnici jde současně s trojím filmem: traktorem, drtícím kulaka, poučením o odstranění plodu a scénou pálení bohoslužebných předmětů před rozbořeným chrámem. Základy křesťanské kultury jsou vyhozeny do povětří.

Zvýšený boj proti náboženství je připraven nejdříve zákonodárně. Sovětský zákon dekretem z 8. dubna 1929 ruší naprosto veškerou hierarchii církve pravoslavné i církví ostatních a z jednotné stavby činí rozhozený písek jednotlivých

»obcí náboženských«. Každá náboženská společnost nebo skupina věřících smí užívatí jen jediné místnosti, sloužící k modlitbě, kněz smí pracovat pouze pro tuto skupinu a činnost jeho je omezena jen pro místo, ve kterém stojí modlitebna. Tím je zničen veškeren hierarchický řád a pravomoc, neboť i biskup či patriarcha je jenom knězem pro místo a skupinu a žádné právo vůči ostatním není uznáno. Dekret uznává jen tyto místní obce, ale ne církve pravoslavné jako takové na celém území ruském.

Článek čtvrtý tohoto dekretu dovoluje svobodu protináboženské agitace, ale zakazuje propagandu náboženskou, tedy svobodu učení, smysl učitelského úřadu a poslání církve. Tím byla církev úplně spoutána a to je hlavní rozdíl nového církevního zákona z r. 1929 proti stavu minulému. Církev nemá práva starati se o náboženské vzdělání věřících a článek sedmnáctý jí zakazuje i veškerou činnost charitativní. Vyučování náboženství je z veřejného života a školství naprosto vyloučeno. Kněží a všichni církevní služebníci jsou zbaveni volebního práva i všech práv občanských a nedostávají vůbec následkem toho přidělových lístků na potraviny od veřejných prodejen, nejsou chráněni jako nájemníci, jest jim odpírána lékařská pomoc, jsou psanci.

Současně obnoven byl široký útok na kostely. Kostely a modlitebny vesměs patřily státu a náboženské obce jich smí užívatí jen, když platí nájemné. Kdo toto nájemné platí, je však sovětskými úřady pronásledován novými daněmi soukromými a jinými opatřeními odvetnými, takže často nájemné není zapláceno. Toto nezaplacení daní je pokládáno za projev vůle lidu, aby kostel byl zavřen, což pak na žádost bezbožníků úřady provedou. Jindy tato žádost je objednána, i když daň je zaplácena, a kostel zavřen i přes hromadné protesty věřících, jejichž vzpoura je pak násilím potlačena. Samy sovětské listy, bezbožníci a úřady doznaly, že bylo zavřeno 3500 kostelů a klášterů v minulé době.

Mimořádnou pozornost vzbudilo zničení starého kláštera Simonovského ze 14. století v Moskvě, jenž byl rozmetán na stavivo, nebo násilné přidělení slavného poutnického místa Pečerské Lavry v Kijevě, jak o tom v lednu přinesly zprávy listy řížské.

Tento akt udál se za velmi dramatických okolností. Mniši, jichž zůstalo v tomto klášteře již jen 48, v modlitbách a pláči opouštěli Lavru, líbajíce posvátnou půdu kláštera. Sovětská milice počínala si při tomto aktu vůči mnichům velmi surově. Před klášterem shromáždilo se ohromné množství lidu nejenom z Kijeva, ale i ze širokého okolí, které v němém

tichu sledovalo tento výkon. Jakmile se plačící mniši pod silnou eskortou milice objevili před klášterem, začaly se v davu ozývati ostré výkřiky proti sovětům a proti milici. Hnutí v davu stávalo se čím dále nebezpečnější, takže musil býti povolán speciální oddíl GPU., kterému se teprve podařilo dav rozprášiti. Klášter i s celým svým ohromným bohatstvím byl přidělen všeukrajinskému svazu bezvěrců.

Tytéž časopisy přinesly zprávy o konfiskacích všech zvonů z katedrály sv. Vladimíra v Kijevě. Konfiskace odbyla se pod ochranou silného oddělení GPU., neboť také zde se shromáždily ohromné davy lidu, které se pokusily zabrániti sejmutí zvonů. Zvony byly dodány státnímu kovovému trustu, tak zv. »Rudmetaltorb«.

Přeměnu kostelů na kluby nebo skladiště prováděly často úřady tak, že všechna bohoslužebná nářadí, monstrance, ostatky svatých byly vyneseny před kostel a zde za posměchu a rouhání komsomolců zhanobeny a spáleny, což všechno filmováno pro protináboženskou propagandu bezbožníků.

Snímání zvonů s chrámů stalo se součástí průmyslového plánu za pětiletky a děje se obecně, často za rebelií selského obyvatelstva. Nejprudší boj pak vypověděla vláda křesťanským svátkům, které jsou sice všechny zrušeny, ale přece byly slaveny dále, hlavně svátky narození a umučení Kristova, vánoce a velikonoce.

Právě tyto dny vybraly si bezbožnické organisace, aby rozvinuly nejširší propagandu protináboženskou četnými blasfemickými a zesměšňujícími průvody bezvěrecké mládeže. O Hodech Božích vánočním a velikonočním, stejně jako dnech předcházejících se musí všude v továrnách i závodech pracovat. Na vánoce byl vydán zákaz stavět tradiční stromky, o velikonocích zákaz prodeje všech obvyklých velikonočních předmětů spotřebních, ozdobených vajec atd. a nyní dokonce úplný zákaz zvonění ve všech chrámech, kde zvony ještě zůstaly. Velikonoční slavnost »Vzkříšení« byla v Rusku více než jakýkoli náboženský svátek. Byly to slavné dni veřejně prokazovaného křesťanského bratrství a starý pozdrav »Christos voskres!« za bědných časů revoluce nabyl symbolického smyslu vyznání víry a touhy po nových dnech svobody.

Nad Ruskem pravoslavným byly zvony umlčeny a hlas jejich nahradily posměšné manifestace bezbožníků, vysmívající se Kristu, církvi i víře v Boha pravoslavného lidu. Zrušena byla i neděle, sedmý den bible, křesťanský den odpočinku od práce a pozdvižení myslí k Bohu. Desatero a všechna křesťanská zřízení rozmetána byla do čtyř úhlů světa. Pětidenní směnový týden pracovní vyloučil za pětiletky neděli a zrušil

tak nejstarší sociálně náboženskou instituci lidskou. Zde už se nejedná o negaci náboženské víry, o socialistický program, zde se obnažuje pozitivní, záměrná a chtěná nenávisť proti základním ustanovením theismu, zde je možno zachytit očima obludný pohyb temné ruky, která ponižuje člověka v prach a zbavuje ho rozumu. Dábelská zloba nabývá zde forem z Apokalypsy.

Jak právě v roce 1929 a začátkem roku 1930 znovu vzplanul stále živý oheň pronásledování kněžstva a církvi, to na základě citátů ze sovětských listů v řadě veřejných přednášek vylíčil v Římě biskup d'Herbigny. Podle údajů předsedy ruské biskupské synody z r. 1930 je uvězněno současně v sovětských žalářích 48 biskupů, 3700 světských kněží a 8000 řeholníků. Od počátku bolševické revoluce do dnešní doby bylo popraveno 30 biskupů, na 1500 kněží a přes 7000 řeholníků a řeholnic. Teror, zmírnivší se v závěrečném období Nepu, začal znovu v roce 1929 a 1930.

Varšavská katolická tisková kancelář v březnu 1930 oznámila nové případy teroru proti víře: »V Malachovce vyhnali bolševici z bytů všecko pravoslavné duchovenstvo s rodinami. K četným případům vystěhování duchovních došlo také v okolí Moskvy. V moskevském okrese komsomolská tlupa vnikla do chrámu za bohoslužeb, vrhla se na kněze, sloužícího mši, ustříhla mu vous a pak vyvlékla 70letého starce na ulici, kde jej napolo ubila a nechala polomrtvého ležeti na ulici ve mdlobách. V Kraskově bolševici uvěznili duchovního a diákona právě, když konali služby Boží. V Petrohradě bolševici zavřeli a zapečetili katolický katedrální chrám. V Makievce v katolickém kostele byl zřízen biograf. V Nižním Novgorodě se v kostele ubytovala GPU. V Jekatěrinburgu a Samaře byly chrámy zavřeny. Také v Umani byl kostel zapečetěn. V žitomírském eparchiátu zatkla a uvěznila GPU. všecky katolické kněze a to: v Proskurově Kwasniewského a Meduchowského, v Tůlčině Vojtěcha Kobece, v Jarmolincích faráře Círského, v Satanovce děkana Jana Lodyga, v Tarnorudě kněze Kazimíra Nanowského, ve Voloczysce faráře Adolfa Olotwinského, v Klanově preláta Antonína Lisewicze, v Grodku duchovního Szyszka, v Ostrově duchovního Josefa Jasinského, v Okasině duchovního Trockého. V petrohradské sovětské trestnici zešlel kněz Jurkowiez a oslepl prelát Przyrembel. Abatyše františkánského ženského misijnářského řádu Ludvíka byla vypovězena do kraje, ležícího 400 verst severně od Jenisejska. Jeptiška Salomeja, která náležela k témuž františkánskému řádu, zmizela beze stopy. V Polonném zatkli bolševici katolického kněze Biněvského,

jemuž se surově posmívali, týrali jej a jenž pak v žaláři zemřel. V Labuně byl zatčen katolický kněz Prokopovič, v Romanově duchovní Opolski a v Zwiagilu katolický kněz Kuszyński.«

Že bolševický režim nezadal si po celou dobu trvání v ničem s pohanskými ničiteli a katy za prvních dob křesťanských, toho hrůzný důkaz podal londýnský pravoslavný biskup Nikolaj v listě, zaslaném Výboru křesťanského protestního hnutí v Anglii v únoru 1930. V dopise tom praví:

»Lidské slovo je bezmocné vylíčiti a vypovědět celou tu hrůzu spáchaných zločinů a zvěrstev. Moskevský akademik, učitel voroněžského duchovního semináře Některij (Ivanov) byl zbit, přelámány mu ruce a nohy, do temene, spánku a pod nehty mu vráženy dřevěné hřeby, do úst lito roztavené olovo, čímž rouhavě byla vysmívána svátost přijímání, a konečně byl vhozen do kotle s vařící vodou. A dokud se mohl pohybovat jazyk tohoto velikého mučedníka, šeptaly jeho rty modlitby. Bělogorodský biskup Nikodém byl zatčen o prvním vánočním svátku v noci, tiše a tajně, aby věřící ničeho nevěděli. Byl surově zbit, načež úplně nahý se zejícími krvavými ranami vyveden na strašný prosincový mráz a pomalu poléván vodou, dokud se nezměnil v ledový sloup. Dokud mohl, rušil noční ticho pěním modlitby »Svatý Bože«. S prsty složenými k požehnání svým mučitelům, ztuhl k smrti. Arcibiskup permský Andrenik byl s vypíchanýma očima a vyřezanými tvářemi vlečen ulicemi Permy před rozumu zbavenými a hrůzou ztuhlými věřícími. Biskup Theofan Solikamskij a s ním 40 mnichů, duchovních a archimandritů bylo povražděno. Archimandritovi Dimitrijovi byla s hlavy skalpována kůže i s vlasy a teprve pak byl mučedník dobit. Pastýř Theodor z orenburgského eparchiátu byl odpraven »ukroucením«: namydlena dratev, omotána mu kolem krku, vložen do ní hřebík a pak dratev kolem hřebíku stahována a omotávána tak dlouho, dokud hlava neodpadla od trupu jako hruška. Tobolský biskup Germogen byl živý přivázán ke kolu parníku, biskup Ambrož připoután k ohonu splašeného koně, biskup Isidor za živa posazen na kůl. Nedávno bylo v Cha-barovsku zastřeleno 75 pravosl. kněží, o jednom z nich bylo cynicky prohlášeno, že 6 let byl držán v tak hrozných životních podmínkách, že by pes byl pošel, ale on přece zůstal živ.«

Tyto strašlivé příklady mučícího teroru nebyly žádnou neodpovědnou náhodou, nýbrž vyvěrají přímo z akce vlády bolševické, která celý boj protináboženský vede pomocí bezbožnických organizací.

Bubnov, který po Lunačarském jest komisařem osvěty, na-

pomáhá propagandě protináboženské co nejúčinněji. Radio, biografy, divadla jsou dány do služeb oné propagandy bezbožské. Dvě revue vydávány na útraty státu a sice »Bezbožník« a »Proti náboženství« a tyto časopisy rozšiřují jed mezi lid. — Mimo to působí kursy, protináboženské semináře a university a »Svaz nevěrců«. Tento svaz měl v r. 1928 250.000 členů, dnes jich má již milion, z nichž 45 procent jest komunistů, 20 procent žen.

Seminářů protináboženských, kterých bylo v r. 1925 asi 9, jest dnes 34. Časopis »Bezbožník« vychází ve 169.000 výtiscích a »Proti náboženství« ve 22.000 výtiscích. Místních kroužků jest několik tisíc, mimo to jest v Rusku 10 protináboženských museí a na sta výstav. Nádherná katedrála sv. Isáka v Petrohradě jest dnes museem protináboženské propagandy. V roce 1929 bylo přetvořeno přes 2000 chrámů v domy klubovní. Za leden 1930 bylo zavřeno opět na 2000 kostelů, takže mohl říci Kerenský na své přednášce v Oxfordu, že »do tří let nebude v Moskvě ani jednoho chrámu, ani jedné mešity, ani jedné synagogy«.

Veškerou touto mučitelskou i agitačně protináboženskou činností, obnovenou divoce zase v letech 1929 a 1930, přetekl kalich vyčkávající trpělivosti křesťanstva mimo hranice sovětské unie a jménem všeho kulturního lidstva ozval se strážce majáku víry v Boha, papež Pius XI., hlava katolické církve, aby protestoval proti pronásledování křesťanství na Rusi i proti celému systému Antikristovu ve XX. století.

Protestní list papeže Pia XI.

Pius XI. napsal dne 2. února 1930 kardinálu Basiliovi Pompilimu, biskupu velletrijskému, generálnímu vikáři papežskému v Římě, tento slavný, historický list proti bolševismu:

Pane kardinále!

Hlubokým dojmem na Nás působí hrozné a svatokrádežné zločiny, stále se opakující a denně se zvětšující, které se páchají proti Bohu a na duších nesčetných obyvatel Ruska, tak milých všech Našemu srdci, už jenom proto, že trpí, a mezi nimiž jsou velkodušní synové a služebníci této svaté katolické apoštolské římské církve: oddaní a velkodušní až k heroismu a mučednictví.

Hned od počátku Svého vrchnopastýřského úřadu, následující příkladu Svého předchůdce svaté paměti Benedikta XV., opětovaně jsme se vynasnažovali, abychom zabránili

hroznému tomu pronásledování a oddálili od těch národů těžké škody. Usilovali jsme o to, aby státy, zastoupené na konferenci v Janově, se sjednotily na společném prohlášení, které by bývalo mohlo ušetřiti mnoho utrpení Rusku a celému světu, to jest, aby společně prohlásily, že podmínkou uznání sovětské vlády musí býti uznání svobody svědomí, volnost náboženského vyznání a církevního jmění.

Bohužel, že tyto tři body, které by zejména byly prospěly hierarchiím církevním, nešťastně odloučeným od jednoty církevní, nebyly přijaty pro ohledy hmotné, jež samy by ostatně bývaly lépe zaručeny, kdyby různé vlády byly především dbaly práv Božích, jeho království a spravedlnosti.

Bohužel bylo odmítnuto podobně Naše prostřednictví, směřující k zachování před zničením a uchování k posvátným účelům svatých nádob a ikonů, které tvořily poklad zbožnosti a umění, milý srdcím všech Rusů. Přece však jsme měli tu útěchu, že jsme mohli zabrániti hrdelnímu procesu a účinnou pomoc poskytnouti hlavě té hierarchie, bohužel od jednoty odloučené, patriarchu Tichonovi; kdežto zase velkomyslné dary katolického světa zachránily před hladem a hroznou smrtí přes 150.000 dětí, živých denně delegáty od Nás tam poslanými, dokud nebyli přinuceni zanechat svého milosrdného díla, poněvadž se tam raději vidělo, aby na tisíce nevinných dítek bylo vydáno smrti, než aby byly živeny křesťanskou láskou.

Tato svatokrádežná bezbožnost zuří nejenom proti kněžím a dospělým věřícím, mezi nimiž vedle jiných obětí, věrných službě Boží, pozdravujeme zvláštním způsobem Své přemilé syny, kněze a řeholnice katolické, uvězněné, deportované, odsouzené k nuceným pracím, se dvěma jich biskupy, Našimi ctihodnými bratřími Boleslavem Sloskanem a Alexandrem Frisonem, a s Naším zástupcem pro obřad slovanský, exarchou katolickým Leonidou Fiodorovem; nýbrž organisátoři propagandy atheistické a »protináboženské fronty« chtějí především zkaziti mládež, zneužítí její prostodušnosti a nevědomosti, a místo aby ji vyučovali ve vědě a učili ji vzdělanosti, která ostatně, podobně jako poctivost, spravedlnost a sám blahobyt nemohou trvati a kvěsti bez náboženství, organisují ji v »Lize bojovníků bezbožníků«, v níž, aby se zakryl mravní, kulturní a i hospodářský úpadek, agitací stejně neplodnou jako nelidskou, děti se navádějí, aby denuncovaly vlastní rodiče, aby bořily a znečišťovaly náboženské budovy a odznaky a především aby zamořovaly své vlastní duše všemi neřestmi a nejhanebnějšími poblouzeními hmotářskými, jichž původcové, chtějíce zasáhnouti náboženství a Boha

samého, uvádí v záhubu všecko vzdělání a samu přirozenost lidskou.

Vůči těmto výstřednostem, o nichž jsme se častěji s bolesti zmiňovali ve Svých alokucích konsistoriálních a také nejnověji ve Své encyklice o výchově mládeže, neustávali jsme modliti se sami denně a vybízeti k modlitbě druhé za tyto miliony duší, vykoupené krví Krista Ježíše, vedené a skoro nucené k tomu, aby znesvětily svůj křest, odvěkou zbožností svých rodin k nejsvětější Panně, ba i poslední stopy cti a ohledu, povinných posvátnosti rodiny.

Konečně chtějíce míti spolupracovníky v tomto Svém úsilí proti tolika zlům, zřídili jsme zvláštní komisi pro Rusko, svěřivše její předsednictví, jak dobře víte, Svému milému synu kardinálu Aloisiovi Sincero. Také jsme hned v prvních týdnech Svého vrchnopastýřského úřadu schválili a odpustky obdařili vzletnou modlitbu »Spasiteli světa, spasiž Rusko!«, a znovu, v posledních měsících dvě modlitby, jimiž se národ ruský doporučuje ochraně milé divotvůrkyně z Lisieux, svaté Terezií od Ježíška.

Podobně jsme schválili úmysl už loni v listopadu pojatý od Našeho »Ústavu pro východní studie«, konati totiž vědecké a doklady stvrzené přednášky, aby obecenstvo poznalo některé svatokrádežné zločinné útoky, jež ligy bezbožníků organisují v ohromném území sovětském, jdouce ještě dále, než žádá text revoluční konstituce, sám v sobě už dosti protináboženský. A s radostí jsme seznali, že tohoto příkladu, vycházejícího z Říma, bylo následováno, a že byly podobné přednášky nebo schůze pořádány v Londýně, Paříži, Ženevě, Praze¹²⁾ i jiných městech.

Ale zhoršení a oficielní veřejnost tolika rouhání a bezbožností vyžaduje smíru obecnějšího a slavnostnějšího. O posledních svátcích vánočních nejenom bylo zavřeno na sta kostelů a spáleny nesčíslné ikony, uloženo pracovati všem dělníkům a žákům ve školách, odstraněna neděle, nýbrž šlo se tak daleko, že dělníci v továrnách — muži i ženy — byli donuceni podepsati prohlášení formálního odpadu a nenávisti proti Bohu, pod trestem odnětí lístků na chléb, oděv a byt, bez nichž každý obyvatel té nešťastné země je odsouzen k smrti z hladu, nouze a zimy; a mimo to ve všech městech a nesčíslných vesnicích se organisovala hanebná maškarní představení, taková, která na příklad v Moskvě pozorovali diplomaté cizích mocností před očima samé Moskvy, v samém středu tohoto hlavního města, o svátcích vánočních: bylo viděti vozy, na nichž jeli, oděni posvátnými rouchy, drzí výrostci, posmívající se kříži a plivající naň; na jiných vo-

zech automobilových byly vztyčeny veliké vánoční stromky a na nich pověšeny za krk nespočetné loutky, představující biskupy katolické a pravoslavné. Ve středu města pak jiní rozpustilí výrostci dopouštěli se všemožných rouhání proti kříži.

A proto, abychom My sami způsobem co možná nejlepším usmířili všechny tyto svatokrádežné útoky zločinné, a také, abychom tak vybídli k smíru věřící celého světa, umínili jsme si, pane kardinále, že na svátek sv. Josefa, dne 19. března, sestoupíme do Své basiliky sv. Petra a tam sloužiti budeme na hrobě knížete apoštolů oběť mše svaté na usmíření, odčinění a odpuštění tolika a tak hrozných urážek božského Srdce, jakož i za spásu tolika duší tak tvrdě a těžce zkoušených a na úlevu Našeho přemilého národa ruského, aby konečně ustalo toto veliké utrpení, a aby jednotlivci i národové co nejdříve se vrátili v jeden ovčinec jednoho Spasitele a Vykupitele, Pána našeho Ježíše Krista. Poprosivše nejsvětější Srdce za smilování pro oběti a za odpuštění samým katům, budeme úpěnlivě vzývati nejsvětější a neposkvrněnou Pannu Marii, Matku Boží, nejčistšího jejího snoubence sv. Josefa, ochránce obecné církve, zvláštní patrony Rusů, to jest svaté Anděly, sv. Jana Křtitele, sv. Mikuláše, sv. Basilia, sv. Jana Zlatoústého, svaté Cyrila a Metoděje, jakož i všechny ostatní svaté, a obzvláštním způsobem sv. Terezií od Ježíška, jíž jsme zvláště svěřili osud těch duší.

Zvouce Vás, pane kardinále, abyste vydal vhodná nařízení pro tuto smírnou slavnost, důvěřujeme s jistotou, že nejenom klerus a lid Našeho Říma, ale i všichni Naši ctihodní bratři v katolickém episkopátě a celý svět křesťanský se spojí s našimi úpěnlivými prosbami, buď téhož dne nebo jiného svátečního dne k tomu určeného.

Přesvědčení, že Božská Prozřetelnost v okamžiku jí určeném připraví a dá potřebné prostředky k nápravě mravních a hmotných zhoub v těch ohromných krajích, které tvoří šestý díl zemského okrsku, My zatím s celou zanícenou duší setrváme v této modlitbě smíru a odčinění, která svolá, to doufáme, milosrdenství Boží na lid ruský.

A v této důvěře udělujeme ze srdce Vám, pane kardinále, a všem, kteří se s námi spojí v tomto křížovém tažení modliteb, apoštolské požehnání, záruku milostí nebeských.

Dáno v Římě, u sv. Petra, dne 2. února, na svátek Očišťování Panny Marie, r. 1930, pontifikátu Našeho osmého.

Pius papež XI.

Mohutný ohlas papežova listu ve světě.

Protestní list papeže Pia XI. měl v historii katolické církve moderní doby zcela výjimečný ohlas v celém světě. Možno mluvit o rozvlněném moři souhlasu všeho kulturního světa, všech náboženství, vlád, parlamentů, kulturních svazů ve všech národech. Papež Pius XI. nedotkl se svým listem jen náboženského vědomí světa a nutnosti jeho ochrany, hlas papežův zazněl zde na ochranu hlavních ideálů lidských všech dob i doby moderní, proti církvi naladěné: na ochranu svobody lidské, přirozených práv a tužeb člověka, základů každé lidské morálky, svobody a důstojnosti, na ochranu prostého lidského rozumu.

Byl to obrovský plebiscit světa, za něhož se objevilo, že mezi Moskvou a Římem, mezi sovětským primitivismem barbarské nevěry a celým ostatním světem, za nějž Řím promluvil, je nepřekonatelná propast: různost lidských ideálů. Papež háje náboženství a věc Boha, hájil současně věc lidskosti, lidské přirozenosti, morálky a svobody. Sotva kdy v minulosti bylo mínění všeho světa náboženského i nábožensky neutrálního tak zajedno s protestem papeže katolické církve, jako v únoru, březnu a dubnu 1930, kdy svědomí národů zašumělo jako les nesčíslným počtem souhlasných protestů proti bolševickému násilí na Bohu i lidské svobodě.

Pius XI. připojil tak k velikým historickým činům svého pontifikátu nový. Po řadě slavných encyklik o podmínkách jednoty všeho křesťanstva, po vysvěcení domorodých čínských biskupů učinil obnovitel církevního státu, papež konkordátů, katolické akce a duchovních cvičení, obránce křesťanské výchovy mládeže, autor svatováclavského listu k Čechům, protektor unionistických konferencí velehradských, nový krok mocné katolické aktivity po světové válce. Upevnil autoritu papežství mimo hranice katolické církve a uvnitř ji spojil — sen vzdělaných katolíků moderních o papeži — se skutečností ve své osobě.

Je pochopitelno tedy, že k hlasu jeho proti pronásledování křesťanství na Rusi připojila se ihned nejradostněji především církve katolická, kardinálové, biskupové, laická inteligence i lid všech národů a slovanských zvláště. Protesty tyto a modlitby vyvrcholily ve dnech kolem svátku sv. Josefa — 19. března.

Protestní hnutí protibolševické této poslední doby vzniklo vedle Švýcarska hlavně v unionistických kruzích slovanských. Na Moravě to byl arcibiskup olomucký dr. Prečan

s Apoštolátem sv. Cyrila a Metoda (jehož akce se dovolává také papežský list), v Jugoslavii msgr Fr. Grivec a v Polsku P. Jan Urban T. J. Tyto akce po vyhlášení papežského listu rozrostly se do šíře i hloubky.

11. března konal se v Lublani z podnětu katolického Apoštolátu sv. Cyrila a Metoděje mohutný projev proti pronásledování křesťanské víry a církve v Rusku. Sál, v němž se shromáždění konalo, byl přeplněn. Jako první řečník promluvil katolický prelát universitní profesor dr František Grivec. Jeho řeč, opírající se o důkladné studium otázky, působila na posluchače velmi mohutným dojmem. Jménem pravoslavného duchovenstva pronesl tam krásnou řeč srbský církevní hodnostář Dimitrij Jankovič, jenž prohlásil, že katolíci jsou solidární s pravoslavnými věřícími ve věci duchovního zápasu proti bolševickému rouhačství. Za ruskou kolonii promluvil slovinský prof. A. V. Maklěcov, jenž vítal potěšující přelom ve veřejném smýšlení a celé rostoucí hnutí proti neslýchanému bolševickému násilí. Katolický a pravoslavný sbor kostelních pěvců zapěly několik kostelních písní. Jednomyslně byla přijata protestní resoluce. *Všecky řeči byly vysílány rozhlasem.*

V Polsku konala se hromadná protestní shromáždění na výzvu kardinála primasa dra Hlonda současně s bohoslužbami ve dnech 16. a 19. března, kdy byl čten v katolických kostelích papežův list. 26. února podal v senátu varšavském interpelaci senátor Thulie, žádaje vládu, aby se připojila k protestu celého civilisovaného světa proti pronásledování křesťanství bolševiky.

V československém parlamentě protestovali proti ruskému pronásledování katoličtí poslanci všech národností, za stranu lidovou posl. dr Martin Mičura a senátor dr Karas.

Jménem katolíků v Anglii povstal kardinál Burne, který se zúčastnil i svatováclavských slavností pražských r. 1929. Ve svém projevu volal, že pronásledování náboženství musí vésti k zničujícím výsledkům pro kulturu nejen v Rusku, ale po celém světě. Proto je nutná rychlá obrana. Je jaksí samozřejmo, že se veřejně připojil k papežovu projevu i populární spisovatel Gilbert K. Chesterton.

V Německu mohutným hlasem promluvil kardinál mnichovský arcibiskup dr. M. Faulhaber. V skvělém kázání dne 9. února vylíčil mravní, náboženskou i hospodářskou bídu ruského lidu a vyzval celé Německo k aktivní obraně.

»Ruská otázka je pro celou Evropu a pro celý svět otázkou osudovou. Revoluce má se z Ruska bez Boha dále valiti přes

Evropu bez Boha přes svět bez Boha. Chápeme tedy, že z jiných zemí, především pak z Anglie, vzešly plamenné výstřahy. Ba i z takových stran, které klidně přihlížely krvavému pronásledování katolíků v Mexiku a tehdy prováděly taktiku umlčovací. Když i z daleké Anglie pozvedají svůj hlas proti krvavé vládě diokleciánské v Rusku, budeme pak smět mlčet ještě my? Či jsou nám zavřena ústa pro hospodářské a diplomatické vztahy k Rusku? Národe můj, nezaprodávej duši svou a svou čest za nějaký ruský měděný důl! Co by ti bylo platno, kdybys celý svět získal, ale na duši své škodu trpěl? Vy, všechna náboženská vyznání, politické strany, konference národů v střední a východní Evropě, nepřete se o věci, jež nejsou tak důležité, jako otázka tato. Nehádejte se o ovoce stromu, zatím co ostrí sekery přetíná už samotné jeho kořeny. Rozlišujte dobře malé i velké otázky v životě národů. Ale dvě největší mezi velikými otázkami budoucnosti jsou tyto: jak budeme čelit vymírání národa, přiveděného úbytkem porodů, a jak odvrátíme od svého národa bolševismus. Nikdo nevolej: to je politika. To není politika, nýbrž evangelium. Podobenství o koukolu na poli pšeničném. Jestliže bdí nepřátelé Boží a za noci rozsévají koukol mezi pšenici, nesmějí spáti Boží přátelé.«

Arcibiskup kolínský kardinál Schulte vydal postní pastýřský list, v němž mluví o plánovité akci bolševismu na zničení všech náboženství, která mají duchovně ušlechtilější cíl. List katolického centra psal o možnosti přerušení diplomatických styků Německa se sověty, kdyby pronásledování mělo pokračovat.

Na sovětskou vládu nejvíce ovšem působil mocný ohlas protestní v Anglii. Bývalý ministerský předseda Baldwin prohlásil o pronásledování náboženství v Rusku, že svědomí Velké Británie tím bylo dotčeno do největší míry. Velká Británie nedívala se nikdy na pronásledování tohoto rázu s lhostejností a nepovažovala je nikdy za soukromou záležitost dotyčné země. Povinností Velké Británie je protestovati proti tomuto postupu ze všech sil. (14. února ČTK.)

Ministr vnitra Glynes promluvil v městě Merthyr Tydfil, v hrabství Carmarthen, politickou řeč, v níž prohlásil, že labouristická strana nemá naprosto žádné důvěry k sovětské vládě v Rusku a k metodám této vlády. Ministr prohlásil, že labouristická strana se opírá s plnou důvěrou o zásady demokratické a o princip většiny. O ničivém tažení proti náboženství v sovětském Rusku prohlásil, že tyto útoky proti duchu a Bohu jsou směšnými činy blázna, a že je možno porov-

nati tato počínání s činem lidí, kteří by odhlasovali resoluci proti gravitačnímu zákonu. (24. února ČTK.)

Arcibiskup yorksý pronesl k velikému shromáždění věřících řeč, v níž prohlásil, že není v lidském slovníku takového slova, které by mohlo vyjádřiti hluboký odpor, rozhořčení a hnus nad pronásledováním náboženského cítění ruského lidu se strany sovětů. Arcibiskup prohlásil dále, že barbarské chování sovětů jest přímou urážkou nejprimitivnějších pojmů lidské civilisace. (12. února ČTK.)

Při rozpravě v horní sněmovně 2. dubna o náboženské situaci v sovětské Rusku učinil projev anglikánský arcibiskup canterburský: »Mám po ruce velké množství důkazů — pravil — že organisovaný systém pronásledování náboženství v sovětském Rusku stále ještě trvá. Kampaň proti Bohu nelze přičítati jediné nepřátelskému poměru sovětů k pravoslavné církvi, vyplývajícímu z úzkého vztahu mezi pravoslavnou církví a režimem carským, nýbrž tato sovětská kampaň je zároveň namířena proti všem formám theistického náboženství.«

Dříve nebo později musí britská vláda sdělit sovětské vládě, mají-li se diplomatické styky uspokojivě vyvíjeti, že musí sovětská vláda vzíti ohled na veřejné mínění britské, které v tomto ohledu ukázalo se býti obzvláště jasné a jednomyslné. Nemůžeme žádati, aby sovětská vláda změnila svoje stanovisko vůči náboženství, neboť toto stanovisko jest jejím vlastním náboženstvím, máme však právo žádati, aby při svém postupu brala ohled na nároky ostatních církví. Arcibiskup neuznává, že by kritika sovětské vlády znamenala již vyhrůžku válkou. Navrhuje, aby britská vláda upozornila ruské zástupce na následující body: 1. Rovnost práv civilních pro kněze, 2. poskytnutí možnosti dělníkům, aby zachovávali neděle a svátky i v pětidenním týdnu, 3. dovolení uveřejňovati a rozšiřovati knihy nábožensky výchovné, 4. zrušení zákazu náboženského vyučování dětí ve skupinách, 5. propuštění kněžstva, které se nalézá v sibiřských věznicích, 6. zastavení stálého zavírání kostelů.

V dolní sněmovně už v únoru dvakrát odpověděl ministr zahraničí Henderson na dotazy poslanců o Rusku. 13. února prohlásil, že zprávy o náboženských poměrech v Rusku způsobily v Anglii i jiných zemích vážné zneklidnění a že vláda se jimi pečlivě zabývá. Ministr pochybuje, že věci se poslouží, jestliže se otázka předloží Společnosti národů. Zdůraznil však, že vláda užije veškerého svého vlivu, aby byla zachována náboženská svoboda. (Reuter.) 24. února pak sdělil, že

britský velvyslanec v Moskvě byl vyzván, aby zaopatřil všeobecný přehled nynější situace v sovětském svazu.

Metoda sovětů: lež! — Rykov všecko popřel.

Jakmile moskevští vládcové zpozorovali mocný ohlas papežova protestního projevu v celé Evropě, ihned prudce reagovali a sice po bolševicku. Zapřeli všecko protináboženské pronásledování a papeže Pia XI. označili za sluhu kapitalismu.

Bývalý předseda rad lidových komisařů ruských, Rykov, popřel vicepresidentovi »United Press« zásadně, že by v Rusku byli lidé pronásledováni pro víru, a pravil: »Neznám jediný takový případ. Budu rád, když mi něco podobného bude dokázáno. Tyto věci jsou na území sovětského Ruska, kde se všechny myšlenkové směry těší naprosté svobodě, skoro nemožny. Zprávy o pronásledování a zatýkání věřících jsou buďto úmyslné anebo z nedostatku informací vzniklé překrouceniny skutečností, jichž se politicky zneužívá. Nepochybují o tom, že byly na území Ruska zavírány kostely, ale stalo se tak většinou proto, že nemohly býti z prostředků církevních udržovány, anebo, že jejich budov bylo třeba k jiným účelům. V případě, že byl zkonfiskován kostel, v němž se ještě konaly bohoslužby, k jiným účelům, stalo se tak proto, poněvadž jej věřící k tomuto účelu sami nezbytně potřebovali. Jestliže ale církev sama nemohla udržeti kostel, aby sloužil svému původnímu účelu, pak byl tento samozřejmě zabrán sovětskými úřady. Že jest dnes na území Ruska méně kostelů, má tedy různé sociální, hospodářské a politické důvody. Na př.: V našich školských a kulturních ústavech zakazujeme a trestáme co nejprísněji náboženskou propagandu, protože rozluka církve od státu jest u nás provedena do nejkrasnějších mezí.«

Na otázku, zdali jest náboženská svoboda chráněna ústavou, odpověděl Rykov: »Zaručujeme naprostou svobodu přesvědčení, ať jde o směr náboženský, či proti,« k čemuž s úsměvem dodal: »pronásledujeme a trestáme každého, kdo by se snažil přesvědčovati své bližní o tom, že Eva stvořena ze žebra Adamova, nebo o neposkvrněném početí Panny Marie. Ale potrestal a odsoudil bych ihned každého, kdo by se pokoušel vnucovat někomu, jenž věří, že svět byl stvořen v sedmi dnech, Einsteinovu teorii relativity. Nezakazujeme obhajobu Darwinovy evoluční teorie. Vědecké znalosti se tímto způsobem u nás blahodárně šíří a vedou přirozeně k úpadku církví a k oslabení náboženského citu u lidu. Je to naprosto přirozený vývoj věcí. Lidé v zahraničí nechápou, že se na-

máháme vytvořiti novou kulturu. Dovolujeme sice provádění náboženských úkonů, ale nepodporujeme předsudků.»

Tato odpověď Rykovova je klasickým dokladem bolševického cynismu, jenž zapře nos mezi očima, i volnomyšlenkářské, západnické bigotnosti: to tam, kde se ohání buržoasní vědou, zvraceje nestrávenou její terminologií protináboženskou. Zároveň s Rykovem obořily se »Izvěstija« na papeže, obviňující jej, že protisovětské Te Deum 19. března má v úmyslu zorganizovat manifestace proti sovětským zástupcům v cizině. Současně se list obul do Hendersona, tvrdě, že prohlášení zahraničního ministra v dolní sněmovně je porušením nedávno podepsané britsko-sovětské smlouvy o nevměšování se do vnitřních záležitostí státu. A ovšem celý chor sovětského tisku obvinil papeže ze služby kapitalismu velmocenskému.

To však nestačilo. Sovětské oficiální lži, makavě vyvrácené sovětskými zákony, prohlášeními vládců i ověřenými akty pronásledování náboženství v duchu sovětské atheistické ideologie, nikoho nepřesvědčily. Nikdo ani vteřinu nebyl na pochybách, má-li věřit papeži Piu XI. nebo Rykovovi. Proto sovětská vláda vymyslela rafinovanější podvod, který je dalším dokladem velikého ponížení pravoslavné církve v sovětské říši.

Sebezneuctění metropolity Sergije.

Byl to interview s metropolitou ruské církve, Sergijem, jenž odpověděl Piovi XI. a odmítl jeho starost o ruské křesťanství. Moskevská korespondence rozšířila »interview« jako odpověď metropolity Sergije a členů synodu na tyto otázky sovětských a zahraničních žurnalistů.

Otázky a odpovědi zněly:

Je církev v sovětském svazu opravdu pronásledována a jakým způsobem se to projevuje?

V sovětském svazu není žádného náboženského pronásledování. Podle dekretu o odloučení církve od státu je každé vyznání úplně svobodné a není žádným státním orgánem pronásledováno. Naopak vylučuje nedávné usnesení ústředního výkonného výboru a rady komisařů o náboženských obcích nejmenší zdání jakéhokoli náboženského pronásledování.

Je pravda, že atheisté zavírají chrámy, a jak se k tomu věřící staví?

Některé chrámy jsou skutečně zavírány. Avšak neděje se tak z vůle úřadů, ale na přání obyvatelstva, a v některých případech dokonce z rozhodnutí věřících. Atheisté jsou v so-

větském svazu soukromou společností a tudíž by jejich požadavky ohledně zavírání chrámů neměly na vládní orgány žádného vlivu.

Je pravda, že kněží a věřící jsou pro náboženské přesvědčení pronásledováni, zatýkáni, posíláni do vyhnanství?

Represálie, podniknuté sovětskou vládou proti věřícím a kněžím, neměly nikdy podkladu v náboženském přesvědčení, nýbrž jako u ostatních občanů v různých skutcích vládě nepřátelských. Nevýhoda církve je totiž v tom, že v minulých dobách, jak známo, byla příliš spojena s monarchistickým řádem. Z toho důvodu nedovedly také církevní úřady včas poznati celý význam velkého sociálního převratu a chovaly se ještě dlouho jako zjevní nepřátelé sovětské moci za Kolčaka, Denikina atd. Nejlepší osobnosti církevní, jako na př. patriarcha Tichon, to uznaly, snažily se situaci zlepšiti a doporučovaly svým přívržencům neprotiviti se vůli národa a býti loyálními vůči sovětské vládě. Bohužel, nemohou ještě mnozí z nás ani nyní pochopiti, že se již nikdy nevrátí, co minulo, a chovají se stále ještě jako političtí nepřátelé sovětského svazu.

Kněžím je dovoleno vykonávat bohoslužby a kázat. Bohužel neprojevíme sami v tomto ohledu žádné zvláštní horlivosti. Zprávy zahraničního tisku o násilnostech naproti jednotlivým kněžím neodpovídají pravdě. Není také pravda, že by někteří kněží byli odsouzeni na smrt pro neplacení daní. Církev je zneklidněna rychlým rozvojem ateismu. Věří však pevně, že božské světlo nemůže uhasnout a že časem pronikne do lidských srdcí. Hmotná podpora z ciziny od příslušníků jiných konfesí byla by pro nás pokořující a ukládala by nám veliké mravní a snad i politické závazky a překážela by nám v naší náboženské činnosti. Mravně je pro nás přípustno, abychom byli udržováni pouze našimi věřícími.

Jaké stanovisko zaujímáte k nedávnému poselství papežovu?

Považujeme za potřebné poukázati na to, že nás nedávné poselství papežovo nanejvýš zarazilo. Papež považuje se za náměstka Kristova. Avšak Kristus trpěl pro lidi potlačované a práv zbavené, kdežto papež svým poselstvím dostal se do tábora anglických velkostatkářů a francouzsko-italských pytlů peněz. Kristus by byl jednal jinak. Byl by odsoudil takové zbloudění od křesťanských zásad. Tím více nás zaráží, slyšíme-li z úst hlavy katolické církve obviňování z pronásledování příslušníků jiné víry; vždyť dějiny katolické církve jsou nepřetržitým řetězem pronásledování jinověrců, které

šlo až k mučení a pálení na hranicích. Zdá se nám, že papež v tomto případě upouští od tradic katolické církve a šťve svoje stádo na naši zem a zapaluje tím hranici války proti národům sovětského svazu. Tuto akci papežovu, kterou my, příslušníci ruské pravoslavné církve, žádným způsobem nepotřebujeme, považujeme za přebytečnou a zbytečnou. My sami si naši pravoslavnou církev ochráníme. Papež chová již dávno přání pokatoličtiti naši církve, která zůstala vždycky pevnou ve svém stanovisku ke katolicismu, jako víře falešné, a nikdy se nechtěla jakýmikoliv vztahy k němu vázati. V těchto dnech vydáme zvláštní poselství k věřícím s poukazem na obnovené pokusy papežovy, aby cestami úplně nepřijatelnými mezi pravověrnými křesťany katolicism rozšiřoval.»

To byl tedy projev církevního hodnostáře pravoslavné církve ruské, ponížený až k této lži. Sergij jednak zřejmě mluvil nepravdu, jednak opakoval bolševickými slovy celou ideologii vlády sovětské. Tento »rozhovor« byl ovšem vynucen nátlakem. Dopisovatel »Kölnische Zeitung« popsal v listě besedu zahraničních novinářů s metropolitou Sergijem takto:

»Všichni představitelé zahraničního tisku v Moskvě byli vyzváni tiskovou kanceláří při komisariátu zahraničních věcí, aby metropolitovi předložili písemné otázky, na které metropolita osobně odpoví. Několik amerických žurnalistů uchopilo se této příležitosti. Posel, který odnesl tyto otázky metropolitovi Sergijovi, měl se ihned dorozuměti s policistou, konajícím hlídku u malého dřevěného domku na moskevské periferii, kde žije metropolita. Když se tam objevili žurnalisté, policejní hlídka byla již odstraněna.

Ve skromně zařízeném pokojíku, asi jídelně, čekali hosté celou hodinu. Konečně se otevřely dveře a do místnosti vstoupil náčelník pravoslavné církve, 70letý stařec se selským obličejem, ve zlaté, brokátové říze a s mitrou na hlavě. Mlčky podal žurnalistům tři kopie s odpověďmi. Pokus dostat z jeho úst otevřenou odpověď na otevřenou otázku se nepodařil. Hlava církve nechtěla odpovídati. — Metropolita omezoval se na slova, že je vázán rozhodnutím synodu a že je může jen »ohlásiti«. — Mladší člověk, rovněž v kněžském obleku, hned nato prohlásil, že »beseda je skončena«.

Taková je historie o metropolitovi Sergijovi, žijícím v ubohé uličce na moskevském předměstí v klášterní přísnosti s křesťanskou smířlivostí — mučedníka za svého Boha, za víru a za svou vlast« — píše dopisovatel »Kölnische Zeitung«. »Kde na světě bylo by možno najít člověka, který s radostí vzal by na sebe mučednictví lži?«

I přes to však, že byla hned zřejma vynucenost projevu a jeho bolševická koncepce, vzbudilo vystoupení Sergijovo veliké pobouření mezi věřícími. Moskevští věřící mu vytýkali, že se dal znásilnit, že měl odmítnout učiniti takové prohlášení v době pronásledování kněží, kdy veřejné rouhání a boj proti všem církvím, sovětskou vládou zřejmě schválený a vedený, dostoupil nesnesitelného stupně. Metropolita se bránil, že otištěný text nesouhlasí s jeho odpověďmi a dovolával se ostatních biskupů. Věřící žádali, aby veřejně v kostele potvrdil, že jeho projev byl vynucen a falšován. Dokonce byl na metropolitu prý podniknut osobní útok a v kostele byl vypískán a potupen.

Zahraniční církev ruská také metropolitu Sergije odsoudila. Z rozhodnutí metropolity Jevlogije, hlavy ruské církve v Evropě, přestalo se v chrámech patriarchální církve vzpomínati v modlitbách metropolity Sergije a místo něho konají se modlitby za zákonného zástupce patriarchy, metropolitu Petra Krutického, jež dosadil sám patriarcha Tichon před svou smrtí a jehož bolševici uvěznili, neznámo kde.

Postavení Sergijovo v pravoslavné církvi ruské je zvláštností. Jeho funkci, náměstka strážce patriarchálního trůnu, pravoslavná církev dosud neznala. Když totiž Tichon (bez tak jen intervencí papežovou zachráněný od smrti nebo vyhnanství), po přestávce 200 let opět patriarcha pravoslavné ruské církve, byl na smrtelné posteli, jmenoval podle dřívějších předpetrovských tradic, až do zvolení nového patriarchy, strážcem osiřelého trůnu svého spolubojovníka arcibiskupa Petra Krutického. Avšak záhy po Tichonově smrti byl Petr Krutický před sovětskými administrativními úřady obžalován z protisovětských rejdů a vypovězen do koncentračního tábora nejprve na Solověcké ostrovy, později kamsi jinam. Do svého úřadu se nevrátil. Aby však vedení církve nezůstalo bez viditelné hlavy, byl synodem jeho náměstkem zvolen metropolita z Nižního Novgorodu, Sergij, a to hlavně pro svou energii a úctyhodnost. Dlužno podotknouti, že sovětské kruhy aranžovaly v roce 1923 církevní sněm, který patriarchát vůbec zrušil, ale pravoslavní věřící pravoplatnost tohoto sjezdu popírají a patriarchát, ač osiřelý a zbavený nejen patriarchy, nýbrž i přímého strážce jeho trůnu, existuje fakticky dále.

Bolševici, mající strach z mezinárodního finančního kapitálu, jehož úvěrů přece potřebují, a ovládaného židovstvem, vyvolali hned po projevu Sergijově i protest židovstva proti papeži a na obranu sovětů a jejich poměru k židům.

Sovětské listy otiskly svolání několika rabínů, jimž v čele

je rabín v Minsku, Menachem Glusim, určené pro všechny věřící židy. V tomto svolání se co nejostřeji odsuzuje akce některých židů v cizině, namířená proti sověтовému režimu.

»Jsme hluboce rozhořčeni, že pařížský rabín se zúčastnil společné bohoslužby s vůdcem černé sotně, metropolitou Evlogiem, známým původcem pogromů na židy za carské vlády. Jsme hluboce rozhořčeni svoláním papežovým ke křižácké výpravě proti sověтовému svazu a nechápeme, jak možno jménem náboženství vydávat výzvu, která může vésti k největšímu krveprolití.« V svolání se dále praví, že židé v sověтовém svazu nepotřebují žádné ochrany, že sovětový režim je jedinou vládou, která otevřeně potírá každé hlásání antisemitismu. »Jsme proti propagandě komunistické strany, namířené proti náboženství, ale spravedlnost nás nutí, abychom prohlásili, že komunisté rozhodně bojují proti antisemitům. Sám Lenin vydal dekret, v němž se antisemité prohlašují za nepřátele lidu. Zatím co v Palestině za anglického protektorátu stále ještě jsou možny krvavé výtržnosti Arabů proti židům, zatím co v Rumunsku a v jiných zemích jsou možny pogromy proti židům a veřejné antisemitské štvánice, všechna veřejnost sovětového svazu rozhodně potírá jakýkoli antisemitismus.« Svolání dále zdůrazňuje, že teprve sovětový režim poskytl židům právně rovnoprávnost. Rabíni prohlašují, že za sovětového režimu nikdy nebyli stíháni pro náboženské přesvědčení. I když v několika případech duchovní byli potrestáni pro překročení sovětských zákonů. Všechny náboženské obřady, modlitby, obřízka atd. jsou konány úplně nerušeně a nikdo není pro ně stíhán. Pověsti rozšířené v cizině o domnělém zastřelení rabínů a jiných těžkých trestech jsou bezpodstatné. Po celou dobu trvání sovětského režimu nebyl žádný rabín zastřelen, žádnému rabínovi nehrozil, ani nehrozí trest smrti či jiný těžký trest. Zavírání synagog děje se na žádost širokých židovských vrstev, ale nikoliv na naléhání úřadů. »Jsme tím ovšem omezováni ve své činnosti, ale jsme přesvědčeni, že zbožnost židů v sověтовém svazu je stále ještě mnohem větší než domnělá zbožnost v jiných zemích. Nemůžeme zamlčeti, že ani papež, ani arcibiskup v Canterbury nikdy nic neučinili, když židé byli pronásledováni za carského Ruska, nebo když za tažení Denikinova a jiných bělogvardějských vojsk v Ukrajině r. 1918 a 1919 byl zavražděn rabín Hain, známý všemu orthodoxnímu židovstvu a když Thora, poskvrněná krví starců a nevinných lidí, byla pošlapána na zemi. Vyzýváme pravověrné židy, aby ze všech sil protestovali proti novému křižáckému tažení a aby nezapomněli, že

jeho původci chtějí vrátiti všecku moc černé sotni a naši zem chtějí zaplaviti krví.«

Invektivy rabínského protestu proti papeži jsou naprosto neoprávněné. Rabíni se dovolávají jednoho případu vraždy rabína a několika jiných aktů revoluční msty vzájemně se potírajících vojsk a nikterak si nevšímají, že vedle těchto kapek židovské krve tekly potoky krve křesťanské. Tenkrát, když šlo o vzájemný boj dvou revolučních sil s převahou motivů politických, papež neprotestoval, dbaje dlouho potom ještě s nejzazší úzkostlivostí, aby náboženský protest nespojoval s žádnou akcí mocenskou. Papež Pius XI. až na hranici dovolenosti dbal zásady, že mocnosti, které jsou, od Boha jsou. Svatý Otec si nevzal za záminku k protestu jednotlivý akt teroru nebo zla, provedený v sovětském svazu (jak by to chtěli rabíni), aby protestoval proti státu, uskutečňujícímu protikapitalistický sociální řád, poněvadž nikdy papeži nepřišlo na mysl brániti kapitalisticko-hospodářskou soustavu. Pius XI. se ozval ve chvíli, kdy bylo z mnoha důkazů zřejmo, že sovětská vláda vede útok na vyhlazení náboženství i v životě soukromém, kdy ničí i omezenou svobodu náboženskou, kdy se zvýšenou, programovou intenzitou chce vyhladiti vědomí Boha z duší lidu. V této dokonale volené chvíli, kdy protipřirozenost bolševismu se objevila všem zřejmou, povstal Pius XI. a tím také zabil už předem sovětskou výtku, že jedná v zájmu kapitalistických států. Aby se vyhnul zcela těmto prolhaným pomluvám, nesměl by papež pravděpodobně vůbec na ochranu křesťanství vystoupiti.

Část rabínského projevu ovšem odpovídá skutečnosti, neboť židé mají v sovětském státě vliv, jaký dříve nikdy neměli. Desetitisíce se jich nastěhovalo do Moskvy a Leningradu, měst předtím zakázaných, veliké procento je jich na vedoucích místech státních a v celém aparátu komunistické strany, oni z části organisovali protináboženský boj a atheistickou propagandu v pravoslavném lidu. Oni jsou skutečně privilegií třídou v sovětech, třebaže jejich nepmani byli také jako kapitalisté a třídní nepřátelé navenek pronásledováni. Sovětská vláda je proti všem náboženstvím, proti theismu vůbec, ale v měřítku pronásledovaného pravoslaví a s ohledem na to, že mnoho židů je angažováno v atheistické propagandě, a konečně vzhledem k mimořádné citlivosti anglosaského židovského kapitálu k pronásledování židů, je postavení židovstva v sovětském režimu ze všech náboženství nejlepší. Účast židovstva na vybudování teorie socialisticko-revoluční je ostatně od Marxe a přes řadu socialistických vůdců po něm k Trockému zcela jedinečná, takže mnozí v zúženém vidmu

viděli bolševickou revoluci hlavně jako dílo negativismu židovského a mstu nad společností křesťanskou. Velikost krise moderní společnosti tím ovšem vyjádřena není.

Zahraniční židé mimo Rusko ostatně se oficielně připojili k protestům proti pronásledování náboženství v sovětském svazu.

Odpovědi všech církví Rykovovi.

Na všechny projevy sovětské, Rykovův, Sergijův, rabínský i všeho sovětského tisku, jenž jedním dechem popíral pronásledování křesťanství a druhým rozněcoval bezvěrce k úplné likvidaci »pověry náboženské«, v zápětí dali katolíci pádnou odpověď.

»Osservatore Romano«, úřední list papežský, napsal: »Máme doklady, dokumenty a statistiky, které vyvracejí všechna opačná tvrzení. Svatá Stolica má k ruce zprávy dvou katolických biskupů, které sovětská vláda jako biskupy vůbec nezná. Oba biskupové žijí jako dělníci, aby unikli pronásledování vlády a mohli ukojit náboženské potřeby katolických Rusů. Projevy náboženského kultu musí měnit neustále své místo, takže katolictví se v sovětech stalo vlastně skoro církví katakomb. Biskupové praví, že je dojímá věrnost, s jakou katolíci lnou k své církvi.«

Protináboženský teror také trval i po sovětských popřeních jeho dále.

»Rzecz pospolita« oznámila, že lucký katolický biskup Szolomžek pobyl na sovětském pohraničí v Korci, aby seznal situaci uprchlíků ze sovětského Ruska, překročivších hranice na Volyňsku. Biskup se přesvědčil, že všichni uprchlíci již obdrželi od polských úřadů právo asylu a jsou na svobodě. Uprchlíci vypravují o násilné kolektivisaci, uskutečňované bolševiky. Katoličtí uprchlíci vypravují také o pronásledování katolického duchovenstva. Kněz Alexandr Kuczyński byl zatčen v Zwiagalu a v žaláři smrtelně onemocněl. Za několik dní také zemřel. V Umani bolševici zavřeli katolický kostel. V Novém Zavodě zatkli bolševici katolického kněze Strusovicze. V Dovbuši zatkli katolického faráře a přes 200 osob, hlavně žen, zúčastnivších se demonstračního projevu proti jeho zatčení.

Biskup d'Herbigny v přednášce v papežském výchovném ústavu začátkem března vyvrátil Rykovovy řeči o náboženské svobodě citáty ze sovětských listů a řadou faktů. D'Herbigny odvolává se na statistiky, uveřejněné v »Izvěstijích«, dokládá, že bylo zavřeno od 15. XII. do 25. I. přes 2000 chrá-

mů. »Bezbožnik« oznamoval 1. února zboření kláštera Simonovského v Moskvě a 15. února zboření 50 synagog.

»Izvestija« psaly 8. ledna: »Neváhati: sta kostelů bylo zavřeno, tisíce zvonů sňato s věží, tak jest nadšen proletariát sovětského Ruska pro boj protináboženský. Úspěch tento musí býti konsolidován, využit pro ustavičný a intenzivní zápas proti popům a sektářům.« — »Izvestija« ze 7. ledna uveřejnily depeši z Luganska, oznamující, že o vánocích pracovali všichni dělníci. »Pochopili tedy rozkaz: Kdo nepříjde do práce, bude to musiti vysvětliti před kolektivem.« V elektrárně moskevské ze 2.000 dělníků jen 20 jich nepřišlo do práce. Těch 20 sotva bude dále ponecháno v továrně — dodával bolševický list.

Jak oznámila moskevská »Agence Tass« ze dne 20. února, dosáhl počet atheistů-bezbožníků čísla 2 a půl milionu. »Izvestija« v čísle ze 17. února uvádějí jich dva miliony. »Agence Tass« oznamuje, že bylo zavřeno dosud 3500 chrámů.

Odkřesťanění největší jest u dětí. »Rabočnaja Moskva« dí, že 5000 dětí bylo přítomno na vánočním karnevalu, a že zástupy dětí po celý den se rozbíhaly po městě, plivaly po ikonách a snažily se konati toto dílo po celý den.

Ale sovětský atheismus chce odnáboženštit i sám klerus. Hierarchie jest zdiskreditována a jedni jsou štváni proti druhým. Proti kněžím se vzbuzuje zášť a činí se vše možné, aby byli přinuceni k odpadu. Někteří přirozeně klesají, ale jsou mezi nimi i hrdinové víry, kteří trpí i nejhorší muka, než aby zradili svoji víru.

Rykov a Sergij prohlásili dále, že kostely jsou zabírány nebo bořeny na přání obyvatelstva samého. Je to lež a bolševický tisk usvědčuje oba jmenované ze lži. »Bezbožnik« mluví o zástupech, které chránily Simonovský klášter, a které musily býti vojskem rozehnány. »Izvestija« píší o popravě mužů, kteří na znamení protestu proti tupení náboženství nosili na svých prsou bílý kříž. Při zavírání katedrály v Charkově došlo ke krveprolévání, a moskevské listy často píší, jak chrání věřící své kostely a kněze. Ostatně potvrzuje to nynější kongres atheistů, který zasedá v Kijevě. Bylo usneseno zavřít chrám sv. Valdemara, poslední chrám kijevský, zvýšiti ještě propagandu protináboženskou, hlavně proti katolické církvi, ježto kněží jsou prý »agenty fašismu«. Byl konstatován smutný fakt, že při zavírání chrámů jsou vražděni šířitelé atheismu a týráni od pobouřeného lidu. Bylo projevováno rozhořčení nad tím, že v některých velkých továrnách nemohou atheisté, delegáti »Nevěrecké ligy« vůbec mluvit, že

mohou mluvit jedině tehdy, když jest povolána k jejich ochraně policie.

Jest zřejmo — děl d'Herbigny — že hlavním předmětem činnosti vůdců přemnohých není ani blahobyť země a lidu, nýbrž rozšíření bezbožnosti s nejhroznějšími a nejhnusnějšími důsledky. Nešťastníci, kteří se opovíží odepřítí svoji spolupráci k tomuto hanebnému dílu, jsou deportováni na Sibiř, do ledových krajů a vydáni na pospas tak hroznému osudu, že i ty nejhorší scény, které popisuje Dostojevský, nejsou ničím proti jejich utrpení. Zlo mravní kráčí spolu se zlem fysickým a nedávné ankety dokázaly, že v některých krajích skoro všecko obyvatelstvo jest zamořeno přijící, jež rádí i mezi samými dětmi.

Ale přes to vše — končí d'Herbigny — praví představitelé ruské duše zůstávají věrni Kristu a mají vytrvalost, jež jest zárukou vítězství. Jediným prostředkem, jímž můžeme pomoci, jest modlitba. Jedině ona bude moci zachrániti ruský lid a celý svět od divoštvy, jež jej ohrožuje. Spojme se tedy se Svatým Otcem v modlitbě: »Spasiteli světa, zachraň Rusko!«

V prvních březnových dnech ostatně náčelník svazu bojujících bezvěrců SSSR., F. Jaroslavskij, vystoupil »na protináboženské universitě« v Moskvě, a vedle hanobení papeže prohlásil, že úkolem bezvěrců bude nyní zesílit protináboženský boj a rozšířiti jeho měřítko. Zároveň vybídl bezvěrce k tomu, aby protináboženský boj vedli systematicky, podřizujícíce ho úkolům třídního zápasu, vybízel je, aby napomáhali k tomu, aby lidé chápali všechny věci ryze materialisticky a aby stejným způsobem vykládali i vztahy mezi lidmi.

»Rozumí se samo sebou, že bezprostřední boj proti náboženským organisacím, bezprostřední boj proti »kněžourství« je přímo úkolem materialistického životního názoru. Nás nepoděsí ani vystoupení římského Otce, nás nepoděsí ani vystoupení »římské mámy«, kdyby nějaká byla.«

Moskevský dopisovatel »Berliner Tagblattu«, Paul Scheffer, jenž po 10 letech své zpravodajské služby byl z Moskvy vypovězen, odpověděl v »Berl. Tagblattu« 9. března takto:

»Protože se po celá 2 poslední léta čekalo, že nastane doba »čistého« komunismu, zvýšilo se pronásledování náboženské nesmírně, často úplně groteskně. Rykov, který se musí nechatí Stalinem zneužiti k různým prohlášením, to ovšem demontuje. Nezná prý případu, aby lidé byli pronásledováni nebo vězněni pro víru. Je to nejlepší a nejsmutnější sovětská dialektika. Rykov totiž nemluví ani o vyznávání nějakého náboženství, ani o projevech náboženského kultu. Nesmírný

počet lidí byl v těchto letech potrestán pro projevy čistě náboženské, miliony obávají se denně téhož nebezpečí. Může Rykov popřít, že v mnohých ruských městech byli ze služby propuštěni státní úředníci jen proto, že nechtěli podporovati protináboženskou propagandu? »Nevyčistily« se university, úřady atd. od všech lidí, kteří se s rodinami zúčastnili velkonočních bohoslužeb nebo dokonce chodili pravidelně do kostela? Nebyly zavřeny a až na pobřeží Ledového moře vypovězeny jeptišky jen proto, že byly přistiženy ve svém bytě při zpěvu Te Deum? Nebyly vězněny jeptišky jen proto, že ošetřovaly nemocné kněze? Nebylo v roce 1929 zapovězeno pod těžkými tresty kupovati a prodávati vánoční stromky? Nevyzvídá se ve škole na dětech, co si myslí jejich rodiče o náboženství, slaví-li svátky a chodí-li do kostela? Ani se neptám, co se děje s kněžími, jimž zavřeli kostely. Rykov tvrdí, že kostely se ruší na přání mas. Ale sám ještě v roce 1929 v létě prohlásil za skandál, že se chrámy s takovými zámkami ruší, a po tomto prohlášení dokonce rozzuřený dav napadl milici, která při zavření kostela asistovala. Mohu každého ujistit, že Voltaire by mohl na hrubost a zvilou ubohost těchto volnomyšlenkářů dělati lepší a žíravější vtipy, než na bigotnost své doby.«

»Russisch Evangelisches Pressedienst« otiskl z atheistického sovětského listu »Bezbožnik« zprávu o zavření kostela Proměnění Páně v Kirmy, městě o 15.000 obyv. Dělníci si prý vyžádali zavření kostela. Lid se zavření vzepřel, obklopil kostel a po tři dny bděl, aby bolševici nemohli do něho vtrhnouti. Komunisti a vojáci na koních se marně namáhali vytlačit lid od drahého chrámu. Pop a s ním několik věřících, kteří stáli v čele věřícího lidu, byli odsouzeni k trestu smrti a byli hned popraveni. Několik ostatních bylo odsouzeno k desítiletému žaláři.

Sovětská vláda tedy nepochodila, zapřevši v rozhodné chvíli nos mezi očima, vlastní své zákonodárství a teror atheistů po celém Rusku, rozšířený s plánem pětiletky a kolektivisace i na vesnici.

V sovětském svazu ovšem vláda rozvinula širokou akci proti papežovu protestnímu listu. Uspořádala sama velkou řadu veřejných demonstrací protipapežských, hlavně v Moskvě a Leningradě, ale i ve většině velkých měst ostatního Ruska, Charkově, Kijevě, Oděse a j. Největší demonstrace byly v Moskvě a Leningradě. Zástupy demonstrantů, připravených předběžnou agitací, prošly hlavními ulicemi Leningradu s rudými prapory a hesly: »Ruce pryč od sovětského svazu!«, »Odvedeme dětské masy od popske kleriky!«

Na balkoně moskevského sovětu byly shromážděny sovětské oficielní osobnosti Moskvy a davy nesly protináboženská hesla s hesly pětiletky. Demonstrace trvaly do večera za svitu pochodní a raket. Rozumí se, že sovětský tisk účinně vedl a doprovázel tyto oficielně nařízené protesty.

Sovětským odmítnutím papežského hlasu a vyhrůžkami ostatní svět byl v protestech jenom utvrzen a ozvaly se postupně v souhlasu s Piem XI. všechny církve křesťanské, především ovšem pravoslavná za hranicemi Ruska.

Provolání metropolity Antonína.

Předseda arcipastýřského synodu ruské zahraniční pravoslavné církve, metropolita Antonín, uveřejnil toto svolání: »Svatá Rus byla vydána do rukou nepřátelům Kristovým, kteří pronásledují zbožnost. Beztrestně boří chrámy a kláštery, pobíjejí služebníky Boží a rozkrádají církevní majetek, strhujíce drahocenné řízy s posvátných ikon a vybírajíce zázračné ostatky ze svatyní a dynamitem vyhazujíce do povětří starodávné kobky, jak jsem to vše předpověděl roku 1905 na slavnostní liturgii v petrohradské katedrále sv. Izáka, nyní bolševiky zrušené a vydané do rukou rouhačů. Oni to byli, kteří vyhodili do povětří Simonův klášter u Moskvy, v němž byla pohřbena těla dávných ruských reků, životy obětovavších za svatou Rus, jako byli Perěsvět a Oslab, zabíjí na Kulikovém poli vojsky Mamajovými. Ruští lidé z dálky pohlíželi na to, jak se řítí ohromné klášterní zdi a nebetyčná zvonice, plakali hořce, padali tváří k zemi, ale pohříchu se neodvážili pozvednouti rukou svých proti bezbožným zlosynům.

Zavřený stojí posvátný Kreml v Moskvě, zničena Iverská kaple, kam spěchal pokloniti se a modlitbu svou složiti každý křesťan, jenž do Moskvy zavítal, počínaje cary ruskými. Posvátná Lavra Kievsko-Pečerská a Sergievova byly vydány rouhačům a kostely v nich zavřeny. Z 50.000 pravoslavných chrámů čtvrtina jich byla zničena a lidé oněmělí hrůzou a zármutkem všechno to snesli. Do starobylé Solovecké poustevny, kam dříve zbožní poutníci putovali z krajů tisíce verst vzdálených, táhnou se nyní lidé s řetězy a okovy na rukou, klesající pod ranami zločinců, místo dřívějšího jasu této zázračné poustevny vidí před sebou jen nejčernější tmu, žalář, ulámané kříže a nástroje pro nejhorší mučení, které největší část těchto nucených poutníků svrhne do hrobu. Ruští lidé — vyzývám vás znovu k boji proti nepřátelům Kristovým — bolševikům a ostatním hanobitelům Boha — jsa hotov

první umřítí v tomto boji! *Metropolita Antonín*, Sremské Karlovice, Jugoslavie.«

Ústřední výbor ruské selské strany »Krestjanskaja Rossija« se usnesl vydati k evropskému veřejnému mínění a k zemědělským organisacím Evropy a Ameriky svolání, ve kterém praví:

»Můžeme se zadostiučiněním vítati toto hnutí, vidouce v něm zákonný protest proti utlačování svobody a svědomí člověka. Opírajíce se o nesčetná svědectví a nevyvratitelná data, prohlašujeme, že bolševická vláda lže, když se svými orgány a ústy lidí, ukřičených a zmučených všemožnými útrapami, snaží vyvracet skutečnost, že náboženství je pronásledováno, tvrdíc, že k zavírání a boření chrámů dochází z vůle a přání obyvatelstva. Ve skutečnosti však to, co se dnes děje na tak zvané komunistické »náboženské frontě«, nemůže vzbuditi pochybností o tom, že zde máme co činiti s nejhrubším a nejbezuzdnějším bolševickým terorem, provázeným násilným bořením chrámů, zatýkáním, uvěznováním, vypovídáním a vraždami duchovních a věřících. Bolševický teror počav se ve městech, rozlévá se nyní po venkovském Rusku. Tento teror není nahodilý nebo pomíjející zjev, neboť tvoří článek celkové politiky teroru, jímž nynější státní moc vládne zemi, doufajíc ve svém šílenství, že se jí podaří přebudovati nejprve ji a pak celý ostatní svět na komunistických základech. Náboženský teror a s ním i jiné formy politického teroru ustanou teprve tehdy, až bude nastolen řád, za který bojuje ruský národ a my v jeho řadách — řád svobody náboženské, politické i hospodářské. Boj za osvobození pokračuje pomalu, za těžkých muk, ale pokračuje neúprosně. A za každou pomoc, za každou, byť jen mravní podporu, může býti ruský národ jen vděčným.« — Svolání je podepsáno členy předsednictva ústředního výboru strany »Krestjanskaja Rossija«: A. Argunovem, S. Maslovem a A. Bemem.

Jihoslovanský pravoslavný synod rozeslal všem eparchiálním arcipastýřům nařízení krátce nato zemřelého patriarchy Dimitrije, aby v neděli Pravoslaví (v první neděli velkého postu) za bohoslužeb byly ve všech chrámech vzneseny k Všemohoucímu modlitby za záchranu ruské církve a proslovena kázání, jež by vysvětlila lidu, jakým strašlivým mukám je nyní vydána ruská pravoslavná církev a bratrský národ ruský.

Svatý synod bulharské pravoslavné církve nařídil, aby 9. března ve všech bulharských chrámech bylo v kázáních protestováno proti pronásledování náboženství v SSSR., aby bylo slouženo rekviem za oběti pronásledování a aby byly vykoná-

ny modlitby za blaho ruské církve. Mimo to zvláštní komitét v čele se sofijským metropolitou Stefanem pořádal veřejné protestní tábory proti sovětské kampani protináboženské.

Svatý synod řecké církve pravoslavné zaslal protest Společnosti národů a zároveň žádost, aby Společnost zakročila proti pronásledování církví v Rusku.

Protestovaly dále církve protestantské. Generální synod staropruské unie vydal protestní prohlášení; spolek »Der deutsche Lutherring« v Berlíně uspořádal v neděli 23. února protestní schůzi; národní rada svobodných církví v Anglii přijala resoluci, ostře odsuzující ruské pronásledování.

Sbor anglikánských biskupů prohlásil, vyzýváje věřící k modlitbám, že sověty musí dbáti zásad civilisace a lidské spravedlnosti, chtějí-li udržeti dobré styky s Velkou Británií. Král anglický zmínil se ve svém poselství, že církve prokazují vládám při řešení naléhavých otázek neocenitelné služby, které zajišťují pokroky civilisace.

Americký výbor pro ochranu práv na svobodu svědomí a národních menšin zaslal dopisy prezidentu Hooverovi, státnímu tajemníkovi zahraničních věcí a senátorovi Borahovi (známému příteli sovětů). Výbor žádal, aby sovětská vláda nebyla uznána dotud, dokud nezanechá pronásledování církví.

»Luteránský Světový konvent« vydal provolání k 80 milionům luteránů, rozptýlených po celém světě, aby se modlili za pronásledované pravoslavné ruské vyznavače. Americká »Národní luteránská rada« přijala protestní resoluci proti sovětské vládě.

Předsedové evropské, britské a pravoslavné skupiny »Oekumenické rady pro praktické křesťanství« (Štokholmská světová církevní konference) vydali tento projev o pronásledování náboženství v sovětovém svazu:

»Jsme hluboce dojatai zprávami o těžkém útisku svobody náboženství a svobody svědomí v Rusku. Není ani naším úkolem, ani naším úmyslem, abychom se vměšovali do vnitřní politiky Ruska. Ale pro svoji odpovědnost jakožto služebníci našeho Pána a Spasitele Ježíše Krista a pro svoji věrnost k štokholmskému poselství z roku 1925 pozvedáme své hlasy k protestu. Ujišťujeme svým nejhlubším soucitem ty, kdož jsou dotčeni a uraženi ve svých nejsvětějších lidských právech. Napomínáme své souvěrce ve všech zemích, aby ještě věrněji než dosud se v modlitbě a přímlově spojili s těmi, kdož jsou utiskováni, a aby pokorně prosili všemohoucího a nejmilosrdnějšího Boha, aby těm, kdož jsou utiskováni, poskytl sílu k vytrvalosti, aby zakončil utrpení našich bratří a aby nás všechny povzbudil k novému pokání za všechny

poklesky křesťanstva a k nové bratrské službě v následování našeho Mistra. — V Berlíně, Manchesteru, Londýně a Upsale.« (ČTK. 15. března.)

Americký židovský kongres přijal resoluci, odsuzující nesympatizující náboženské pronásledování v Rusku a žádající, aby američtí židé za součinnosti zástupců všech ostatních náboženských vyznání vynaložili veškeré úsilí na to, aby učiněn byl konec tomuto hrůzostrašnému násilí, páchanému — ačkoli to zní velmi podivně — jménem sociální spravedlnosti!

Zástupci nejen katolické církve, ale i protestantské ve Spojených státech se rozhodli pořádati 16. a 19. března bohoslužby a modlitby za ukončení štvanic proti víře v sovětském Rusku. Rabín Weiss, jenž náleží k nejvlivnějším představitelům židovstva, prohlásil na banketě americko-židovského kongresu, že nesloží zbraně dotud, pokud sovětská republika nezanechá pronásledování a nedá všem občanům náboženské svobody.

Člen zastupitelské komory ve Washingtoně Fish podal ve sněmovně resoluci, prohlašující, že Spojené státy neuznají sovětské vlády, pokud se nevzdá proticírkevní politiky. V resoluci se vyslovuje ochota, pomoci pronásledovaným věřícím v boji se sovětskou vládou. (Resoluce je pochopitelná tím, že každé zasedání zákonodárných sborů v USA. se zahajuje modlitbou.)

První komora holandská odevzdala vládě memorandum, v němž žádá, zda by nemělo býti uvažováno o společném zákroku evropských mocí anebo o odvolání na Svaz národů.

Tyto doklady o mocném, světovém ohlasu papežského protestního listu, vybrané ze všech církví a zemí, ukazují jednak, že existuje v celém kulturním světě určitý consensus, určitá jednota názorová o základních lidských právech, jež žádný státní režim nesmí porušovat, jednak svědčí o vzestupu mravní autority papežovy po světové válce. Dlouhá staletí do minulosti bychom museli jít, abychom se setkali s tak obecnou souhlasnou odezvou papežova činu.

V tomto ohledu pozoruhodná byla ještě úhrnná nálada v emigrantském ruském tisku, z něhož některé hlasy již byly uvedeny. Dr. Valerij Vilinski, pravoslavný Rus, spolupracovník myšlenky unionistické, žijící nyní na Moravě, napsal o tom tento posudek:

»V dnešní době jsou prožatím ještě četné překážky ku vzájemnému sblížení katolíků a pravoslavných; dílo sjednocení církví jest věcí dosti vzdálené budoucnosti. Dnes jest zapotřebí starati se toliko o to, aby obě strany naučily se viděti navzájem ve správném světle: dosud tomu překážela okol-

nost, že Rusové spatřovali v katolictví jakousi sobě nepřátelskou moc. Nyní fakta, nikoliv slova, ale fakta, ukázala názorně, že podobné mínění jest zcela neodůvodněné a nachází se v přímém rozporu se skutečností. Právě Svatý Otec to byl, který první pozdvihl hlas proti pronásledování nešťastného pravoslaví. Skutečnou a upřímnou lásku lze poznati toliko v neštěstí. Ale podobná láska nachází cestu k nejnedůvěřivějším srdcím, vítězí nad předsudky a podezřívavostí, poněvadž jest nezištná a čistá. Dnešní protest sv. Stolicе neomezuje se na politickou pomíjející stránku věci: snad teprve v budoucnosti poznáme jeho význam a následky v celém rozsahu.

Emigrantský tisk, jakožto jediná svobodná ruská tribuna, s vděčností zaznamenal všechny tyto protesty a zdá se, že byl poněkud překvapen okolností, že právě katolíci tak upřímně se ujímají Rusů. Ale přece v hlasu emigrantských novin stále zněl motiv jisté nedůvěry a byla patrna tendence vykládati tyto projevy nikoliv jako spontánní hnutí, nýbrž jako činy určitých, »zvlášť šlechtných« jednotlivců. Když však počátkem února byl uveřejněn list Sv. Otce kardinálu Pompillimu, volající křesťanský svět k horlivé modlitbě, led se prolomil a zdrženlivý poměr zcela zmizel. Na jeho místo nastoupila nová víra a pocit upřímné vděčnosti.»

Pařížské »Obrození«, časopis to blízký metropolitu Evlogiovi, uveřejnilo úplný text dopisu Sv. Otce a v řadě článků zdůrazňovalo morální autoritu papeže. Orgán metropolity Antonína »Novoje Vřemja«, jenž dosud velmi nepřátelsky se díval na katolictví, věnoval vatikánskému projevu řadu statí, zvlášť v číslech 2641, 42, 44 a i tyto články překypovaly pocitem vděčnosti a úcty. Dokonce varšavský deník »Za svobodu«, který nejednou svedl krutý boj s polským katolickým klerem, zdůraznil nyní šlechtnost a velkomyslnost Sv. Otce. Berlínský a balkánský tisk referoval ve stejném smyslu.

List pravoslavného metropolity Piu XI.

Zvláštního historického významu pro poměr pravoslaví a katolicismu jest děkovný list hlavy ruské církve pravoslavné v Polsku, metropolity Dionysije, zaslaný o velikonocích papeži Piu XI., v němž metropolita píše:

»Z dopuštění Božího a z vůle lidské se stalo, že se rozpadla jednotná kdysi církev Kristova právě tehdy, když její záře a moc obklopila celý starý svět, kdy neměla silných nepřátel lidských. Nastaly doby velikých otřesů za našich časů a nebyvalá neštěstí dolehla na sta milionů křesťanů. Neje-

nom hlad, muka a popravy počaly drásati jejich pomíjející těla, ale ďábelská moc vztáhla své lačné ruce také po jejich duších. Na široších lánách Rusi zavládla zlovolnost lidí, kteří řekli jako blázen v srdci svém: »Není Boha!« Samo pojmenování »křesťan« bylo zakázáno a pro věřící v Spasitele našeho nastaly doby horší dob Neronových a Diokleciánových. Svět dlouho mlčky pohlížel na tyto strašné zločiny, avšak konečně nemohli lidští bratři již zůstatí lhostejnými.

Lidé, jež Hospodin postavil na stráž a určil, aby byli vůdci duší, vyzvali své duchovní dítky, aby vyslaly své modlitby k trůnu Nejvyššího za trpící bratry pokrevné a souvěrce. Zmizely dočasné různice, zapomnělo se na různost myšlení, křesťanstvo, náležející ke všem jednotlivým církvím, splynulo ve společné vroucí modlitbě. Víme, že zvěst o této zázračné jednotě zdolala všechny překážky a pronikla k těm, jejichž jménem se stala skutkem, a vlila do jejich duší novou odvahu, dodala jim síly k dalšímu boji za víru a pravdu Boží, utužila v nich a upevnila jistotu vítězství. Jejich srdce se naplnila radostí, láskou a vděčností ke všem vzdáleným i blízkým spolubratřím, k těm, jejichž výzva sjednotila lidstvo v modlitbě za mučedníky ruské země. Avšak národové sovětských republik jsou v takové situaci, že nemohou a nesmějí vysloviti těchto svých citů. Nejen že nejsou s to, aby poděkovali a radovali se, ale jsou nuceni mluviti a chovati se opačně ústy svých duchovních zástupců, kteří jsou k tomu donucováni zlými pletichami a veřejným násilím neznabožské sovětské vlády. Teprve pak, až s nich spadne nečestné jho, budou moci dáti průchod svým pravým citům, vysloviti svou vděčnost těm, kdo v těchto nevýslovně těžkých dobách pozvedli svůj hlas na jejich ochranu a spásu.

Jako duchovní arcipastýř pravoslavné církve v Polsku, hraničícím se sovětským Ruskem, zblízka znám a cítím právě smýšlení svých souvěrců a bratří, zmítajících se v mukách na oné straně hranic. Můj ovčinec tvoří část týchž pravoslavných národů, jaké tvoří nejvalnější většina trpících křesťanů sovětského svazu, je s nimi spojena svazkem pokrevně příbuzenským i sousedským, cítíc a prožívajíc všecka jejich neštěstí jako svá. A proto, dokud s oné strany hranic sovětských nemůže k nám proniknouti pravdivý hlas vděčnosti, pokládám za svou povinnost a právo jménem nevinných trpitelů, odsouzených k mlčení, vysloviti nejupřímnější a nejvroucnější dík Vaší Svatosti jako tomu, jehož vůle, bratrská láska a touha po pravdě Kristově vzbudily k životu zázrak všekřesťanské sjednocené modlitby a poskytly útěchy našim zuboženým a utýraným bratřím v sovětském svazu socialis-

tických republik. Zároveň tlumočím Vaší Svatosti své vroucí sympatie za to, že za Vaší výzvu k útrpnosti, lásce a modlitbě vzpláli k Vám nenávisť zlí lidé a počali hanobiti i Vaše jméno. — *Dionysij*, metropolita varšavský, volyňský a celého Polska.«¹³⁾

Tato změna, a kdyby to byl jen počátek změny názoru ruského pravoslaví na církev katolickou a hlavně papežství, nebyla by nejmenším úspěchem papežova ekumenického, křesťanského činu.

Protestní akce světová měla přece jen úspěšný výsledek i v sovětském Rusku, kde, jak shora již vzpomenuto, byl komunistickou stranou vydán rozkaz zavíratí kostely jen tam, kde se to děje skutečně na přání obyvatelstva. Stalo se tak ovšem z části i z obavy, aby dráždění lidu neohrozilo osev, ale výsledek nesporně tu byl i pro ruské křesťanství.

Protestní akce v Československu.

Veřejná protestní akce česká, vyvolaná a široce po větších městech organisovaná Všeodborovým sdružením křesťanského dělnictva v Praze, měla zvláštní důvod a smysl v okolnosti, že komunistická sekce moskevské internacionály je i po volebním neúspěchu roku 1929 jednou z nejsilnějších komunistických sekcí ze všech států světa.

Její číselná síla sice klesla od roku 1925, kdy dosahovala více než 900.000 hlasů do poslanecké sněmovny, ale přes to zachovala si třičtvrtěmilionovou državu mezi dělnictvem, což je stále síla mimořádná.

Ve volbách do poslanecké sněmovny 27. října obdržela komunistická strana v celé republice 753.444 hlasů, což je 10·2 procent všech odevzdaných hlasů vůbec. Každý desátý volič je v Československu komunistou. Podle zemí měla komunistická strana v Čechách 398.351 hlasů (10·3 %), v zemi moravsko-slezské 162.125 hlasů (8·9 %), na Slovensku 152.385 hlasů (10·7 %) a na Podkarpatské Rusi 40.583 hlasů (15·2 %). V nejvýchodnější části republiky je tedy komunistou každý sedmý občan.

Takovouto poměrnou sílu zdaleka nemá ani komunistická strana sovětského Ruska. Komunisté českoslovenští získali značný vliv v dělnické mládeži, zvláště mezi nezaměstnaným a nekvalifikovaným dělnictvem, ale také mezi částí mládeže studované, jak na to upozornil právě za této protestní akce případ německobrodských studentů, kteří pomalovali místní kostel bolševickými hesly.

Není-li státní nebezpečí čsl. komunismu dnes vážné, je to jenom proto, že sociální a hospodářské poměry jsou poměrně dobré i přes krizi hospodářskou po letech konjunktury, ale tyto poměry se mohou změnit a komunistická akce proti-státní, kombinovaná využitím odstředivých sil menšin by nebezpečím ještě býti mohla, předpokládá ovšem existenci sovětského Ruska, zřídla revoluční akce světové.

Z těchto důvodů nabylo protestní hnutí, uskutečněné na výzvu papeže Pia XI., i aktuálního významu speciálně českého, a proto také komunistická strana se pokusila jednak mařiti schůze katolické, jednak uspořádala v některých místech demonstrativní schůze pro sovětské Rusko.

Občanská mimokatolická společnost česká i německá sympatisovala s protibolševickou akcí a v Praze byly pořádány nepolitické protestní schůze i mimo rámec katolických protestů. Na schůzích, níže zmíněných, byla také řada příslušníků i jiných politických stran než katolických; socialistické strany zachovaly celkem neutralitu, nekatolické církve československé připojily se, třeba později, k obecným protestům nekatolických církví celého světa.

Největším projevem protestu proti sovětskému protináboženskému teroru ze všech v Čechách pořádaných byla manifestační schůze pražská v předvečer světového dne modliteb, dne 18. března 1930, na Slovanském ostrově v Praze. O projevu tomto, na kterém promluvil arcibiskup pražský, primas český, dr. František Kordač, přinesl obšírnou zprávu papežský list »Osservatore Romano« s obsahem řečí hlavních řečníků i sovětské moskevské »Izvestija«, nehledě k řadě jiných listů zahraničních.

Proti této manifestační schůzi soustředil se i komunistický odpor; v továrnách rozdávali komunisté výzvu, aby si dělníci počkali na arcibiskupa, a jejich úmysl zmařiti vůbec největší veřejnou manifestaci v hlavním městě vynutil si rozsáhlou policejní ochranu, která předběžně komunisty ze schůze vyloučila, až na malý počet, jenž byl však vyloučen dodatečně, když se jednotlivci pokusili rušiti shromáždění v přeplněném velkém sále výkřiky a smrdutými bombami.

Arcibiskup dr. Kordač o myšlenkových kořenech bolševictví.

Schůzi řídil a úvodní proslov o účelu manifestace pronesl generální tajemník křesť. dělnických organizací, poslanec Alois Petr. Za nadšeného souhlasu shromáždění vzdal dík arcibiskupovi, jenž — ač stár a ne zcela zdráv — nepodleh vyhrůžkám komunistickým a svou přítomností dal katolíkům

příklad statečnosti a odvahy. Řeč arcibiskupa Kordače, jenž ohmatal především duchovní kořeny bolševictví, nebezpečí to moderní kultury bez autority společenské i mravní, budiž zde uvedena celá, bohužel oslabená o svůdný dojem živé osobnosti asketovy, i mocný hlas, jenž jako by zněl přímo z ducha a nikoli slabého těla řečníkova:

»Pro veškeré veliké historické zjevy, na př. reformaci 16. století neb velikou revoluci francouzskou 18. století, udávají dějiny jejich příčiny. — Ptáme se, které jsou příčiny zkázosného světového zjevu ruského bolševismu, abychom rozpoznali radikální jeho lék a nespokojili se jen palliativními prostředky.

Slyšme k tomu cíli svědectví odborných znalců západoevropských i ruských poměrů.

Když na počátku 19. století car Alexandr I. a jeho liberální rádcové na to pomýšleli, energickou podporou vědy Rusko co nejdříve učiniti účastným »požehnání« západoevropské kultury a civilisace, varoval tehdejší sardinský vyslanec v Petrohradě, hrabě de Maistre, cara pamětním listem, v němž stran osvěty lidu — vědou poznamenal geniální státník:

»Mimo katolickou církev věda všude zničila víru. V Rusku se obrátí nacionální charakter lidu na zlou stránku jeho; onen křesťanský fatalismus, který oduševňuje ruského vojáka a činí ho nejlepším vojákem světa, se ztratí. — Stane se z něho raisonneur a bude nebezpečnější svému pánu než nepříteli. Není člověka, který tak energicky chce, jako Rus. Běda zemi, zalíbí-li se mu n e g a c e. Stane se z něho »rienista« (nihilista), t. j. člověk, který si ničeho nevází, vše popírá, vše by chtěl zpřevracet, zbořit a zničit.«

Jak se splnilo doslova toto vědecké proroctví de Maistreevo dnes po sto letech v bolševismu! Ale rozklad hniloby západoevropské hyperkultury nepostihl jen ruské vojsko, nýbrž i nejširší vrstvy ruského národa, jmenovitě aristokracii rodu i ducha. Na doklad toho uvádím zase spolehlivého svědka, učeného knížete Gagarina, r. 1842 sekretáře ruského vyslanectví v Paříži.

Při nastoupení trůnu cara Alexandra II. vyšly Gagarinovy zprávy o vzniku a šíření ideí protestantských v Rusku, když se dříve zmínil o vlivu zednářských lóží za Alexandra I., píše: »Německá filosofie a jmenovitě ideje Hegelovy po jejich rozkladné a radikální stránce šířily se v Rusku universitním studiem za hranicemi, dokonce i pod ochranou vlády; studie v katolických zemích byly zakázány. Nedostávalo se ruských profesorů. K jejich vzdělání byli na státní stipendia posíláni budoucí šířitelé »vědy« a kultury do Berlína, kde se brzo

stávali stoupenci ideí Hegelových o všemohoucím státu, jakožto »přítomného Boha« na zemi.

Učitelové národní školy, profesori středoškolsní i univerzitní, žurnalisté a spisovatelé, vyšli z berlínské university, stali se apoštoly rozvratné filosofie v Rusku. Později přišla i filosofie nadčlověka Nietzscheho s jejím heslem: »Nichts ist wahr, alles ist erlaubt! — Nic není pravda, vše je dovoleno!«

Hlavními učiteli ruského »nihilismu«, nynějšího bolševismu, byli: na prvním místě materialista Feuerbach, pak němečtí materialisté Vogt, Büchner a Moleschott, kteří podávali ve svých spisech též materialismus a anarchistický socialismus francouzský. Známí Angličané Mill, Darwin a Lewes stali se »nesvatými otci« nihilistické theosofie v Rusku. Bolševismus vysílá své kořeny středními články nevěrecké německé filosofie a francouzsko-anglického socialismu a skepticismu až k negaci protestantismu 16. století. První negace byla nejvyšší autority náboženské v protestantismu, druhá negace veškeré autority náboženské i státní v bolševismu.

Na doklad toho mezi odbornými znalci již ustáleného poznatku, uvádím třetího svědka, našeho presidenta T. G. Masaryka, který ve svém díle: »Sebevražda jako hromadný sociální jev moderní civilisace« (Víděň r. 1881, str. 219—221) píše:

Řecká ortodoxie se rozkládá liberálním protestantismem... Vzdělaní Rusové zašlapávají ideály svého dětství, ideály svého národa... Voltaire, Byron a Schopenhauer jsou Rusům novým evangeliem. Moderní mládež, nespokojena sama sebou a se všemi sociálními institucemi, obrací svou zahořklost proti sobě a proti překážející jí autoritě státu a církve. Bezjmenné Rusko! Viděli jsme, odkud vzešlo dračí símě bolševismu; jsou to jedovaté bacily z hniloby západoevropské hyperkultury, poznali jsme připravenou pro tuto setbu v Rusku půdu, jest to nevěrecký materialismus a s ním spojený ateismus, jest to ruský národní charakter, který nese dualismus revoluce v teorii a konservatismus v praxi života, jest to zaostalost civilisace nejširších vrstev ruského národa, který dlouho ve středověku postrádal civilizačního vlivu věrouky a mravouky křesťanské západoevropských národů, jelikož úpěl v otroctví Mongolů, když na západě stoupala křesťanská civilisace a zanechala aspoň v podvědomí národů pojmy mravní závaznosti, počestnosti a svědomitosti, které u nich tvoří brzdu zvířecím sklonům člověka, i když ty články křesťanské víry, z nichž tyto pojmy povstaly, již dávno formálně se zapřely. Tato výchova středověké živé víry Rusům schází až podnes. Když carové v civilisaci pro-

meškané chtěli dohonit, šířili ideje francouzské revoluce a německého protestantismu s jeho filosofií.

Ruskou vznětlivost a houževnatost vůle převrátil nerozumný absolutismus ve fanatismus a vzdor utlačovaných otroků — poddaných, náboženský vliv ortodoxie na lid nebyl žádný, jelikož ji cesaropapismus zneužil za policejní nástroj, katolická církev byla jako výlupek veškeré nešlechtnosti pohaněna; oporu a ochranu od skály Petrovy, kterou ustanovil Kristus pravdě náboženské a svobodě lidské řka: »Petře, ty jsi skála a na té skále vzdělám církev svou a brány pekelné jí nepřemohou« — zavrhlí Rusové sami, odloučivše se v 11. století od církve Kristovy.

A tím přecházím k poslední a nejhlubší příčině zkázonosného bolševismu, k degeneraci lidské přirozenosti hříchem dědičným a svody satana. Tuto lidskou zvrhlost poznával ze zkušenosti života již Aristoteles, neznaje ještě Božského zjevení, když v knize *Politic. II.* píše: »Nejhorší a nejnebezpečnější zvíře je člověk, nekrotí-li svých vášní, ctností.« A svatý Pavel udává toho příčinu ve svém listě k Řím. (V., VII.) o hříchu dědičném, pod jehož kletbou jménem degenerovaného lidstva volá: »Já nešťastný člověk, kdo mne vysvobodí od smrti hříchu, a odpovídá: Ježíš Kristus, Pán náš!«

Tento regenerační význam křesťanství by neměli lhostejně přehlížeti moderní národové a jejich vůdcové, chtějí-li radikálně čeliti bolševismu. Z nebezpečného indiferentismu je burcuje sv. Bernard volaje: »Aut fallitur Christus, aut errat mundus — Buď se mýlí Kristus, anebo bloudí svět.« Bolševismus vede vyhlazující boj proti křesťanství, na jehož ssutinách zakládá svou říši.«

Potom uvedl arcibiskup řadu dokladů o pronásledování náboženství a kněží i o bídě dětí, jež v knížce jsou už citovány z jiných pramenů, a končil:

»Podle sv. Jana Evg. (VIII. 23.) vyčítá Kristus židům, kteří Jej, vtělenou pravdu, ukřižovali a jeho krev o pomstu na sebe a své potomky svolávali: »Vy jste z otce ďábla a chcete činiti žádosti otce svého. On byl vrah od počátku.« Tento vrah lidstva od počátku dějin je poslední příčinou nesčíslných vražd lidstva na Rusku a veškerého ďábelského boje proti náboženství.

Vůdcové tohoto boje, kteří postavili sochu Jidášovi, ztotožňují se se židy, Bohovraždníky Kristovými, svolávají s nimi pomstu Krve Kristovy na sebe a své děti; o zoufalém Jidášovi prohlásil Kristus: »Lépe by mu bylo, kdyby se byl nenarodil.« Tentýž rozsudek platí o zvrhlých vrazech ruských křesťanů, kteří se stali křtem sv. údy mystického těla Kri-

stova. Krev Kristova volá k nebi, k Otci nebeskému, ale ne o pomstu kajících, nýbrž o milosrdenství: »Otče, odpusť jim, neboť nevědí, co činí.«

I náš protest proti zvěrstvům bolševismu a dábelskému boji proti náboženství je spojen s modlitbou za kající vrahy, ale především za trpící bratry pro víru, aby vysvobození z pekla bolševismu, sjednoceni byli s církví Kristovou, v níž bude platiti i jim zaslíbení: »Brány pekelné jí nepřemohou!«

Veliké projevy souhlasu celého shromáždění, v němž mládež tvořila značnou část a v němž bylo mnoho vysokých osobností církevních, platily jak obsahu řeči, tak osobnosti arcibiskupově.

Po arcibiskupovi dru Kordačovi promluvil dr. Josef Doležal řeč, jejímž rozvedením je tato publikace, dále populární poslanec Václav Myslivec, jenž v bolševictví zhodnotil stále nebezpečí současné společnosti a její obnovy, a konečně píředitelka Schmutzerová, která ukázala na ponížení ženy ve státě bez Boha.

V neděli 16. března konaly se tyto manifestační projevy protibolševické:

V Olomouci ve velké dvoraně Národního domu, kde mluvili: světící biskup Msgre Stavěl a dr. V. Vilinský.

V Hradci Králové ve velkém sále Adalbertina mluvil J. M. biskup královéhradecký dr. Kašpar a posl. Václ. Myslivec.

V Plzni ve spolkovém domě katol. posl. Alois Petr.

- V České Třebové v Lidovém domě dr. Josef Doležal.

V Chrudimi dělnický tajemník Fr. Gult.

V Kutné Hoře v Lidovém domě Ing. JUDr. A. Jelínek.

V Poličce v katolickém domě prof. J. Obr.

V Ústí n. Orlicí v Lid. domě po rozbité schůzi komunisty v nové Bedřich Svoboda.

V Náchodě v katol. domě za debaty s komunisty poslanec V. Košek.

V Dobrušce v Lid. domě dr. Kefer.

Ve Dvoře Králové n. Labem po zahájeném veřejném projevu taj. Fendrych.

V Nové Pace v Katol. domě taj. L. Šafránek.

V Libštátě za trvalého rušení komunisty taj. Šafránek.

V Sedlčanech v hotelu »U Lva« rev. Houdeček.

Ve Skutči v debatě s komunisty i jejich poslancem B. Fořt.

V Rychnově n. Kněžnou, rušení komunisty, J. Nepraš.

V Čáslavi prof. ing. Kopecký.

V Benešově u Prahy rev. Houdeček.

V Orlici u Kyšperka v sále »U Adamců« taj. Dobeš.

V Lysé n. Labem dr. J. Kefer.

V Humpolci posl. V. Knotek.
 V Hořicích v hotelu »Sála« prelát senátor dr. Reyl.
 V Příbrami »U Hendrychů« taj. Sedláček.
 V Mnichově Hradišti tajemník V. Reichelt.
 V Nymburce člen zem. zastupitelstva F. Říha.
 V Nebušicích u Prahy taj. B. Reichelt.
 V Sedlčanech disponent A. Tetour.
 V Třeboni řed. Zd. Roudnický.
 Ve Vamberku v Lid. domě taj. Nepraš.
 V Žamberku v Lid. domě taj. F. Dobeš.
 V Praze-Vršovicích 11. března za účasti 3 komunistických poslanců předčasně projev rozpuštěn, ref. dr Krlín.
 V Úpici 15. března v hotelu »Republika« posl. V. Košek.
 V Kolíně n. Labem 18. března za prudkého rušení komunisty městský rada pražský farář Tylínek.
 V Jindřichově Hradci 19. března v Nár. domě posl. Msgre Roudnický.
 V Českých Budějovicích 20. března v Národním domě posl. Alois Petr, prof. P. Reban a JUC. Vedral.
 V Červeném Kostelci 23. března v Lidovém domě posl. V. Košek.
 V Lázních Poděbradech 23. března v hotelu »Bilina« dr Josef Krlín.
 V Pelhřimově 18. dubna za debaty s komun. členem zastupitelstva Kačerem dr Josef Doležal.
 V některých místech, jako v Týně n. Vltavou, byl projev • z důvodů bezpečnostních zakázán.
 V Sušici, Domažlicích, Březnici, Českém Brodě, v Hronově n. Metují, Dobříši u Prahy a v řadě míst ústředí neoznámených mluvili referenti místní, ústředím nevyslaní.
 Mimo tyto projevy je nutno ještě zaznamenati řadu veřejných projevů pravoslavného Rusa dra Valerije Vilinského, žijícího na Moravě a pracujícího v unionistickém hnutí náboženském. V březnu, dubnu a květnu mluvil na veřejných projevech v Olomouci, Přerově, Prostějově, v Bratislavě, Opavě, N. Městě, Brně, Oslavanech, v Znojmě, Lipníku, Kloboukách u Brna, Nitře, Třebíči, Vřesině a Hlučíně. Už sama tato veliká práce, tyto přednášky pravoslavného Rusa katolíkům československým v rámci protestní akce české byly dobrým činem unionistické spolupráce náboženské.
 Příčiněním dra Vilinského a ředitele Ruské tiskové kanceláře v Praze F. Magerovského byl také protest Apoštolátu sv. Cyrila a Metoda, který o měsíc předcházel projevu papežovu, rozšířen ilegálně v sovětském Rusku i přípisem šéfred. »Našince« P. Zamykala.

Touto protestní akcí, jejímž závěrem byly ještě májové projevy křesťanského dělnictva, splnili čeští katolíci svou křesťanskou a slovanskou povinnost ke křesťanům ruským, ale současně i k svému vlastnímu národu, jenž musí potírat v sobě ony nauky rozkladu, z nichž roste bolševism.

*

Účelem knížky není a nemůže býti obrana otců sovětské revoluce: ruské feudální minulosti a kapitalistické soustavy společenské. Z ruské minulosti, z nevěry vzdělanců, ze zrady jejich, ze shnilého režimu carského útlaku a z vlnícího se moře bigotní a potlačené masy, z těchto sil musel při dějinném krátkém spojení, jakým byla světová válka, nastati výbuch. Jeho explosivní délka odpovídá hlubokosti ruské bídy, veliké rozloze a lidnatosti říše a hloubce krise veškeré moderní kultury, jejíž infekce otrávila duši ruské inteligence. Co bylo před sovětskou revolucí, padlo definitivně ke dnu dějin. Ruská inteligence, vyhnaná za hranice a potlačená na duchu i životní úrovni v sovětském Rusku, trpí právem za své viny. Je spravedlivé, jestliže řád materialistické utopie, který inteligence v teorii budovala, jsa uskutečněn v životě sedmi všedních dnů, obrací se proti duchovním původcům jeho. Myšlení a praxe života jedno jsou a každé zlo vzniká z poruchy rozumu a přirozených funkcí lidského tělesného i duchovního života.

Soud, jejž vyslovila sovětská revoluce nad inteligencí, je spravedlivým dějinným vyrovnáním. Roboti, osvojivše si Voltairův životní názor, vykradli v noci duši Turgeněvů a zabili inteligenci, zpronevěřivší se svému poslání.

Dostojevskij zachytil ve svých dopisech z let 1867—1871 ze západní Evropy (vydáno 1929 v sovětském státním nakladatelství Gosisdatu) dobře potýkání se a podléhání ruské inteligence západní rozumové nevěře. Dostojevskij, jenž o sobě píše: »Ve všech věcech zacházím až do krajnosti a čas od času ve svém životě vždy jsem překročil míru«, což zní jako zpověď ruské duše, nenáviděl Evropu a hlavně Němce, kteří se mu za jeho pobytu zdáli nekonečně, bez míry hloupí. V Drážďanech však potkal Turgeněva, rozhodného západníka a přítele Němců, s nímž se střetl o své opačné názory na Evropu a Rusko, což líčí Dostojevskij v dopise básníku Majkovu: »On (Turgeněv) mi prohlásil, že je rozhodným atheistou; nadával Rusku a Rusům nenávistně a rozhořčeně; tvrdil, že musíme před Němci lézt po zemi a že je jediná společná cesta pro všechny — západní civilisace — zatím co všechny

projevy ruského svérázného života jsou hloupostí a svin-
stvem.«

Na křižovatkách duchovních cest největších ruských lidí minulého věku stály vždy šibenice pro Boha, vedle kostelů, plných ikon a modliteb němých zástupů.

Bakunin, ruští nihilisté, bezvěrci, anarchisti, celá дума socialistická — — proti nim carský shnilý režim, opřený o autoritu pravoslavné církve s blínovým květem zjevu Rasputina — a za nimi moře duchovního mužického bědňactva, jaké bylo jiné východisko než revoluce, jejíž běsi přeorali celou svatou Rus?

Sovětská revoluce je temný vír, jenž ztravuje ovšem i ty duchy, kteří ze sebe vyrazili zpěv na velikost přírodního zjevu jejího. Tragedie ruských básníků sebevrahů i obětí vražd: Alexandra Bloka, Sergije Jesenina, Gumileva a nedávno Majakovského, těchto »světél v průvanu na hřbitovech«, jak nazval český básník Josef Hora posledního z nich, to svědčí o veliké bolesti a nářku ruské duše v hlubokostech osudových časů.

Své viny platí strašným pokáním i pravoslavná církev ruská, především za své těsné spojení s režimem útlaku. Všecky revoluce — husitská, francouzská, sovětská — byly z části trestem a výstrahou, osvobozující svým nechtěným výsledkem církevní zřízení z pout hmoty a zájmů tohoto světa.

To je výklad, postižitelný metodou historického zkoumání i bezprostředním pohledem víry v řízení dějů lidských Boží Prozřetelností. Mechanika příčin a výsledků všech fysických a zkušenosti přístupných sil životních — cesta poznání vědeckého — stejně jako vnitřní zkušenost a zjevení víry — cesta poznání náboženského — umocňují se vzájemně k jednotě veškeré pravdy.

Katolík, bojující proti základním ideám a praxi bolševismu, nemůže neodsouditi duchovního i fysického otce jeho — světový kapitalismus s jeho základním nejen motivem, ale i cílem hospodářského podnikání: maximem zisku.

Je proti přirozenosti a proti lidskému rozumu taková organizace světové výroby, v níž na jedné straně je hlad a bída a na druhé se ničí skladiště a potápějí lodi s nákladem pšenice, bavlny a cukru, aby cena zbytku stoupla. Tento režim světové výroby a rozdělení statků, za něhož úroda znamená hospodářskou krizi a neštěstí, Boží požehnání na produkci živin katastrofu, je režim v základě vadný. Kapitalistický systém je bratrem imperialismu, jehož základním hospodářským požadavkem je t. zv. soběstačnost všech států ve všech oborech

produkce, i když přirozené podmínky pro pěstování či výrobu předmětů těch jsou naprosto odlišné.

Státy se nutí vyrábět všechno i s největšími náklady investičními a výrobními, a aby zabránily přílivu laciných výrobků téhož druhu z ciziny, staví vysoké celní hradby proti cizímu zboží a zvyšují ceny vlastních výrobků pro domácí obyvatelstvo (cukr, obilí), aby je laciněji mohli prodat skrze celní síto v cizině. Peníze, dobyté zdražením životních potřeb obyvatelstva, slouží pak všude k obecnému zbrojení a obraně proti čekaným přepadům. Tato celní politika je politika trvalé války hospodářské v míru, a odzbrojení celní je stejně podmínkou míru jako odzbrojení vojenské a hlavně duchovní.

Je to problém světové kultury a civilisace. Imperialism a kapitalism jsou dvě ruce téhož těla: světového hospodářského a národního materialismu. Pokračování na této cestě hrozí mezinárodním zhroucením celé kapitalistické soustavy a trvalou hospodářskou krizí. Poněvadž válka jako chápaná kdysi odpomoc, stává se bezúčinnou tím, že není už nových odbytišť, jež je možno ukořistit, a náklad na válku při moderní technice války je tak veliký, že účel války je tím předem zabit — nezbyvá, než východisko jiné.

Je třeba reformy světového hospodářství, světových hospodářských vztahů, světového myšlení, ideálu.

Bolševictví ovšem, které je chtěnou ranou do kapitalistické soustavy hospodářství světového, které je válečnou výpravou proti kapitalismu, může sice rozvrátit tento řád, ale nikoli zbudovat lepší.

Bolševism je vzpoura otroků. Ideál bolševismu je primitivní ideál msty otroků, nikoli svobodných lidí; vede k zotročení, nikoli vyšší svobodě.

A přece . . . právě zde v tomto zápase s kapitalismem, v boji proti jeho základům dostupuje pathos sovětské revoluce svého vrcholu a významu dějinného. Odtud je nutno ještě jednou pohlédnout i na jeho boj protináboženský, odtud proniknout do vnitřností kapitalistické soustavy, jejíž vina volala do nebes. Papež Pius XI. vyslovuje protest proti pronásledování křesťanství v sovětském státě, nechtěl a nebral v ochranu kapitalism světový, jak zněla ďábelská odpověď moskevská. To však, co řekl Rykov ústy svými i metropolity Sergije, to je nejučinnější zbraň celé protináboženské ideologie komunistické: náboženství je opium národů, je to pouto na ruce otroků, aby je za ně mohl kapitalista držet a vystřelovat. Je to ohlas Voltaira, je to marxistická poučka, je to Lenin

*Vina kapitalismu. — Křesťanství a osvobozovací zápas
pracujících.*

Odsuzuje protináboženský teror, neodsoudil papež sociální osvobozovací zápas dělnictva celého světa, naopak, samozřejmě se postavil za spravedlnost a ta je na straně potlačených. Papežský list »Osservatore Romano«, sledující ohlas protestu Pia XI. v Rusku, přímo odpověděl dne 3. dubna 1930 právě na tuto výtku Rykovovu a celé bezbožnické agitace sovětské — a to odsouzením kapitalistického útlaku pracujících.

Tato odpověď je důležitým doplňkem a výkladem smyslu papežského protestu a bude užitečná především u nás, kde Rykovovu odpověď recitují jinými slovy všechny socialistické strany. V článku »Il paravento« (zástěna) odpovídá Pottier na bolševickou výzvu takto:

V jedné revui pověstné ruské společnosti »bezbožníků«, vydávané v Moskvě, jest obrázek, opatřený následujícím titulem: »Zástěna« (»Il paravento«). Uprostřed spatřuje se na něm veliký Kristus s černýma, znepokojivýma očima, jakýsi druh Rasputina, který zdvihá těšitelsky ruce nalevo, kde leží na zemi hustý zástup nešťastníků: vyzáblé ženy, hladové děti, hotové kostry, sedláci, otupení ranami, dělníci, špinaví olejem a uhlím. A Kristus zdá se mluvit k těmto ubožákům: »Blahořečte svým útrapám; nebouřete se proti zaměstnavatelům a kořistníkům vaší práce; nesnažte se opatřiti vašim dětem život radostnější a lidštější! Žití je krátké a budete míti odměnu na věčnosti. Mějte strpení! . . .« Za Kristem červeně oblečeným, skryt před zástupem, bříchatý měšťák s tlustými prsty, zářícími diamanty, se zarudlou, tučnou tváří a chtivýma, odpornýma očima, táhne za jakousi smyčku, ve které jest sevřen krk proletáře s nabubřelým a bezkrevným obličejem. A Kristus — ochránce — zakrývá tuto scénu před zástupem ubožáků. To je ta zástěna (paravento): Kristus!

Při pohledu na podobné rouhavé ilustrace naše rozhořčení jest nedostačující, jestliže se omezí jen na hypokritický protest farizeje.

Je snad lépe poníženě přemítati a podrobiti se malému zpytování svědomí.

Proč bolševismus představuje Krista jako zástěnu kapitalistů? Proč tato ilustrace není než symbolem spousty článků a přednášek? Proč je lid snadno tak nepronikavý, aby tomu věřil?

Je nutno připustiti, že, je-li to nespočetný dav lhářů, přece neschází těch, kteří upadají v blud, od Ježíše tak vzdálený, že v Ném vidí »zástěnu, tvůrce evangelického opia, kouzel-

níka vykořisťovaných zástupů . . .« Ano, proč tato hořká desiluse a tato spousta renegátů? Proč?

Priznejme to pevně a otevřeně: mnozí, kteří si řekli a říkají, že jsou oddaní učení Kristovu, zradili je příliš často! Všichni, opravdu všichni tito usilují, aby na tomto světě zavládlo milosrdenství a spravedlnost, jaké chce Bůh? Modlitba, která se neproměňuje v lásku k bližnímu, je lež, poněvadž tyto dvě věci tvoří jediné přikázání, praví Ježíš. A prorok Isaiáš prohlásil, že půst (pokání), které se líbí Bohu, »jest otevírati nespravedlivé okovy, uvolňovati uzly jha, k volnosti povolávati utlačované, rozbíjeti každý druh otroctví«.

Ano, otevírati nespravedlivé okovy: nepovažovati je za okovy fatální, nezničitelné, a spokojovati se povzbuzováním ujařmených a prokazováním jim dobročinnosti (carità). Jsou příliš mnozí ti, kteří se spokojují palliativy, almužnami, »konferencemi sv. Vincence z Paoli«, a kteří nedělají nic, aby rozbili otroctví tolika pracovníků, které ohnivě stigmatisovali papežové XIX. a XX. století. Dříve, než je možno mluvit o dobročinnosti (carità), je zapotřebí upevniti a stabilisovati spravedlnost.

»Jestliže charitou — poznamenává Pottier — se rozumí především láska k Bohu a bližnímu jako k sobě samému skrze lásku Boží, totiž charita, která jest plností, naplněním zákonů, charita, která přivádí a nutí k zachovávání všech předpisů, ta charita učiní, že bude dáno bližnímu to, co jeho jest, dříve, než se mu dělají nějaké gratifikace, a já řeknu s Lacordairem: »Na počátku charity je zde spravedlnost.« Že, jestliže charitou se rozumí cit blahosklonnosti, který vede k dávání almužen, já pravím, že zde se nejedná o charitu, ale o spravedlnost. Charitu v tomto úzkém smyslu chápu, jedná-li se o nějaký druh podniků, které spějí ke zkáze, nebo které alespoň nerealizují čisté zisky; chápu ji při pohledu na bezcennosti a polocennosti proletariátu; ještě ji chápu při pohledu na lenochy a hříšné vinníky, když se nalézejí v nouzi, a těchto kategorií bohužel bude mnoho na tomto světě: avšak já ji odmítám pro schopný proletariát, pracující za normálních podmínek.«

Dělník, který pracuje, má právo na mzdu, která by mu dovolila udržovati náležitě svoji rodinu; má právo na blaho, na život, na slunce, na radost lidské . . . Když on obdrží spravedlivou mzdu — když skrze profesionální odborovou organizaci se stane volným spolupracovníkem zaměstnavatele — když, s křesťanskou výchovou, dělnická rodina pozná přirozené prostředky k udržování vzdušného a třebaš jen skromně úpravného domu, aby si zachovala zdraví, aby živila, opa-

trovala a vychovávala své děti, pak, vinou nevyhladitelného lidského egoismu, nebo vinou zahálky nebo nemocí, zbude charitě ještě tolik a tolik zla k napravování.

Charita uzří svůj čas a bude blahořečena; přece ale nesmí zaujímati místo spravedlnosti.

Činný dělník má právo a povinnost stačiti sám sobě se svojí prací a nemá dostávat almužny ze štědrých kapes: má odmítati, aby byl podporován.

Je ukrutné, když se někomu vede dobře a je šťasten, říkati chudým, kteří trpí: »Blahoslavení ti, kteří pláčí.«

Jest sarkasmem, který volá po pomstě, toto ďábelské zkroucení Řeči Horské. Slova jsou krásnou věcí, ale příklad je má předcházeti.

Bližnímu, jenž pláče a trpí, je zapotřebí především ukázati v Bohu jedinou blaženost; hříšné však jest používati poselství Kristova k jeho vykořisťování. Není-li třeba hlásati a předpovídati brutální revoltu, je přece zapotřebí zdvihati a podporovati spravedlivé požadavky, vlíti všem svým bratrům radost ze života a ne zbavovati je statků pozemských za statky věčné.

Nezapomínáme, jak praví sv. Augustin, že jistý blahobyť je nutný k provádění ctnosti . . . A tu však příliš četní jsou lidé, kteří nejen, že nemohou dobře žíti, ale postrádají dokonce to, co jest prostě nutné k životu. Necháme-li je v této »nezasloužené bídě«, podle definice Lva XIII., tito chudši, kteří v nás vidí dědice Ježíšovy a kteří posuzují Mistra podle jednání jeho žáků, odvrátí se od nás s nenávistí.

A nebude potom vyhnutí, aby nás neudeřila do tváře, jako krvavá rána bičem, kletba Kristova: »Běda vám, farisejové pokrytci, neboť pod rouškou vašich zdlouhavých modliteb pohlcojete domy a rodiny vdov!«

Tento výklad Pottierův v »Osservatore Romano« stručně shrnuje ducha i slova církevního názoru na sociální spravedlnost a charitu i poměr obou. Je to odsouzení kapitalistického principu zisku i vykořistění práce a současně obnažení bolševické blasfemie v její plnosti.

Bolševism nemůže býti ideálem kulturních pracujících lidí.

Jestliže kapitalistický režim je určen ke zkáze, nepřinese spásu ani jeho protějšek téhož ducha, potopeného v hmotu, bolševictví.

Sovětská kolektivní utopie nemůže býti ideálem kulturních lidí, nemůže býti ideálem svobodného dělníka, poněvadž i kdyby fungoval sovětský řád podle snu stavitelů, nebude to

stát svobodných lidí, ale v nejlepším případě obludná humanitní donucovací pracovna, žalář, galeje. Člověk bez svobody osobní, bez svobody pracovní, politické, hospodářské, bez svobody náboženské a vědeckého badání — není člověk, je to robot utopie; ve státě této utopie nezbytně by byla vrcholem štěstí představa svobodných, žebravých tuláků.

Bolševictví k osvobození proletariátu a pracujícího člověka vůbec nevede. Jako historický zjev, příčinně a časově následný carskému režimu, bude impulsem pokroku v Rusku i světě, ale jen jsouc poraženo. Před sovětskou vládou a revolucí stojí jednak úkol, který by byl úkolem každé ruské vlády: vzestup hmotné životní úrovně lidu zvýšením produkce průmyslové i zemědělské; bolševická revoluce chce to provést skokem přes století.

Sovětský stát chce však současně s tímto úkolem uskutečnit marxistickou utopii, sen zotročeného proletariátu minulého století a tento protikulturní ideál vstípní světu s násilím barbarů. Tato utopie pak ohrožuje v sovětském Rusku samém cíl první.

Všecka hnutí, jdoucí za hospodářským osvobozením pracujícího lidu, hlavně průmyslového dělnictva, narážejí na tytéž překážky a mají řešiti v podstatě tytéž úkoly.

1. Nezaměstnanost, poněvadž stroj při dnešní výrobně-konkurenční soustavě a při stálém nahrazování pracovních sil je trvalým tvůrcem nezaměstnaných, čemuž opožděně pokračující vzrůst nových potřeb nestačí zabrániti.

2. Vyšší hmotná životní úroveň: jídlo, oděv, byt.

3. Osvobození člověka od zotročení prací k pracovní radosti (psychologické překonání pocitu ponížení prací, jejíž nejsem pánem).

4. Vyřešení problému zásadní sociální rovnosti a práva na stejné kvantum k ukojení stejných potřeb s nutným požadavkem kvalifikace, která je znakem přirozené nerovnosti schopností lidských.

5. Kulturní vzestup pracujícího člověka (nedbaje na primitivní požadavek gramotnosti, aktuální jen v Rusku), hlavně větší plnost svobody osobní, politické, náboženské a vřazení jeho jako součást státní suverenity. To jednak demokratickou mocí jeho početnosti, jednak přijetím jeho ideálu státu, nadřizujícího člověka a práci nad kapitál.

Zkoumáme-li s těchto hledisek, oč dále se přiblížil sovětský stát ideálu osvobození pracujících tříd proti systémům západních demokracií, které chtějí kapitalistický systém přeměnit v nový řád postupně, vidíme, že v žádném směru bol-

ševictví ruské nejen nepředstihlo západní demokracie, ale naopak zůstává daleko za nimi.

Všimněme si nejprve nezaměstnanosti v sovětském Rusku. Hlavní orgány sovětského státního tisku »Izvestija« a »Pravda« psaly před připravovanými demonstracemi 1. května o zástupech nezaměstnaných, tvořících pravé průvody v ulicích všech evropských hlavních měst atd. Sovětští státní publicisté, zabývající se situací nezaměstnanosti v SSSR., snaží se pracně dokázati, že nezaměstnanost v SSSR. je následek agrární přelidněnosti venkova a nic jiného, avšak zato je v SSSR. prý znamenitě postaráno o pomoc nezaměstnaným, neboť v moskevských a petrohradských ulicích neviděti zástupů nezaměstnaných, protestujících proti svému svízelnému postavení. Avšak sovětské oficielní prameny dosvědčují, že číslce zapsaných nezaměstnaných na bursách práce v SSSR. rostou rok od roku. R. 1926—27 bylo 1,774.000 zapsaných nezaměstnaných, vesměs členů odborových organizací, r. 1927 až 1928 již 2,192.000. Celkem bylo zapsaných nezaměstnaných (právo na zápis do seznamů nezaměstnaných je přirčeno pouze kategoriím tělesně pracujících dělníků) r. 1927—28 2 mil. 673.000, r. 1928—29 2,913.000 (»Statističeskoje Obozrěnie« č. 12, 1929). Armáda nezaměstnaných v SSSR. tvoří skoro pětinu všech námezdních pracovníků ve všech odvětvích národního hospodářství SSSR. (r. 1928—29 bylo v námezdní práci zaměstnáno celkem 12,147.000 osob), zatím co v jiných státech tvoří tato záložní armáda nezaměstnaných nepoměrně menší procento proti celkovému počtu námezdně zaměstnaných pracovníků.

Tak v Anglii činí počet nezaměstnaných 10.4 %, v Holandsku 10.4 %, v Belgii 5.1 %, Spojených státech 9.5 %, Švédsku 4.4 proc. (viz »Ekonomičeskoje Obozrěnie« č. 9 z roku 1929). Nezaměstnaných, zapsaných v rubrice »Pracovníci duševní«, bylo r. 1928—29 napočteno 434.000, kdežto r. 1926—27 jich bylo pouze 276.000. To jsou hmatatelné výsledky »čištění« sovětských úřadů. Mezi nezaměstnanými r. 1928—29 bylo příslušníků venkovských selských jen 10.5 %, nekvalifikovaní nezaměstnaní činili jen 36.2 % celkového počtu nezaměstnaných, zapsaných na bursách práce. Není to tudíž ruský venkov, jenž doplňuje armádu nezaměstnaných. Nezaměstnaný venkovan nedocílí tak snadno toho, aby byl zapsán do seznamu bursy práce; tam skoro rok co rok dochází k »čištění« seznamů a pravidla o zápisu do seznamů nezaměstnaných se stále zdokonalují. Nejenom přelidněnost ruského venkova, nýbrž hlavně ta okolnost, že sovětská města stále méně a méně mohou vésti své samostatné, byť i celkem nevalné podniky —

ať obchodní, ať průmyslové nebo živnostenské atd., a dále celková ztlačená úroveň výdělků nutí všechny členy rodiny hledati jakékoli práce.

Uhrnem je možno říci, že největší nezaměstnanost je ve Spojených státech, kde číselně je vůbec počet nezaměstnaných největší, potom v sovětském Rusku, dále v Anglii, kde podle výkladu presidenta úřadu práce Grahama 14. května v dolní sněmovně bylo současně 1,700.000 nezaměstnaných, a v Německu, kde ministr práce dr. Stegerwald odhadl nezaměstnaných na 2 miliony.

K 15. květnu úředně bylo 1,950.000 podporovaných v nezaměstnanosti a asi 400.000 podporovaných městskou sociální péčí nebo zaměstnaných na nouzových městských pracech.

V Československu — pro srovnání — činil počet uchazečů u zprostředkovatelen práce neumístěných koncem měsíce dubna 1930 79.721 (koncem března činil 88.005). Počet volných míst koncem měsíce dubna činil 15.756 (koncem března 15.529). Podporovaných osob prostřednictvím odborových organizací posledního dne měsíce dubna bylo 42.664 (v březnu 45.567).

Roku 1928 k 1. červenci nepřesahoval počet nezaměstnaných 31.000. V té době soudruh posl. Jílek v Moskvě tuto číslici nezaměstnaných uváděl po ztroskotavším »rudém dnu« za omluvu neschopnosti strany komunistické něco revolučního mezi dělnictvem podniknout.

A jak je upravena pomoc nezaměstnaným v SSSR.? Roku 1926—27 dostávalo v sovětském Rusku podporu v nezaměstnanosti jen 473.000 osob, t. j. jen asi 26 % všech nezaměstnaných, r. 1927—28 dostávalo tuto podporu 657.000 nezaměstnaných, t. j. 30 %, a konečně 1928—29 rovněž asi 31 % všech nezaměstnaných členů odborových organizací dostávalo podporu. Vyplácená podpora činila r. 1927—28 14 rublů 13 kop., r. 1928 14 rublů 77 kop. měsíčně, což činí jen asi 21 % průměrného měsíčního výdělku pojištěných dělníků. Ačkoli tedy sovětští nezaměstnaní po ulicích moskevských a petrohradských nebouří, přece tíživost nezaměstnanosti, její beznadějnost pro léta příští a pranuzný příspěvek pociťuje sovětský nezaměstnaný dělník mnohem více, než kterýkoli nezaměstnaný příslušník »prohnilého západu«. (RUSS. kor. Praha, 26. IV. 1930.)

Nezaměstnanost tato není zjevem jen přechodným, poněvadž kolektivisace vesnice a zmechanisování výroby zemědělské stroji hospodářskými bude trvale vyháněti přebytečné množství pracovníků do měst, kde racionalisace průmyslová také nebude. hned přízniva zvýšení počtu pracujících. Není tomu tedy v socialistickém státě lépe než za kapitalistické

soustavy, která naopak sociálními opatřeními lépe zabezpečuje celek obyvatelstva, než sovětský stát.

S druhou snahou: zvýšení blahobytu, pokud jde o jídlo, oděv a byt, je to v sovětském carství ještě hůře. Celý pětiletý plán, jak už bylo ukázáno, je tam zbudován na vědomém prudkém snížení životní úrovně a omezení životních potřeb všeho obyvatelstva.

Potraviny se vydávají jako jinde při živelních katastrofách či za války na lístky, dávky jsou nízké a ještě jen pro privilegovanou třídu, nositele revoluce. Příděly masa znovu byly při kolektivisaci vesnice omezeny, výroba textilní a obuvi ani zdaleka nestačí potřebě obyvatelstva. Tak je to s veškerým zásobováním.

»Večerňaja Moskva« z 20. dubna píše, že jakost chleba, pečeného ve státních pekárnách, je tak špatná, že Centrosojuz svolal do Moskvy všesvazovou poradu o jakosti pečeného chleba, ježto podle »Več. Moskvy« otázka chleba dobré jakosti je otázkou politickou. Dělnický spotřebitel musí mít dobře propečený chléb, nikoli nakyslý žvanec, jenž leze krkem ven.

Je příznačné, že porada tato se konala před 1. květnem, ale nová ustanovení o utužení lístkové soustavy (zavedené r. 1928) byla uveřejněna teprve po 1. květnu.

Zásobování v kolektivních jídelnách je špatné a stížnosti na ně byly vyšetřovány ústředními orgány, jak už byla zmínka. O zvyšování životní úrovně za prováděné výstavby socialistického státu nelze tedy vůbec mluvit.

Ještě horší, je-li možno, je to s pracovní svobodou, s radostí z práce. Kolektivisovaná vesnice s likvidací soukromé práce je přímým výsměchem snaze po pracovní svobodě, kterou bolševism nahradil hrubě primitivně: privilegováním průmyslového proletariátu v moři bídy, novým třídním bezprávím.

Vnitřně však pětiletý plán vrací dělníka do poměrů zcela kapitalistických, totiž k vystřebání maxima výkonu za účelem maximálního využití strojového zařízení. I zde je dělník podřízen kultu techniky. Stačí uvést příklad z nejpříznivějšího odvětví pro sověty, ze sedmihodinového pracovního dne v textilnictví, kde byla zavedena noční směna, všude v kapitalistickém režimu pokládána za zvláště namáhavou a sociálně pro dělnictvo nevýhodnou.

E. Laptěv polemisoval v »Pravdě« z 31. III. s článkem P. Lukjanova v 10. č. revue »Izvěstija tekstilnoj promyšlennosti i torgovlji«, kde se tvrdilo, že zkušenost, zejména v textilním průmyslu, ukazuje, že zavedení sedmihodinového pracovního dne nepřineslo uspokojivých výsledků a že »dochází ke snížení produktivity a zvýšení ceny výrobku, při čemž se i po-

stavení části dělnictva zjevně zhoršilo». Tenorem článku Lukjanova byly námitky proti noční práci, zavedené trojí směnou při přechodu k sedmihodinové pracovní době v textilním průmyslu. Laptěv nazývá názory Lukjanova »pravým oportunismem« a dovozuje číslicemi ze 48 továren textilních, že využití strojního zařízení zvětšilo se ve vyšším poměru, než by vyplývalo ze zavedení dodatečné směny, že výrobní cena ve 12 největších bavlnářských továrnách klesla až o 12 i 20 procent, že mzda dělníků stoupla od 2 do 20 proc., že ubývá promeškaných pracovních hodin ze svévolných absencí i pro nemoc atd.

Šetření různých vědeckých ústavů prý ukázalo, že vliv noční práce samotné o sobě nepůsobí škodlivě na zdraví dělníka a že nesnáze pocházejí spíše z neuspokojivých poměrů bytových a zdravotních. Ústav Obuchův na příklad šetřením v továrně Osvobožděnnij Trud zjistil, že »nedovyspalost u dělníků je často v souvislosti nejen s porušením normálního rytmu života, ale také s nepříznivými příbytkovými poměry«. Noční práce má nepatrný vliv na výkonnost. Zejména pak Laptěv dovozuje, že zavedení třetí noční směny přineslo veliké úspory. Tím, že se zavedla třetí směna, zvětšila se fakticky výzbroj textilního průmyslu o 31.25 procent (podíl, připadající na třetí, noční směnu), což má ten efekt, jakoby se koupilo nových 772.000 vřeten a 23.394 tkalských stavů, k čemuž by bylo třeba 170.6 milionu rublů; podle jiného měřítka, odpočte-li se od základního kapitálu textilního průmyslu 31.25 procent, vznikne úspora 600 milionů rublů. To ukazuje, jaký ohromný význam pro hospodárnost má trojitá směna při sedmihodinovém pracovním dni. Ovšem, že noční práce zdá se nám méně příjemnou a je i možné, že je škodlivější pro zdraví, ale za daného stavu rozvíjení průmyslu je to nevyhnutelné. Jen političtí bankrotáři nebo vědomí nepřátelé dělnické třídy nemohou to pochopit.

To je sice pěkná řeč, ale ve skutečnosti je to vřelá obhajoba průmyslové racionalisace kapitalistického ražení a sovětská propaganda by neváhala totéž v jiném státě nazvat vykořisťováním dělnických sil i za cenu zhoršení zdraví. Noční práce je sice nutná v podnicích nutné trvalé veřejné služby (elektrárny, doprava atd.), ale to jsou všude výjimky, mající charakter přípravy práce denní, nebo udržení v chodu strojů (pece), které nelze denně znovu uvádět v chod. Jakmile se ale noční práce stane hromadným zjevem sociálním a v odvětvích, kde jenom kapitalistický výpočet to doporučuje, je sociálním zlem a formou sociálního útlaku dělníků.

Ani v dalším problému socialistického emancipačního hnutí,

totiž poměru nekvalifikovaných a kvalifikovaných pracovníků nepřinesl sovětský režim nic nového. Je pravda, že podcenil vesměs netělesnou a kvalifikovanou práci a dal privilegované postavení výkonné práci tělesné tím, že ji lépe honoroval finančně i sociálně. Ale tento režim zkrachoval v prvním tříletí revoluce a za pětiletky muselo býti učiněno opatření obdobné, že totiž technickým poradcům, dozorcům atd. v továrnách byla vrácena moc dirigující výrobu, omezena pravomoc jiných činitelů a dáno jim stejné zásobovací právo. V bolševickém režimu zbývá jedině demonstrativní zhodnocení práce tělesné za společenského i finančního ponížení práce ostatní, především t. zv. inteligence.

Podle výpočtu Prokopovičova měl měsíčně v roce 1927/8 v červených rublech

učitel obecné školy	47·3
učitel střední školy	71·6
dělník	76·4
lékař	126·0

Nehledě tedy k mimořádnému honorování práce lékařské, což je pochopitelné tím, že zde není možno donucením vynutit maximum úspěšného úkonu a tím, že lékař především musí léčit komunisty, má učitel a profesor střední školy menší plat a horší ovšem zásobovací podmínky životní. Při tom však životní úroveň i privilegované třídy průmyslového dělnictva je bídá.

V tom jest logika trestající revoluce; má to význam demonstrativní, ale trvalé přecenění jednoho druhu práce nad druhým je neudržitelné; neudrží se ani materialistické hodnocení sovětské.

Zbývá tedy jen zjištění, zda sovětský režim uskutečňuje lépe než západní demokracie kulturní vzestup dělníka a pracujícího lidu vůbec. Jediným pozitivním činem je tu zřejmě snaha po vyhubení ngramotnosti, ale to je něco záslužného jen ve srovnání s režimem předrevolučním a je to žalostně málo vůči dělnické třídě demokracií západu. Diktaturu jakékoli oligarchie, opřené o jakoukoli vrstvu obyvatelstva nad vrstvou jinou, nelze pokládati za ideál a pokrok, leda zase jen jako revoluční přechodný čin, zlomivší násilím pouta otroctví. To však neznamená, že do pout má uvrhnout hned všecko ostatní, poněvadž to je ideologie otroků, ne svobodných lidí. Jako historický fakt je to vysvětlitelné, jako program je to barbarství.

Nejenom tedy apriorní kritikou ideologie bolševické, ale i pozorováním skutečných činů a výsledků v život uvádě-

ných teorií poznáváme, že marxistická teorie, historicky oprávněná v některých částech, bořících kapitalistický režim, k vyššímu životu dělnictva a k vyšší jeho svobodě nevede. V západních demokraciích se také socialistické dělnictvo marxistické cesty vzdalo.

Manifest II. internacionály.

Naprostou různost ideálů demokratického socialismu evropského a bolševictví charakterisuje nejlépe manifest exekutivy druhé internacionály, vydaný 13. května 1930 v Berlíně. Manifest, adresovaný: »Dělnictvu sovětského Ruska«, zní:

»Ve velmi vážné době se obracíme k vám! Víme, co se vám chce stále namlouvat. Že socialistické strany jsou »sociál-fašisty«, »lokaji kapitálu« a »zrádci dělnické třídy«. Ale pod našimi prapory se řadí nové a nové miliony dělnictva. Vyšly z tvrdé školy politických a hospodářských zápasů a vybudovaly si mohutné organizace odborové, hospodářské a politické, aby mohly s úspěchem bojovati za ideály socialismu. Můžete se opravdu domnívati, že tyto miliony proletářů v boji nerozumějí svým vlastním zájmům a sebe samy zrazují? Obracíme se k vám proto jménem těchto milionů organizovaných proletářů.

Socialistické dělnictvo celého světa jest naplněno těžkými obavami o osud ruské revoluce. *Slyší o hladu ve vašich městech a v celém vašem sovětovém svazu. Ví, že pracovní podmínky u vás v sovětském Rusku jsou pro dělnictvo nepříznivější, nežli ve státech kapitalistických. Vidí, že vaše násilné metody kolektivisace stavu selského ztroskotávají. S hrůzou slyší o stálém pokračování, ba o novém ještě zotřívání krvavého teroru.*

Socialistická Internacionála dělnická se obává, že tato nešťastná a osudná politika, bude-li v ní pokračováno, rozevře propast mezi oběma třídami, o něž se ruská revoluce opírá: mezi dělníky a sedláky. Kdyby k tomu došlo, byl by ruský sedlák naplněn nenávistí proti proletariátu. Ale pak by také vzešlo nebezpečí, že by se tohoto roztrpčení a zoufalství rolnictva zmocnila bílá protirevoluce a vyvolala strašné nebezpečí nových občanských válek v sovětském svazu.

Takovéto vítězství protirevoluce v Rusku bylo by nedožírnou katastrofou. Pro národy sovětského svazu, kteří by byli připraveni o plody své velké revoluce, pro dělnictvo v Rusku, jehož heroický boj by se objevil bezvýsledným a stejně také i pro dělnické hnutí, pro demokracii a pro mír celého světa.

Socialistická Internacionála dělnická se opírá o zkušenosti

celých desíletí v politických zápasech evropského proletariátu. Proto je povolána volati k vám, proletářům sovětského svazu, že záleží jen na vás, má-li být ruská revoluce zachráněna. Vy můžete sáhnouti k prostředkům, jimiž by se katastrofě zabránilo, a cestou dohody zabezpečilo úspěšné řešení všech těch nesmírných problémů ruské revoluce.

Sovětská vláda stále předstírá, že vládne jménem třídy dělnické. Dělníci sovětského svazu, záleží na vás, abyste jí ukázali nezbytnou cestu. Ať jsou názory vaše jakékoli, jste-li ve straně komunistické nebo jste mimo strany, musíte se sejítí a spojití s dělnictvem stran socialistických. Jen tak můžete revoluci zachrániti!

Především je nevyhnutelně nutno, aby byl obnoven svazek mezi dělníky a sedláky. I my chceme stav selský vésti k se-společenštění výroby zemědělské. To se však musí státi dobrovolně. Každá kolektivisace násilná a každé násilné vyvlastňování stavu selského musí býti okamžitě zastaveno. Sedlákům musí býti vrácena a zabezpečena svoboda jejich hospodaření a svobodná dispozice s výtěžkem jejich práce. Jen tak může býti výroba zemědělská znovu vybudována, zásobení měst zabezpečeno a sedlák získán jako přítel a spojenec dělníka. Národům sovětského svazu musí býti znovu vrácena svoboda. Dělníci a sedláci jí potřebují nezbytně jako vzduchu a vody.

Svobodu slova! Svobodu organisace! Svobodné a tajné volby! Odstranění trestu smrti! Zrušení všech hromadných poprav! Amnestii politickým vězňům!

Pryč s hanbou, že mužové a ženy, kteří úpěli jako bojovníci svobody dělnické třídy v žalářích carských, dnes úpí zase v žalářích sovětských, v koncentračních táborech a vyhnaneckých stanicích sibiřských!

Tyto požadavky musí být provedeny, aby národové sovětského svazu mohli cestou míru a uvědoměle dojítí k plné demokracii a na tomto podkladě svobody mohli rozvinouti všechny tvůrčí síly dělnických mas k vybudování socialismu.

V tomto boji za záchranu ruské revoluce budou srdce socialistického proletariátu celého světa za jedno s dělnictvem sovětského svazu. Socialistická Internacionála je stále hotova podati svým třídním bratřím v sovětském svazu pomocnou ruku. A vší svou silou se postavíme proti mezinárodní kapitalistické reakci, kdyby se chtěla pokusit využití vašich obtíží v zájmu protirevoluce.

Proletáři všech zemí, spojte se! Proletáři sovětského svazu, spojte se s námi k záchraně ruské revoluce a k boji za demokracii a socialismus!

V Berlíně, 13. května 1930. — *Exekutiva Socialistické Internacionály dělnické.*»

Tento socialistický manifest tvoří součást světového plebiscitu o poměrech v sovětském státě, na něž vrhl reflektor papež Pius XI. s duchovní římské observatoře 2. února 1930.

Socialistická internacionála by se bezpochyby velmi rozhodně ohradila proti tomu, že protest papežův a světový souhlas s ním byl mravním impulsem manifestu socialistického ze dne 13. května.

Manifest nemluví zjevně o protináboženském teroru, ale požadavkem svobody organizací nežádá konec konců nic jiného, než papež Pius XI., jenom že tak činí jiným názvoslovím a z jiné ideologie. A vůbec vnitřní rozbor celého provolání socialistické internacionály staví tento manifest do těsné blízkosti protestu papežova; přibližuje se mu i požadavkem svobody soukromé práce a selského majetku. Nesmíme přece pustit s myslí, že sovětský režim vtěluje v život integrální utopii marxistickou, třebaže metodou násilí. Druhá internacionála sice se hlásí také k programu »sespolečenštění výroby zemědělské«, ale dobrovolně; tato dobrovolnost ovšem není žádným marxismem, poněvadž proti ní nelze ani s křesťanského stanoviska nic namítat. Zde jde jen o rozumovou úvahu, co je výhodnější pro jednotlivce i celek, a dojdou-li jedinci i celek k názoru, že kolektivní výroba lépe zabezpečuje jejich potřebu, není žádného důvodu, proč by nemohla býti uskutečněna. Soukromé vlastnictví podle křesťanské nauky je pouze přirozený prostředek společenského blaha a nikoli jeho cíl.

Nemůže býti proto sporu o tom, že druhá internacionála vzdaluje se mílovými kroky od marxistické utopie a ocitá se praktickými činy, nikoli ovšem svou tradiční ideologií a názvoslovím, ve větší blízkosti dělnické encykliky papeže Lva XIII. z roku 1891, než komunistického manifestu a revoluční víry Karla Marxe. Proto zařazení manifestu II. internacionály mezi dokumenty světového ohlasu protibolševického protestu Pia XI. není odůvodněno jen vnější časovou blízkostí — 2. únor a 13. květen 1930 — ale především vnitřní souvislostí životních snah evropského člověka.

Ideál lidstva evropského je v podstatě ideál křesťanský. Ideál bratrství a spravedlnosti. Anima humana naturaliter christiana. Bolševický pokus stavby státu proti Bohu, proti rodině, proti soukromé práci a majetku je pokus proti zdravému lidskému rozumu a musí se zhroutit v sobě přirozenými důsledky vlastní utopie. Člověk, zbavený ideálů svobody, mravnosti a lásky, přestává býti člověkem.

Proroctví do budoucna? Nelze žádného činiti ani o rozsahu, jakého ještě nabude zápas komunistického režimu uvnitř sovětského státu, ani o průběhu souboje III. internacionály s mimoruským světovým pořádkem.

Sovětský režim není trvale udržitelný, jako žádné násilí, třebaže toto právě v Rusku trvalo vždy nepochopitelně dlouho. Ani sovětský zápas proti kapitalismu nebude mít úspěchu jinde, poněvadž kapitalism zřejmě se socialisuje a socialism přijímá část kapitalistických forem hospodářských: obě dvě tyto mocné síly vrůstají v sebe a tvoří novou formu hospodářského podnikání s pozměněnou funkcí soukromého vlastnictví a snahou o vyrovnání cílů výroby se spotřebou. Racionalisace průmyslová je technickým výrazem této životní transformace. Tato úhrnná pravděpodobná vývojová linie — pokud odhad se dá opřít o pozorování současnosti — ovšem nevylučuje přechodné srážky a také nelze předvídati, zda bolševism v Rusku i mimo ně se vyžije v bouřích či pozvolném přechodu v nový hospodářský sociální řád, jehož obrysy ostatně sotva mlhavě můžeme postihovat.

Průmyslová výstavba Ruska je obrovského dějinného významu; zprůmyslověné, technické Rusko změní i politickou hru světových sil. Bolševism zkracuje zde proces, který by prožívalo Rusko pod každou vládou. Vzrůst techniky znamená však růst poptávky po kvalitě, což je síla protirovnostní, bolševicky vzato, protirevoluční. Zdar průmyslové pětiletky nezaručuje tedy nijak zdar marxistické utopie, která je protipřirozená ve svém exaktním radikalismu.

Jen pro doplněk a úhrnnější obraz situace v ruské národní společnosti stůjtež zde názory vůdců revolučního předbolševického režimu na poslední akci sovětskou, kolektivisaci vesnice a pětiletku v průmyslu.

Pařížské »Poslednija Novosti« profesora Miljukova referovaly v dubnu o přednášce vůdců ruské sociální demokracie F. J. Dana o »křečích revoluce v SSSR«.

Dan soudil, že to, co se odehrálo právě v Rusku, je nová revoluce, ale revoluce na ruby, proti lidovému hnutí. V roce 1917 byla bolševická diktatura historickou nutností, po občanské válce se však přežila, ale byla ještě historickou možností. Jdouc dále cestou Nepu, začla se diktatura podvracet zevnitř. Nep hrozil samotné její existenci. Musila se buď zříci Nepu nebo zahynout. Přistoupila tedy k likvidaci Nepu. Začíná se údobí historické nemožnosti. Diktatura se zmítá v křečích. Racionalisace práce, urychlená industrialisace, pětiletka jsou prvé etapy likvidace Nepu. Ale pětiletka ztroskotala hned od prvních dnů, a co bylo původně myšleno ve pro-

spěch sedláků, stává se ve 24 hodinách zbraní proti nim. Polovina sedláků byla zahrnuta do kolchozů násilím. Zároveň však sedláci, vidouce, že nemohou pracovat sami na sebe, hrnuli se do kolchozů jako do státní služby: ať nás živí. Stalin dal se na ústup. Poslední manifest ústředního výboru znamená obrát o 180 stupňů. Kdo v Rusku bude však nyní věřit slibům? Stalin asi zase bude musit sáhnout k násilí. Všechno to bezplodné zmítání je znamením konce. Nastal čas, kdy neústupnost vlády bouří selské masy a ústupky zvyšují ještě více jejich nároky. Poslední hodina režimu se blíží. Musíme se na ni připravit. Úkolem sociální demokracie je zabránit protirevoluční likvidaci bolševické diktatury, která by rehabilitovala bolševický systém v očích domácího i zahraničního obyvatelstva. To znamená konat obecně národní, obecně demokratickou úlohu. Perspektiva bohužel není dobrá. Selské hnutí nikdy si ještě nestavělo obecně státních cílů. Selského hnutí využijí spíše síly protirevoluční. Je jen jedna šance: mobilisovat dělnictvo proti diktatuře ve jménu demokracie a ukojení zájmů selského lidu. Organizace dělnické třídy je jedinou možnou oporou pro demokracii.

V debatě vystoupil nejprve býv. ministr zatímní vlády Cereteli; odporoval názoru, že jde o novou revoluci. Nutno vítat selské povstání. Revoluční boj je úkolem dělnické třídy a ten ji sblíží se selským lidem.

A. F. Kerenskij pravil, že prvním úkolem je se dohodnout. »Socialističeskij Věstnik« nejednou psal, že není s kým se dohodovat za hranicemi. Pro mne je velmi důležité uslyšet zásadní odpověď sociální demokracie.

Otázky dělnické jsou jistě důležité, ale kromě toho jsou také státní a národní. Důvěřujete demokratickým silám selského lidu? Je velmi důležité, aby v Rusku byl založen celonárodní demokratický blok. Analysu Danovu o poměrech v Rusku plně přijímám; souhlasím i v tom, že se nemůže všechno bořit a nutno se držet sovětů jako organizace už existující. Proč se však bát svržení sovětské vlády? Odkud by se vzal triumf majetné třídy, když ta neexistuje a veřejné síly, které svrhnou sovětskou vládu, budou požadovat především svobodu a elementární práva člověka a občana?

F. I. Dan v závěrečném slově odpověděl obšírně Kerenskému. Nepodceňujeme národnické nebo demokraticko-liberální ideologie, jinak bychom s vámi nepolemisovali. Chceme s vámi mluvit. Jsme jen proti všem blokům a hrám na svazy za hranicemi, jestliže pro ně není opora v Rusku. V Rusku jsou majetné třídy. Pathos selského hnutí není svatá svoboda, ale majetek. A jiné majetné třídy objeví se rychle. S Keren-

ským jej sbližuje názor, že se nutno držet sovětů. To znamená být proti revoluci. Ceretěli je pro revoluci. Revoluce by znamenala občanskou válku na desíletí. Na všech okrajích začlo by se separatistické hnutí. Která demokratická strana má právo rozpoutávat takový boj? Nutno se přičiňovat o to, aby dělnická třída postavila se v čelo selského hnutí. Nutno však mít na paměti, že v průběhu let dělnická třída v Rusku srostla s bolševickou diktaturou. Proto vůči sovětské diktatuře může být dělnická třída jen reformátorem.

Zatím ovšem, co ruská emigrace přemýšlela, co s kůží živého lva, uzavíraly sověty bilanci první půle pětiletky k XVI. sjezdu komunistické strany ruské, jenž schvaloval Stalinovu generální linii postupné kolektivisace veškerého života sovětského a určoval směr cest jak průmyslu, tak vesnici, i odborovým svazům a celému sovětskému aparátu.

V průmyslu konstatovaly these ústředím komunistické strany sjezdu předložené,

a) že hrubá produkce plánovaného průmyslu dala v prvním roce pětiletky přírůstek 24 % proti 21.4 % podle pětiletého plánu. V druhém roce v prvních měsících už vzrůst činil jen 29.4 % proti 31.3 % plánu. To bude však napraveno a nutno mobilisovat všechny bolševické síly k tomuto účelu.

b) S nezdarem potkalo se úsilí o kvalitu výroby. »Předstížení úkolů kvantitativních bylo doprovázeno systematickým opožděním v oboru jakosti práce. Úkoly, týkající se snižování výrobní ceny a ceny stavební, jakož i vzrůstu výkonnosti, zůstávají trvale nedostatečně vyplněnými. Zvláště nepřijatelná je jakost průmyslové výroby, která je na velmi špatné úrovni a v jednotlivých případech vykazuje tendenci k dalšímu zhoršení.« (»Ekonomičeskaja Žizň« 21. V. 1930.)

Poněvadž úkol snížení cen nebyl splněn ani v prvním ani v druhém roce pětiletky, doporučily these sjezdu věnovati zvláštní pozornost otázkám racionalisace, zvýšení výkonnosti se surovinami i topivem.

c) Pozornost strany musí se soustředit na tyto otázky: 1. rozšíření energické základny, zajištění takového tempa rozvoje průmyslu topiva (uhlí, nafta) a zejména elektrisace, jež by zaručily nerušenou práci průmyslu; 2. zajištění vysokého tempa stavby traktorů, hospodářských strojů, automobilů, chemického průmyslu podle potřeb rekonstruujícího se zemědělství; 3. zajištění potřeb transportu se strany průmyslu, jenž jej obsluhuje; 4. zvýšení tempa průmyslu stavebního materiálu; 5. stupňované vyvíjení průmyslových odvětví, zvyšujících brannost svazu; 6. rozvíjení vývozních průmyslových odvětví, zvyšujících valutní zásoby země; 7. sestavení

účinného plánu o rozvoji a využití zemědělské surovinové základny pro potřeby průmyslu; 8. urychlení tempa průmyslu, obsluhujícího stravování širokých mas; 9. revize plánu o rozvoji strojařství tak, aby průmysl byl co nejširě vymaněn z nutnosti, dovážet stroje z ciziny; 10. zajištění dalšího rozvoje metalurgie, při čemž se schvaluje se zvláštním důrazem usnesení ústředního výboru o potřebě založit kromě jižního uhelně-kovodělného střediska ještě druhé takové středisko na Východě s využitím přírodních bohatství Uralu a Sibíře.

»Pravda« z 15. V. otiskla usnesení ústředního výboru komunistické strany » o práci Uralmetu«, ve kterém se konstatuje, že uralská metalurgie vyvíjí se neobyčejně pomalu a úroveň, jíž tato metalurgie dosáhla, neodpovídá rostoucím požadavkům země. Industrialisace země nemůže se dále opírat jen o jižní uhelně-kovodělnou základnu. Životně nezbytnou podmínkou pro další rychlou industrialisaci je, aby na Východě bylo vytvořeno druhé uhelné a metalurgické středisko při využití uhelných a rudných bohatství Uralu a Sibíře. Zásoby uralských železných rud, převyšující 1 miliardu tun spolu se sibiřským a kizelovským uhlím, lesními masivy, jakož i výhodná zeměpisná poloha, vytvářejí všechny potřebné předpoklady, aby na Uralu bylo vybudováno technicky pokročilé, velké a kombinované hospodářství. Existence dřevařského, uhelného a metalurgického průmyslu na Uralu, možnost získati snadno vysoce kvalitní kov spojením cenných uralských rud s vysoce kvalitním uralským koksem vytvářejí předpoklady, aby Ural se stal hlavní základnou pro zásobování země kvalitní ocelí a litinou. Těchto úkolů může se dosíci rekonstrukcí dosavadních závodů a výstavbou nových metalurgických závodů, pracujících s nerostným topivem. Uralské metalurgii třeba zajistiti zrychlené tempo.

Ústřední výbor vyzývá radu národního hospodářství, aby do prvního srpna předložila plán rekonstrukce starých a výstavby nových metalurgických závodů spolu s plánem o zásobování uhlím, o výstavbě koksových pecí a rekonstrukci hospodářství železnou rudou, při čemž se vytýkají zejména tyto směrnice:

Kromě tří budujících se už metalurgických závodů, Magnitogorského, Kuzněckého a Zaporožského má se roku 1931—32 začít budovat ještě nový závod Tagilský a roku 1932—33 závod Bakalský. Závody dřevařsko-uhelné litiny mají být učiněny základnou pro zásobování SSSR. kvalitní a vysoce kvalitní ocelí a litinou, jejichž výroba má být v roce 1932—33 vystupňována na 1.0—1.1 milionu tun. Aby se dosáhlo největší efektivity investic, má být výroba kvalitního kovu soustře-

děna v závodech Naděždinském, Čusovském, Zlatoustovském, Ašinském, Miňasském a Běloreckém; ostatní závody musí pracovat dále bez investic. Výroba prostého kovu ve zmíněných 5 závodech budiž roku 1932—33 zastavena kromě výroby kolejnic v Naděždinském závodu.

Vedle této prostorové racionalisace průmyslové v sovětském svazu schválily předsjezdové these širokou racionalisaci vnitřní, především zvýšení pravomoci a odpovědnosti odborníků a specialistů ve výrobě. V roce 1931 má být proveden převod všech základních odvětví průmyslových na nepřetržitý pracovní týden a využito tak maximálně strojního zařízení. Technika má vésti výstavbu průmyslu a reorganisované školství musí připravit kádry nových sil technicky zdatných.

»Izvěstija« z 21. V. otiskly these o úkolech odborových svazů při výstavbě průmyslu. Hlavním činitelem při zlepšení práce odborových svazů dle nich jest »socialistické soupeření a údernictví jakožto velkolepé hnutí proletariátu« a »mobilisace mas proti všem byrokratům i proti maloburžoasním náladám oněch vrstev dělníků, kteří se snaží dáti sovětskému státu co nejméně práce a brát co nejvíce peněz«.

Odbory musí vysílati nové tisíce proletářů k organizaci kolchozů po provedeném letos vyslání prvních 25.000.

Dalším úkolem odborů je starost o zvýšení reálných mezd, ale »domáhající se při uzavírání kolektivních smluv zlepšení materiálního postavení dělníků, odborové svazy musí pečlivě zkoumat stav dotyčného podniku a brát ohled na zájmy rozvoje národního hospodářství«. Proto se musí starati více o dělnické zásobování, jako organizaci zřízením sítě jídelen a továrenských kuchyní a zlepšení stravy. V roce 1931—32 mají být všichni průmysloví a dopravní dělníci převedeni na sedmihodinovou pracovní dobu a před tím už k nepřetržité výrobě v roce 1930—31. Odbory musí být vedeny komunistickou stranou tak, aby v nich nevzniklo odlišné vědomí dělnických zájmů od plánu komunistické strany a proti ní, poněvadž pojem zaměstnavatel-zaměstnanec sice neexistuje ve svazu, ale existuje podoba toho.

Pro vesnici sjezdové these přejaly generální linii Stalinovu; kolektivisaci postupnou a t. zv. dobrovolnou, šetření soukromých bědňaků a srěďňaků v sektoru nekolektivisovaném a vybudování artělů výrobních a nikoli hned komun výrobně spotřebních.

Sjezdové these, pokud jsou revuí plánu pětiletky, jsou cestou nejmenšího odporu, jak zkušenost dvou let ukázala. Znamenají stoupnutí kultu techniky, racionalisace a práv i odpovědnosti specialistů.

Celý sovětský svaz je obrovská továrna, pracovní podnik s výzkumně-projekčním a kontrolním vedením komunistické strany. Doma provádí sovětská vláda výstavbu státu socialistického, za hranicemi organisuje novou taktiku protistátních a sociálních akcí. Vráží klín mezi nejnížší proletariát a vyšší vrstvu společenskou, socialisty v ni počítaje, a v koloniích podněcuje boj proti Evropě. Tento boj uvnitř států i vně proti nim organisuje sovětská vláda celou stupnicí metod a revoluční strategie podle celkové účelnosti a místní potřeby.

*

Všecky revoluce, které byly nemocí celé společnosti současné: husitská, francouzská, sovětská, přelévaly se přes hráze národních bydlíšť. Velikosti krise doby moderní i obrovským rozměrům sovětské unie odpovídá i světová organizace revolučního výboje komunistického. Taktika komunistické internacionály znovu a znovu Čechovi připomíná taktiku lapků a chytré strategie revoluce táborské, jíž úskok byl stejnou vojenskou zbraní jako palcát a vozová hradba.

Klasickou ukázkou machiavelismu revoluční strategie, která musí k témuž cíli pracovat v nejrůznějších prostředích, národech a státních zřízeních, v různých stupních sociální a kulturní zralosti, je článek Manuillského (pověřeného se Šmeralem určení taktiky revoluce ve státech Asie a Balkánu) v »Izvěstijích« dne 24. března 1930. Manuillský, líče taktiku jednotné fronty, rozbírá situaci kapitalistické společnosti v r. 1930. Boj komunistických stran o masy neprojevuje se ještě živelným hnutím, jaké předchází před bojem o svržení buržoasie. Komunistické strany musí nyní organisovat taktiku jednotné fronty v mnohem vyšší míře, než ve chvíli bouřlivých revolučních událostí, a to kolem dílčích požadavků dělnické třídy a pracujících vůbec. Tu třeba mít zcela jasnou a přesnou linii, poněvadž lze snadno zabočit na cestu oportunismu. Dílčí požadavky se často pletou s požadavky »přechodného údobí«, neboť se zapomíná, že k těm je třeba revoluční situace (návrh francouzských komunistů na zavedení naftového monopolu, návrh selské internacionály na laciný úvěr sedlákům, jež vně revoluční situace jsou na prospěch kapitalismu). Nelze stanovit přesnou tabulku přípustných a nepřípustných požadavků, neboť skutečnost je složitější, než jakákoli klasifikace. Jde o metodu.

V zemích prvního typu, které teprve jdou k buržoasně demokratické revoluci, staví komunistické strany požadavky demokratické republiky na základě diktatury dělníků a sedláků, 8hodinový pracovní den, rozdělení půdy sedlákům.

K tomu nesmí se nic přidávat. Ještě méně jsou přípustné doplňky v zemích středního typu (Polsko, Balkán, Maďarsko) s prostředně vyvinutým kapitalismem a zbytky feudalismu. Je chyba, jestliže se v těchto zemích vytyčovala hesla národnostní autonomie, jež jsou základem buržoasně-demokratické revoluce. Možno stavět jen hesla, jež nerevidují základní hesla buržoasní revoluce.

Ve vyvinutých kapitalistických státech, majících již za sebou buržoasně-demokratickou revoluci, mají požadavky jasně vyhraněný třídní ráz. Zde třeba operovat s úspěchy SSSR. Místo požadavků 8hodinové pracovní doby klade se požadavek 7hodinového pracovního dne. Důležitým kritériem je také stupeň revolučního vzepětí v té které zemi; nutno stále mít v prstech puls masového hnutí a pozorovat všechny změny v situaci. Požadavky nutno klást bez ohledu na to, zda jsou uskutečnitelné čili nic; tím se odhaluje fašistická přirozenost buržoasního řádu a buržoasní podstata sociálfašismu a masy se vychovávají revolučně. Nesmí se vytyčovat hesla, retušující základní požadavek dobytí moci. Částečné požadavky musí být vždy spojovány s heslem dělnicko-selské vlády, v zemích nižšího typu spojené s diktaturou proletariátu a rolnictva, v zemích vyššího typu s diktaturou proletariátu, vedoucího za sebou rolnictvo.«

Československo má čest, že je zařazeno komunistickou internacionálou do zemí vyššího typu a vyvinutého kapitalismu a proto platí pro revoluční postup uvnitř jeho hranic taktika přímé diktatury dělnické.

Komunistická strana převzala také dědictví protináboženského popřevratového boje pokrokových stran českých soustavně pěstovanou akcí pro vystupování dělnictva z církve.

Světově organisovaná příprava revoluce, kterou sovětský stát a jeho III. internacionála pomocí svých sekcí provádí ve všech státech světa, je živoucím důkazem, že jde o krizi světové kultury a civilisace a že národní společnost občanská, dělnickou vrstvu v ni samozřejmě počítaje, bojem s komunistickou akcí uvědomuje si rozkladnost ideí integrálního socialismu, jehož uskutečnění stává se nežádoucím i většině socialismem odchovaného dělnictva.

Nelze nevidět, jak v těchto zápasech posledního desetiletí očišťuje se v myslích vzdělané vrstvy evropské jméno Říma od nánosů historických i ideových předsudků, jak autorita církve katolické, bojující proti marxismu od Lva XIII. až po Pia XI. roste a jak státotvorné prvky katolické nauky společenské, připomínané světu v jubilejích sv. Tomáše a Augustina, docházejí nového pochopení.

Řím a Moskva jsou dva magnetické póly na mapě XX. století, v jejichž silovém poli musí se inteligence křesťanského světa orientovat kladně či záporně k jednomu z nich.

Papež Pius XI. prokázal svým náboženským protestem protisovětským, v němž není žádného cíle nenáboženského, velikou službu myšlence i dílu pro sjednocení všeho křesťanstva a jeho jméno světelným písmem bude navěky zaznamenáno v srdcích všech věřících křesťanů ruských stejně jako v duších synů církve katolické.

Christos Voskres!

Nebude nezajímavé doplniti přehled protestní akce světové proti sovětskému útoku na Krista a křesťanství scénou, která se odehrála o půlnoci na Bílou sobotu 1930 na sovětském vyslanectví v Rakousku a kterou vyličil vídeňský dopisovatel řížského »Segodnja« N. Tasin ve 113. čísle téhož listu:

»Dne 19. dubna uspořádalo vídeňské sovětské vyslanectví slavnostní recepci na počest Tairovova souboru (sovětského režiséra), jenž právě ukončil své pohostinské hry (jaké měl také v Praze, Berlíně a j.). Pozváni byli nejpřednější zástupci politického, obchodního, novinářského a jiného světa rakouského.

Večeře byla velice živá. Střediskem pozornosti byl pan Tairov. Mluvil se o sovětských úspěších. Když byl podán desert, povstal jeden z hostů, pán již starší, v brýlích a s prošedivělou bradkou a zaklepal nožem na pohár, stojící na stole. Hovor umkl. Všichni stolovníci se obrátili k němu. Pán vyňal z kapsy své vesty hodinky a přelétnuv shromážděné zrakem, pravil:

»Teď je zrovna 12 hodin. Christos Voskres, pánové!«

Na mnohých tvářích se objevil výraz hrůzy. Lidé ustrašeně vyměňovali pohledy, jako by se báli, zdali opravdu tato strašná slova byla pronesena mezi těmito zdmi, nebo to byl sluchový klam. Sovětský vyslanec úplně pozbyl rozvahy a jako by i hlasu. Pouze původce tohoto vzrušení zůstal úplně klidný. Po krátké pomlčce promluvil znova:

»Ano, vážené dámy a pánové, Christos Voskres! Ba ano, vstal z mrtvých Kristus přes všechny sovětské výnosy a rozkazy a útočné kampaně sovětských bezvěrců. Já sám k věřícím zrovna nepatřím, ale když slyším, jak se posmívají věřícímu lidu v Rusku, stydím se za člověka, za Evropu, v níž je možný takový rouhačský posměch, stydím se za naši honosnou civilizaci, v níž rudá inkvisice se snáší s největšími zázraky techniky a vědy!«

Sovětský vyslanec chtěl promluvit. »Ne, musíte mě vyslechnouti!« velitelsky zazněl hlas mluvčího:

»V Rusku lidé za slovo pravdy pykají svobodou, ba i životem, ale zde, bohudík, není Rusko, ze kterého jste vy a vaši soudruzi udělali jediný ohromný žalář. To je váš jediný úspěch, pánové!«

Rada sovětského vyslanectví se vrhl k hudebníkům: »Rychle zahrejte Internacionálu!« — O minutu později v sále zahlaholily bravurní výzvy »k poslednímu rozhodujícímu boji«. Úředníci vyslanečtí počali zpívat. Za hluku hlasů přistoupil sovětský vyslanecký rada, provázený dvěma statnými chlapíky, k řečníkovi a vyzval jej, aby se vzdálil.

Řečník, jsa již mezi dveřmi, obrátil se a ukazuje rukou na stoly bohatě pokryté vybranými jídly, z plných plic zvolal: »*H o d o k v a s v d o b ě m o r u!*« Orchestr, jenž umlkl, na znamení sovětského vyslaneckého rady znovu zahřimal »Internacionálu«.

Kristus vstane z mrtvých i v křesťanském Rusku, byť sebe více strážců hlídalo sebe těžší kámen hrobový!

Kristus lépe pochopený, Kristus, poznáný v hoři a toužení, Kristus bezprostředněji mluvící k milionům, kterým Ho nevěra vzdělců a kapitalistů odcizila. Kristus osvobozený od těch, kdo zneužívali jména Jeho k ovládnutí chudých, Kristus dělník, Bůh zástupů. Sociální zemětřesení bolševické revoluce rozbíjí myšlenkové základy nevěry vzdělců a bohatců minulého věku logickým domyšlením nauk evropské nevěry.

Světová válka tvoří rozvodí dějin, vysoký předěl, jehož velikost bude viditelná jasněji teprve z dálky. Světovou válkou dospěly státní a myšlenkové hnací síly devatenáctého století svého naplnění. Evropa ztrácí své výsostné postavení, které hospodářsky předává Americe. Končí celá etapa vývoje evropských států, končí osvobozovací proces evropského nacionalismu, končí koloniální expanse evropská a naopak, barevné národy vstávají k novému životu v Číně, Indii, Egyptě. Populace Evropy nestoupá, ale klesá a tím padají přirozené základy evropské expanse.

A druhá, světové válce rovnocenná revoluce, sovětský bolševism, vede světový expansivní boj o novou tvářnost zeměkoule. Technika a vynálezy bílého plemene zkrátily dálky mezi státy a národy. Svět, zeměkoule, stává se dějištěm společného toku světového vývoje. Působení myšlenek, vynálezů vztahuje se na celek světa, nadcházejí světové hospodářské

krise i konjunktury, hrozí světové konflikty z poruch mezi-
státních, mezikontinentálních.

Evropa vylévá se bolševickou revolucí, která přejala kult
techniky a evropskou vzdělanost, ze svých břehů do celého
světa. Bolševictví, vedouc ránu proti společenským institucím,
v něž vyústilo tisícileté úsilí o řád společnosti, proti rodině,
majetku a organizaci náboženského vědomí, vede útok na tři,
všem národům světa společné principy života a jeho řádu.

Touto negativní činností pomáhá k světovému uvědomění
si tří základních hodnot lidskosti, lidského ideálu a řádu. Od-
porem proti sovětové akci bolševické tvoří se společné světové
přesvědčení a jednota o základech společenské výstavby.
Opakuji, co řečeno bylo v úvodu: bolševictví připravuje no-
vou všelidskou jednotu názorovou o určitých základních vě-
cech lidských, a pracuje tak beze své vůle a proti své vůli
k nové oekumenicitě lidské. Jedině Rusko očištěného křesťan-
ství, Rusko nové aktivity populační a expansivní může dědic-
tví kultury evropské předati východu barevnému. Pro bolše-
vickou revoluci věřím v budoucnost Slovanů. Pro ni v postup
katolické oekumenicity. Starověk byl historií krajů kolem
Středozemního moře, střední a nový věk historií expanse
Evropy a její dcery Ameriky.

Světová válka a bolševická revoluce nejhlubším roztržením
jednotek státních a rozvázáním společenského vaziva přípra-
vuje novou, širší jednotu světovou. Zvětšují se možnosti svě-
tové aktivity křesťansko-katolické. Světový ideál katolický
nabývá nového zdůvodnění dějinného a nové dynamiky. Ve
starověku při příchodu Kristově byl plnoprávným člověkem
jen *civis romanus*. Historie světa od té doby blíží se nevyzpy-
tatelnými a zdánlivě protichůdnými cestami ideálu katolic-
kému, jenž jediný může býti svou principiální oekumenicitou
ideálem občana světa: člověka.

Od chvíle, kdy poslední prázdný kilometr posledních obje-
vených prázdných prostor země je obsazen, kdy pud vnější
expanse přišel poklesem populace i nedostatkem nových úze-
mí o svůj motor i cíl, musí vývoj směřovat k expansi jiné,
vnitřní. I to je směr souběžný s ideálem katolickým a oeku-
menickým unionistickým jeho úsilím.

Bolševictví ruské a komunistická internacionála je hnací
silou odpoutané národní aktivity ruské a per negationem, tím,
jaké síly lidské a duchovní proti sobě postavila, upravuje ce-
sty širšího a hlubšího lidského sjednocení.

Pius XI., papež katolické akce, papež misií a unionismu,
papež vysvětitel čínských biskupů a iniciátor světového proti-
bolševického protestu, svým projevem víry, »že Božská Pro-

zřetelnost v okamžiku jí určeném připraví a dá potřebné prostředky k nápravě mravních a hmotných zhoub v těch ohromných krajích, které tvoří šestý díl zemského okrsku», vyslovil přesvědčení všeho křesťanstva a promluvil za veškerou kulturu lidskou, jejíž jednoty je katolicism ukazovatelem i strážcem.

POZNÁMKY.

Psáti o současných poměrech v sovětském Rusku jest pro každého mimo sovětský stát nanejvýše nesnadné; tato knížka nechce býti ničím více než jest: snůškou dokladů a reportérským přehledem protestní akce protibolševické, vyvolané Piem XI., s částečným vylíčením ruského pokusu zbudovati marxistický stát. Okolnost, že se zde píše o současných událostech, určuje sama možnosti a druh pramenů, z nichž jsem úmyslně nevolil tisk emigrantský, nýbrž sovětský. Kde není jiných označení, jsou převzaty citáty sovětských novin z přehledů ministerstva zahraničí ČSR, tak zejména průběh kolektivisace a články Stalinovy. Citáty z Ruské tiskové kanceláře v Praze (řed. Magerovský) a úřední tiskové kanceláře čsl. jsou zvláště zaznamenány. Určitá neurovnanost materiálu plynula z nutnosti glosovat i poslední události červnové před sjezdem komunistické strany ruské, odloženým o deset dní na 25. června.

Číslice o průmyslovém plánu (pětiletce) a rozložení sil na ruské vesnici (str. 14, 15, 20) jsou převzaty ze studie S. Prokopoviče: Pětiletý plán národního hospodářství SSSR v »Čsl. statistickém věstníku«, březen 1930. — Projev kardinála Faulhabera (str. 74) z brožury: Ruská bída bez Boha, přel. V. Vajs, 1930. — Pozn. 1. Lid. Noviny 16. II. 1930. 2. J. Šrom. 3. Poslednija Novosti (Russ 5. III. 30). 4. CEPS, č. 75 29. III. 30. 5. CEPS, Lid. listy 25. II. 30. 6. Kuryer Warszawski (Russ 12. III.). 7. CEPS (L. L. 9. III.). 8. Ibidem, 4. IV. 9. Č. slovo 6. dubna. 10. CEPS 10. IV. 11. V. Vilinský: Pronásledování náboženství v Rusku. 12. Sv. Otec měl na mysli protest Apoštolátu sv. Cyrila a Metoda, podepsaný arcibiskupem drem Leop. Prečanem, jenž o měsíc předešel protest papežův. 13. Bulletin Ruské tiskové kanceláře v Praze (RUSS) ze dne 23. května 1930.

Obálku navrhl profesor Rudolf Pařízek.

Vyšlo v Praze v červnu 1930.

Cena 18 Kč, na lepším papíře 25 Kč.

Vytiskla

Československá akciová tiskárna
v Praze.